HAFTALIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ 14 Haziran 1996 Cuma SAYI:6 FİYATI: 60.000.TL. (kdv dahil)

ÖKÜZ

dur kıpraşma sen de zevk alacaksın yavrum

SKANDAL

OLMAZ BÖYLE ŞEY!.

KÜLTÜR VE SANAT HAYATIMIZDAKİ TÜM SAPIKLIKLARI VE SAPIKLARI AÇIKLIYORUZ!.

şok bilgiler sayfa 14 'de!?

Akşamsefası

.... Musa Kart

CAN YÜCEL

Türk Musikisi

Şu gugukcuk kuşları var ya
Sabahtan akşama ötüyorlar
Erkeği dişisini çağırıyor
Dişi kaçıyor.
Erkek de onu bulamıyor
Tam bizim Türk musikisi
Bir erkek kaçmış, ya kadın kaçmış
birbirlerini bulamıyor
veyahut erkek kadını sevdiği zaman
kadın erkeği sevemiyor
Kadın erkeği sevince
Erkek onu sevmiyor
Bütün musiki bir hasret
Şaşılacak şey Türkiye'de
Bu musikiye bakarak
Nüfusun yılda
yüzde 1005 oranında artması
Nerden bunlar birbirlerini
bulup çocuk yapıyor?

Kuzguncuk 1996

metin üstündağ

gülümseyin yazıyorum

ölmeden, hayattan çıkış yolu yok.. keza, ölünce de hayattan kaçış yolu yok...

'Zeki müren' ile 'marlon brando'.. ikisi de artık 'geniş zaman'a sinmiş birer 'arzu nesnesi'.. ikisi için de çok şey söylenebilir belki.. ve fakat şimdi ikisi de birer şişman.. ve fakat birisi şişman olmaktan 'pişman'... yâni: 'zeki müren'

Zeki müren belki de kendisini geçmiş zaman'a ait bir arzu nesnesi olarak görüyor artık.. belki de hayatın, zamanın belleğinde eski hâli'yle kalmak istiyor.. belki değil, ayniyle vâki gibi.. hep eve kapanıyor.. hiç dışarı çıkmıyor.. ve fakat, hep eve kapandıkça, hiç dışarı çıkmadıkça, 'şişman' sözcüğü, bir nevi zeki müren imgesiyle eşanlam kazanıyor

Ölmeden, hayattan çıkış yolu yok.. keza, ölünce de hayattan kaçış yolu yok.. iki ucu yok'lu değnek

Oysa bu millet, şişman olanı da seviyor.. necdet tosun, akrep nalan, turgut özal.. yoksa, kendisince ömrünü mü bitirdi.. yoksa, kendisine uzatmaları mı, (intikaları) oynatıyor.. yoksa, bu sonuca çoktan razı da, hakemin maçı bitirme düdüğüne

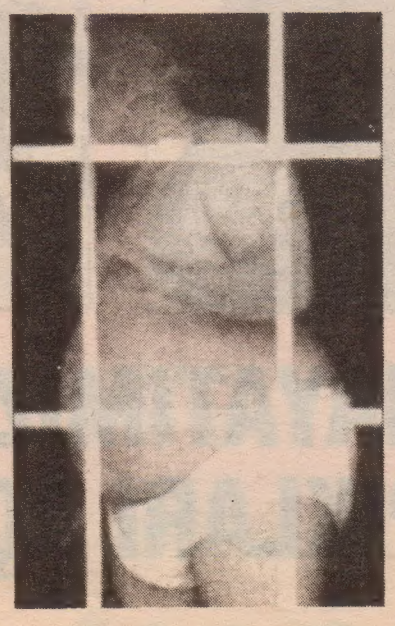

kadar top mu çeviriyor.. zira vasiyetini de açıkladı.. malvarlığının yarısını türk eğitim vakfı'na, yarısını da mehmetçik vakfı'na bırakmış.. (onu çok sevenlerden kurulu ayşecik-ömercik vakfı henüz kurulmadı)

fakat marlon brando, şişman olmayı, bir intikam biçimi - bir misilleme çeşidi olarak görüyor.. eşsiz fiziğini bozarak, birilerinden sanki öç alıyor.. utanması, sıkılması yok.. çük'ünden aşşağı hollywood ve amerikan rüyası.. onu, 'o' yapanlara, posta koyuyor, meydan okuyor.. öte yandan çok pezevenk, arada bir ortaya çıkıyor, çuval dolusu para karşılığında bir iki filmde beş-on dakika, şöyle bir görünüyor

marlon brando, hep âsi.. şişmanken daha âsi.. hayatı, ailesi adeta bir reality show dizisi.. cinnet, intihar, gırla.. stres aile boyu.. kan gövdeyi götürüyor.. o ise, habire şişmanlıyor.. hayatın, zamanın, insanların ve kendisinin kendisine, reva gördüğü bu hayattan, 'şişmanlayarak' sanki öç alıyor, sanki misilleme yapıyor.. tıpkı orson welles gibi.. mutsuzlukla semiriyor.. ve fakat cüssesi hiç umurunda değil.. o her şeyi biliyor, o her şeyi görüyor sanki.. vaktinde ölemeyen kurt efsaneler, kocayınca çoluğa

çocuğa maskara oluyor.. o, bu bilgiye vakıf.. belki de bu nedenle takmıyor, iplemiyor.. belki de bu nedenle, şişman olması, onun çük'ünde bile değil.. ve fakat şişman olmak, galiba zeki müren'in çük'ünde olmasa da çok kıç'ında.. et, but.. bunlar, dünyevi meseleler.. şişmanlık üzerine kurulu koskoca bir endüstri bile var.. dünyanın eti, but'u dünyada bile kalmıyor.. sevgili zeki müren, sevgili marlon brando, sizleri iki insan hâli, iki deha serüveni olarak görüyor, izliyor ve anlamaya çalışıyorum.. gülümseyin, yazıyorum.. ***ŞLAKK!..***

Not: *Yazarımız, Orhan Pamuk, yurtdışında seyahatte olduğundan bu hafta yazısını yazamamıştır. Okuyucularımızdan özür dileriz.*

Akşamsefası

Yolculuk Nereye

ÇİĞDEM ANAT

Şimdi Ne Olacak Beşibiryerde

Uzlaşmanın ilaç değil, mikrobun en büyüğü olduğu anlaşılamamıştı. Sağ ile solun bir araya gelmesi tartışmasız kabul edilebiliyordu. İşte mikrobun en büyüğü buydu.

Yap yap, boz boz... Bilmece bulmaca meclisiçi meclisdışı kaydırmaca.Beşibiryerde alalım, boyunlara asalım.

Milyonlarca insanı küçücük bir puzzle'ın başında topladılar. Bütün gözler beşli oyuna çevrildi. Kafalar oyuna verildi. Formül üzerine formüller geliştiri'di. Koalisyon denklemi, toplumsal fizik problemiydi. Problemi çözmek için milyonlar seferber edildi. Kur kareyi al parayı. Kareyi kimse kuramıyordu. Puzzle tamamlanacakken, beş parmaklı el uzanıyor, bütün parçaları birbirine karıştırıyordu. Koalisyon puzzle'ın parçaları yerli yerine oturtulamıyordu. Milyonların heyecanı, hırsı, merakı, telaşı, inadı arttıkça artıyordu.

Saat başı dinleniyordu haberler. Gong çalıyordu, spiker anlatıyordu. Atların yarışında saat başı katedilen mesafe bildiriliyordu. Atların dövüşünde hangi atların yaralandıkları bildiriliyordu. Partiler değil, liderler yarışıyordu. Partiler değil, liderler dövüşüyordu. Atlar nereye koştuklarını bilmiyordu. Niye koştuklarını ise biliyorlardı. İpi göğüsledikleri yerde kova kova şekerler onları bekliyordu. Milyonlar şekerle ilgilenmiyordu. Atların vurdulu kırdılı dansını seyrediyordu.

Milyonlar koşamıyor, dövüşemiyor, şeker de yiyemiyordu. Zap zap zappingle, koalisyon denkleminde hangi parça nereye kondu izliyor, ha oldu ha olacak hesabını yapıyordu. Olacak ne, düşünmüyorlardı. Parçalar yerli yerine otursun da, nasıl otururlarsa otursun.

Milyonlar DYP'lileri dinliyordu, şaşırıyordu: Ne zamandır DYP'lilerle dilleri benziyordu? ANAP'lıları dinliyordu, şaşırıyordu; ne zamandır sorunları ortak, çözümleri ortaktı? DSP'lileri dinliyordu, şaşırıyordu; ne zamandır bağımsız, özverili, kişisel ihtiraslardan arınmış tavır birleştiriyordu DSP ile onlar. CHP'lileri dinliyordu, şaşırıyordu; ne zamandır CHP ülke meselelerini onlar gibi devlet anlayışının dışında ele alıyordu? Refahlıları dinliyordu, şaşırıyordu; ne zamandır halka özgürlük, çalışana para dağıtan, sömürüye savaş açan Refah'tı. Ne zamandır toplumsal kurtuluş hareketinin sözcülüğüne Refah partisi soyunmuştu onlar gibi? Ya beşibiryerde doğru söylüyordu ya da yalan. Doğru ya da yalan, beşibiryerde bir şey yapmalıydı.

Beşibiryerde birleşmeliydi. Ya da biri dışarda kalmalı, dörtlü kare kurulmalıydı. Dörtlü kare ne yapacaktı? Kimse kestiremiyordu. Yine de sesler yükseliyordu: Birleşin, birleşin!.. Tuhaf; birleşemeyen sağ ile sol değildi. Sağ ile sağ, sol ile sol birleşemiyordu. Milyonlar sağ ile solun birleşmesi için bağırıyordu.

Yıllardır uzlaşma ilaç diye diye yutturulmuştu. Uzlaşmanın ilaç değil, mikrobun en büyüğü olduğu anlaşılamamıştı. Sağ ile solun bir araya gelmesi tartışmasız kabul edilebiliyordu. İşte mikrobun en büyüğü buydu. Sunulan uzlaşma ilacı; partileri, liderleri ve seçmenleri mikrobun içine atmıştı. Milyonlar hastalığa kapıldıklarının farkına bile varmamıştı.

Kimliksizleştirme operasyonunda hızlı yol alınmıştı. Operasyonu gerçekleştirenler de kimliklerini kaybetmişti. Herkes birbirine dönüp soruyordu: Şimdi, şimdi ne olacak? Herşey olabilirdi artık... Biraraya gelmez denen partiler, liderler ve seçmenler rahatlıkla bir araya gelecekler şimdi. Kimliklerini kaybettikten sonra farketmeyecek o parti, bu parti... Kimin kiminle birleştiği.

Ve uzlaşma hastalığının bizi nereye sürüklediğini hep birlikte göreceğiz... Sakat çocuklarımız büyüyünce.

NE VAR

* 7 yeni nükleer santral kuruluyor!.

* Baraka, Serçe, Postacı, film!.

* İstanbul marka bateri zilleriyle bütün dünyaca bilinen Agop Tomurcuk öldü!.

HABİTAT GÜNDEMİ

Vadim O Kadar Tuğlaydı ki...

Habitat mucizeleri son hızla devam ediyor. Yollar hala boyanmaya, kaldırımlar hala yapılmaya devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde, iki Hintli'nin bir çukura düşüp, unutulduğu ve farkedilip kurtarıldıklarında ise çaresizlikten Hint fakirine döndükleri gözlenmiştir. Bir Afrikalı ve de Çinli yanlışlıkla Beyoğlu'nun göbeğinde oynatılan horona katılıp, daha sonra horondan çıkamayıp baygınlık geçirirlerken son anda kurtarılmışlardır. Bir Japon'un ise içinde uyanan yapı dinamizmini bastıramayarak hala süren yol ve kaldırım çalışmalarına yardım ettiği görülmüştür.

Taksim'den Tünel'e kadar her köşe başında çalınan, roman havaları, klasik türk müziği, tasavvuf müziği, fasıl, halk müziği, karadeniz havaları, klarnet soloları ve bütün güzel sanatlarımızın aynı mekanda bir anda sunulmasından kültür şokuna giren misafirler için vurgun yemesinler, ara sıra girip kendi kültürlerini hatırlasınlar diye belirli noktalara değişik milletlere ait kültür odacıkları konulmuştur. Yine bir Hintli kardeşimiz sokaktaki bu müzisyenler için, **"bizim orada çalınınca sepetten yılan çıkıyor, sizin kent ne güzel gelişmiş, bakın yılanla çiyanla uğraşmayıp caddede efendi gibi müzik çalıyosunuz, horon tepiyorsunuz, helal olsun"** demiştir.

İşin en komik yanı; bu kültür karmaşasına asıl ilgiyi Habitat konukları değil de bizim kendi insanımız göstermiştir ve kendi kültürünü yabancılarla birlikte hayranlık içinde izlemiştir. Aramızda tanburu, kemençeyi bu vesile ile ilk kez Beyoğlu'nda görenlerimiz olmuştur. **"Aaa abi bizim müziğimizde kabak kemane var mıymış? Helal olsun yaa", "Meydan sazı şu büyük olan mıydı? Vaay bee"** gibi şaşkınlık nidaları duyulmuştur. Berduşlar da her müzik standının karşısında veya yanında yerlerini alıp, tatlı tatlı demlenmişlerdir.

Öyle bir manzara ki, Taksim'den Tünel'e dek yetiştirilemeyip, belli bir yere kadar boyanmış renkli bir cadde, üzerinde boylu boyunca sıkça dikilmiş **her türden ağaçlar,** yine Taksim'den Tünel'e kadar belli noktalarda standlara konulmuş **her türden canlı müzikler,** herşey tuhaf bir işporta. Ama ne satıldığı belli değil. Bakalım daha neler göreceğiz...

Bu arada Beyoğlu'na bir gecede dikilen ağaçlar hafiften kurumaya yüz tutmuş, Habitat'ın sonunu zor getirecekler galiba.

Hayrettin Şaşansoy

* Gurbetçi futbolcular paylaşılamıyor!. Gurbetçi futbolcular Türkiye'ye, Türkiye'deki futbolcular dış ülkelere gitmek arzusunda!.

* Anadolu Liseleri'nin kaldırılması düşünülüyor!.

* Avrupa Kupası Maçları sürüyor!.

* Kent, konut ve yerleşim üzerine karikatürler, (1908-1995) haz. Turgut Çeviker

* İki aylık şiir dergisi SOMBAHAR kapandı!. Sombahar dergisi en son 500 adet okunuyordu!. En çok okunan sayılarının özel bölüm konularını ise eşcinsellik, kadın ve intihar içeriyormuş!. Her 10 vatandaşımızdan 15'inin şair olduğu ülkemizde Sombahar'ın kapanması içler acısı. Üzgünüz!.

* Avni ve Dıgıl'dan sonra haftalık Panik ve Express dergisi de yayın hayatına son verdi!. Dağıtım tekeli kına yakıyor!.

* "Ondörtlü karikatür sergisi-3" Boyabat Halk Kütüphanesi sergi salonunda açıldı!.

* izmir Festivali 10 yaşına bastı!.

SİNEMA

Bizim Woody ve Sevimli Fahişe

O belki bizi pek bilmiyor ama biz onu öyküleri, oyunları, filmleri ve gazete haberleriyle çok yakından tanıyoruz. Filmlerinde neredeyse sürekli kendisini oynadığı, eserlerinde kendi zevkleri, korkuları, alışkanlıkları ve takıntılarına bolca yer verdiği için onu iyi biliyoruz. Pazartesi geceleri klarnet çalmasından, evlatlığıyla olan beraberliği nedeniyle Mia Farrow aşkının bitmesine, Yahudiliğinden kelliğine, neredeyse "kullandığı diş macunu markasına" kadar herşeyinden haberdarız.

İşte bu Bizim Woody Allen, şimdi de "Sevimli Fahişe" ismiyle izlememiz uygun görülen "Mighty Aphrodite" ile sinemalarda. Türkçe ismine, fahişe rolündeki "hatunun" basınımızda yer alan ve hep yatarken çekilmiş fotoğraflarına bakarak gidenlerin "Ağbi bir şey yok filmde yaa..." eleştirisini getirebileceği filmde pek çok şey var:

Oyuncu olma hayalleri kuran fahişenin, oyunculuğa karar verdiği an olarak "arkamda bir, ağzımda iki" diye rol aldığı porno filmin çekilen ilk sahnesini anlatması; evleneceği adamın, bekarlığa veda partisinde izledikleri porno filmde kızı görmesi gibi güldüren sahneler...

Evlat edinmek isteme-istememe; Afrodit gibi güzel ama aptal, yeteneksiz kız ile zeki, yetenekli, başarılı ama aralarındaki ilişkinin eskidiği karısı arasında kalma-kalmama; renkli, lüks ama zor fahişelik ile sakin, rahat ama sıradan ev kadınlığı ikilemiyle yaşamında değişiklik yapma gücünü bulup-bulamama ile ilgili düşündürücü sahneler...

Filmin bir amfiteatrın ortasında Oidipus öyküsü ile başlaması, film süresince Yunan tragedyalarının klasik koro ve şefinin Woody'ye gözüküp akıl vermeleri, yorum yapmaları ve filmin yine aynı amfiteatrın ortasında koro ile bitmesi gibi Woody'vari hoşluklar...

Filmin sonlarında ise; yine Allen'ın yazdığı ve bir Yunan tragedyası parodisi "gibi" olan Tanrı oyunundaki "Deus ex machina"nın modern versiyonu var. Gökten iniyor ve kızın "yaşamını" kurtarıyor. "Tiyatrodaki machina" oyun içindeki oyunda, tanrı rolündeki oyuncuyu gökten indiren bir mekanizmadır. "Filmdeki machina" ise kızı içinde bulunduğu yaşamdan çekip kurtaran yakışıklı "tanrıyı" getiren helikopter. Yakışıklının dünya sahnesinde "kız açısından tanrı"yı oynadığı ise çok zorlama bir yorum mu olur, bilemiyorum...

Mighty Aphrodite; renkli basınımıza yansıdığı gibi sadece fahişeyi oynayan Mira Sorvino'nun biçimli bacakları ve göğüsleri değil. Filme Mira Sorvino için gidecekleri, gazetelerde gördüklerinden daha fazlasını göremeyecekleri konusunda uyarır; Sorvino'nun Harvard'da Çin alanında uzmanlaştığını ve tezini Çin Halk Cumhuriyeti'nin Afrikalılara karşı ırkçı yaklaşımı üzerine vermiş olduğunu hatırlatır; güzel bir film isteyenlere tavsiye ederim. Woody Allen hayranlarına ise mutlaka, ama mutlaka...

Fikret Bekler

* Artık kötünün iyisini seçmek demokrasi sanılıyor!.

* Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanlığı'na İsmet Demirdöğen seçildi!.

* Orhan Pamuk Fransa'dan ödül aldı!.

* Ekmek fiyatları 30 bine varacak!.

* Erzurum Dadaşkent Belediye Başkanı Ensar Coşkun Atatürk Üniversitesi öğrencilerine evlerini kiralatan evsahiplerinin lağımlarını tıkatmakla tehdit etti!.

* 39 insanın yaşamını yitirdiği Ümraniye çöplüğü tekrar açılıyor!.

* Çocuk işçi çalıştırmada, Türkiye en ön sıralarda yer alıyor.

* İsimlerinin başı-sonu "Paşa" olan semt, sokak ve kentler çoğalıyor!.

NE YOK

Akşamsefası

FERHAN ŞENSOY

GECEDESTE

içinden E-5 geçen
coşkun oteldir
gölcük'ün en iyi oteli
ondan iyisi orduevi
fakat sivilde geçirmek istiyoruz
yirmidokuz mayısı otuza seloteypleyen geceyi
sabah çelik palas'ta kahvaltı
öğlen yemeği uludağ'ın eteğinde et mangalcı
kamyonların arasından sıyrılıyor kaptan pilot şoför ben
işte gölcük
peki nerde bu garnizon sineması
az ilerdeki kapıdan girilecek
kapı denilen
bildiğimiz sapı olan bir kapı değil
resmen nizamiye kapısı
meğer askeri stratejik bir bölgede
söz konusu sinema
hüseyin kaşif bir durum
önde amiraller ve eşleri
fonda erat arada siviller var
578. ve 579. oyunlar biraz garip
fakir ruhen çok sivilken
durum askeri bir durum
düzenleme ve ikebana
subay eşleri derneğinin
ferhan bey bu karanfiller sizin
bu kitaplar bizim lütfen imzalayın
emriniz olur komutanım hanım
kitaplarımın satışına izin verilmiyor
askeri stratejik sinemada
yirmibire doğru haber geliyor
ancak "ayna merdiven"i okuyup bitirebilmişler
denetim açısından
onun satılmasına izin çıkıyor
öbürlerini henüz okuyamamışlar
bu işle ilgili komutanlar
o da satılmasın diyorum
yoksun kalınsın kitaplarımdan
tam tersini düşünmüşken ben
denetçi komutanların
free-jazz hanımları
kimi kitaplara el koymuşlar
imzalatmak dahi istiyorlar
ere erbaşa sivile yasak
komutanların eşlerine eşantiyon
komutan eşlerine mahsus numunedir para ile satılmaz
yemeklerden sonra birer kaşık
batan denizaltının kitapları bunlar
buyurunuz hanımlar.

SÖZ SÖYLEMEK İÇİNDİR

SAİT FAİK ABASIYANIK

Kimler Beğeniliyor?

1– Devlet adamı olarak kimi beğenirsiniz?
– Hiç kimseyi beğenmiyorum.
2– Takdir ettiğiniz parlamenter kimdir?
– Bilmiyorum.
3– Beğendiğiniz başyazar?
– Hiçbirini sevmem.
4– Fıkracı?
– Vâlâ Nurettin.
5– Şair?
– Herhalde Yahya Kemal değil. Melih Cevdet.
6– Hikayeci?..
– Orhan Kemal.
7– Sahne sanatkârı?
– Hepsinden nefret ediyorum.
8– Perde sanatkârı?
– .....
9– Ses sanatkârı?
– Hiçbirini dinlemem. En korkuncu Celâl Şahin.
10– Karikatürist?
– Hepsini severim.
11– Röportaj muharriri?
– Yaşar Kemal.
12– Beğendiğiniz romancı?
– Osman Cemal'den başka kimseyi tanımıyorum.

("İnci" mecmuası, 29 aralık 1952)

SOSYOLOK ECEVİT

Biz toplum olarak, Kahramanmaraş dövme dondurmacılarıyla hesaplaşma sürecini niçin erteliyoruz?

İnanınız ki, bunu ben de bilmiyorum. Oysa uygar toplumlar bu hesaplaşma sürecini çoktan tamamladılar bile. Biz olduğumuz yerlerde sayıyoruz. Ne acı...

Toplum olarak en büyük zaaflarımızdan biri de, başkalarının hatalarını bulmaktan ölçüsüz bir zevk almamız. Hani hata bulma konusunda büyük başarılar göstersek, yine neyse... Laf niçin buralara geldi? Hiç şüphem yok, ilk paragrafı okuyan bazı sabırsız arkadaşlarımız hemen demişlerdir ki; "Adam ne saçmalamış yaa, diğer toplumlar Kahramanmaraş dövme dondurmacılarıyla hesaplaşmışlar; Türkiye'den başka yerde Kahramanmaraş dövme dondurması yok ki..."

Evet, yok... Bakın, yine lafı dağıtmış gibi olacağız ama, bunu yazdık ya, yarın telefon gelir: "Efendim, ben filanca Kahramanmaraş dondurmacısının halkla ilişkiler departmanından arıyorum, geçen yıl bir TIR'cı arkadaşın buzluğunda Bulgaristan'a iki kilo dondurma ihracatımız olmuştu, siz başka ülkelerde bulunmuyor demişsiniz..." Üzücüdür ki, birçok şeyin değerini bilmeyen bir toplum olarak, halkla ilişkiler uzmanlarına aşırı değer veriyoruz. Hatta nice esnafımızın çırak yerine halkla ilişkiler uzmanı çalıştırdıklarını duyuyoruz. Yapılan bir araştırmaya göre, halkla ilişkiler uzmanlarının konuşmalarındaki lüzumsuz laf oranı yüzde 97. Aynı oran pidecilerde yüzde 79'a kadar düşüyor.

Neyse, asıl konumuza dönecek olursak, bakınız uygar toplumlar Kahramanmaraş dondurmacılarıyla nasıl hesaplaşmışlar. AT üyesi ülkelerde dağıtılan bir turizm rehberinin Türkiye bölümünde şöyle deniyor: "Sokakta yürürken birdenbire 'çaank!' diye bir ses duyarsanız, sakın paniğe kapılmayın. Çevrenize bakındığınızda bir dondurma tezgahı ve tezgahın başında da otantik kıyafetler giymiş bir adam göreceksiniz. Bu sesi mutlaka o adam çıkarmıştır. Kahramanmaraş dövme dondurmacısı tabir edilen bu kimseler, ellerindeki madeni dondurma çubuklarıyla tepelerindeki çanlara vururlar. Ancak çan sesi değil, iki otomobil çarpışmış gibi bir ses çıkar. Bu, Doğu'nun büyüsüdür. Doğu'nun, yan dairedeki komşudan gülme sesi geldi diye cinayet çıkaran insanları, nedense bu dondurmacılara ilişmezler. Siz de muhatap olmayın."

Yo, hemen kızmayalım. Eleştirilere karşı tahammüllü olmak zorundayız. Ders alalım ve bilelim ki, biz de, gerektiğinde Doğu'yu, gerektiğinde Batı'yı eleştirebilmeliyiz. Peki, bu eleştirel sürecin üstesinden gelebilecek donanıma sahip miyiz? Sanmıyorum... Pek güzel geleneklerimiz var da, bu geleneklerin içinde eleştirel kuramın yansımalarını bulamıyoruz. Ne acı...

Vaktiyle televizyonda, hafızam beni yanıltmıyor ise adı "Geleneklerimiz Göreneklerimiz" olan bir belgesel dizi vardı. Bir akşam "Bugünkü bölümümüzün konusu, yaren sohbetleri" anonsunu duyunca, pek heyecanlanmıştım. Öyle ya, tatlı sohbetlere kulak misafiri olacak, nüktelerle, hicivlerle dolu bir gece geçirecektik ekran başında. Program başladı ve açıkçası, ilk izlenimlerim pek olumlu değildi. Yarenler bir köy odasını doldurmuşlar, aralarında oyunlar oynuyorlar. Kazananlar pek eğleniyor ama kaybeden yarenlere belüstü yere fırlatma cezası, falaka cezası gibi cezalar veriliyor. Neyse efendim, neticede dendi ki; "Şimdi, 'Tavuğumu kim çaldı?' oynayacağız." Pek sevindim. Düşündüm ki, ipuçlarının değerlendirildiği, tüm ayrıntıların dikkatlice tarandığı bir dedektiflik oyunu izleyeceğiz... Ne acıdır, yanılmışım. Ortaya iki yaren çıktı, ellerinde kocaman birer mendil. Mendillerin uçlarına düğüm attılar, düğümlü yerleri bir güzel ıslattılar ve karşı karşıya geçtiler. Birinci yaren "Tavuğumu sen çaldın!" diyor ve elindeki mendilin düğümlü yeriyle karşısındakinin suratına bir tane yapıştırıyor. Sonra aynı hareketi ikinci yaren yapıyor. Efendim, uzatmayalım, iki yaren bir giriştiler ki, sormayın. Meğerse pes eden oyunu kaybedecekmiş ve tavuk hırsızı olacakmış. Yarenlerimizin kapışması ne kadar sürdü, hatırlamıyorum ama neticede, hurdaya çıkan yaren kaybetti, ağır hasar gören yaren kazandı. Esasen karate de böyledir...

Fakat, karatede temas yasaktır ve işin tuhafı, kimi zaman, hurdaya çıkan maçı kazanır da sapasağlam müsabakacı mağlup olur. Bilmeyenler, "Bu nasıl iş?" diyeceklerdir. Bir Türkiye Şampiyonası'nda, Urfa ekibinin tüm sporcularının rakiplerini hastanelik ettiği ama hiçbirinin ikinci tura çıkamadığı yönündeki rivayete dayanarak bunu izah edebilirdim, ancak Maraşlı dostlarımızı ve halkla ilişkiler uzmanı arkadaşlarımızı zaten biraz üzdük, bari Urfalı kardeşlerimizi kırmayalım...

Bakınız, Kahramanmaraşlı bir arkadaşım var, halkla ilişkiler uzmanı. Kendisini de, Urfalı eşini de öz kardeşlerim gibi severim. Ancak, gerektiğinde, en sevdiklerimizi bile eleştirebilmek zorundayız. Yine de işi tatlıya bağlayalım ve fıkramızı anlatalım:

Öğretmen, "özne" konusunun işlendiği dilbilgisi dersinde sormuş:

"Ali yerde bulduğu cüzdanı polise teslim etti" cümlesinde Ali nedir?

Küçük Ercan durur mu, hemen atılmış:

– Aptaldır, öğretmenim!

Öğretmen, aynı soruyu, "Ali, gürültü çıkaran Kahramanmaraş dövme dondurmacısını uygar bir dille eleştirdi" cümlesi için sorsaydı, cevap ne olurdu dersiniz?..

Akşamsefası

LEB-İ DERYA SAYIN

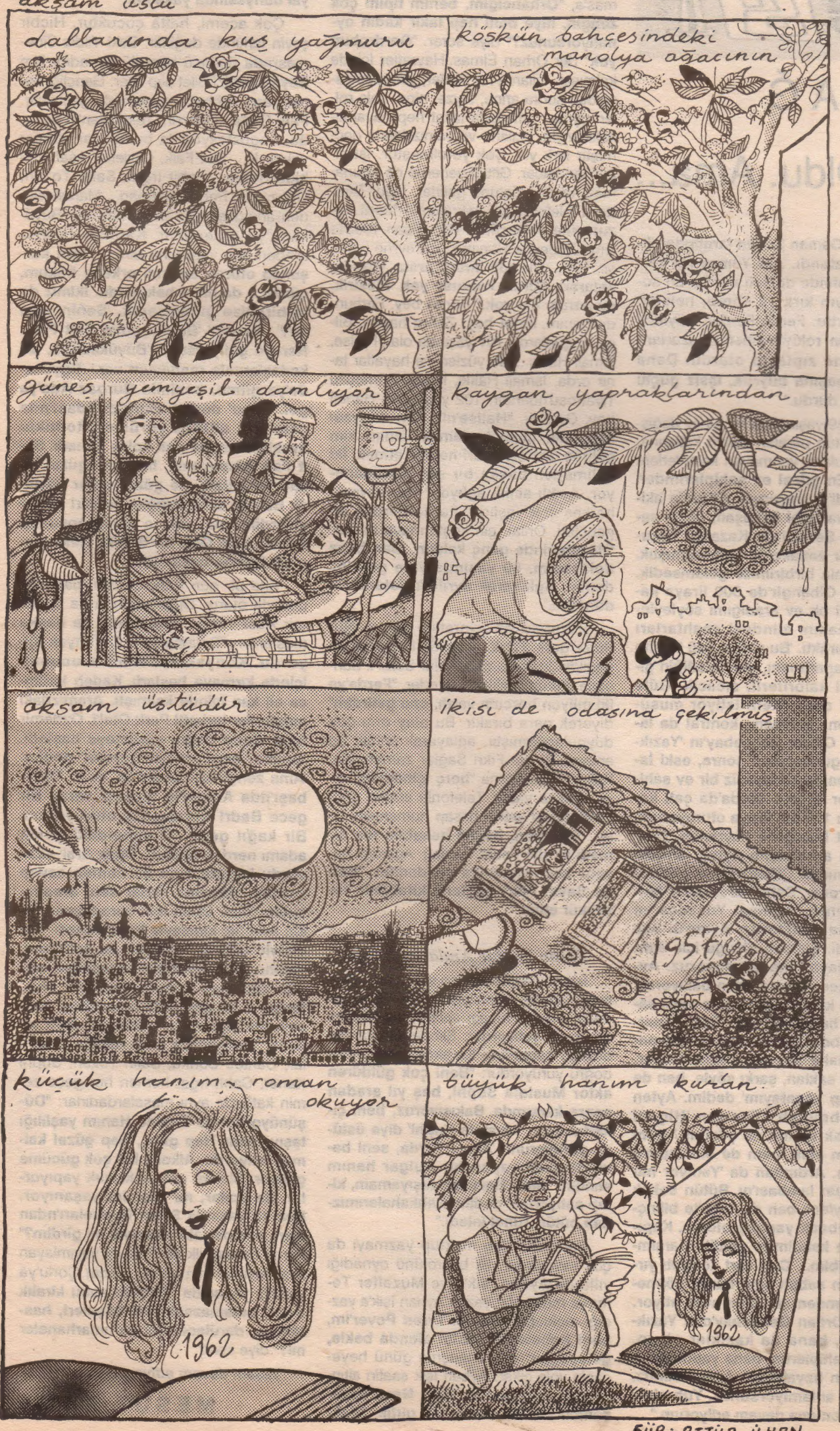

ŞİİR: ATTİLA İLHAN

SAYIKLAMALAR

Tuncel Kurtiz

Berlinleme

"Yukarda gök kubbe yeniden güzel bir dam oluverdi, ama bu kez tek bir yıldız vardı. Ağız dolusu ateş gibi kocaman duruyordu. Doğuda gün ağarıyordu."

Nikos Kazancakis

Bir sene daha geçti. İki oyun sahneledim. Üç filmde oynadım. Bir oyunda çalıştım. 17 Mart 1993 - 1994 - 1995 - 1996. Bu yıllarda ve 17 Mart'ta bu eşitliğe ulaşmışım.

Dildile
Berlin geliyor
Zurnalarla
Şiirle
"Allahlayız biz bize"
Zurnalar
Delikanlı klarinet
Kim o? Kim be?
Benim ben
Bak
İşte
Bak zurnalarla yürüyor Berlin
Umudunu yitirme
Umut insanda
Zurnalarla beraber ama
Köşemde
Fevzi'de
Halil'de
Ve nihayet
Mir'de
Ve Bülent'te
Velhasıl Berlin şehrinde
Berlin geliyor zurnalarla üstüme.
Şimdi nasıl diyeyim
Bilmem ki
Bilemem ki
Güvercinler
Hürmetler

Güvercinler yem aranıyorlar trafik tekerleklerinin arasında egzos borularının altında. Güvercinler, ah güvercinler ah! Geçen akşam ikisi siyahlı beyazlı şu dönemeçte öldürüldüler. Birisinin kafası koptu, öteki karnından ezildi. Aldım, parka götürdüm, bir çam ağacının altına gömdüm. Şimdi iki kilo güvercin yemi aldım. Eve gidiyorum. Balkona döküyorum. Geliyorlar. Hastayım. İyi değilim. Belim ağrıyor, çok yorgunum çok. 770 mark alıyorum. 280 mark ev kirası. İşte böyle.

Ne yaparsın?

Güvercinler. Siyahlı beyazlı ve kanlı iki güvercin tüyü uçuştu.

Renklerle
7 1/2 renkle
Beyazı aşıyor delikanlı
Öteye
Öteye
Klarinetiyle
7 1/2 renkle
Beyaza
Sonsuz
Haydi be acı yanık

Limon kokusu burnumda, biberiye dumanı genzimde, delik deşik ciğerim, kardaş kollarım güçsüz kaldı....

(Haftaya yeniden Tuncel'lenek de, Kurtizlenek)

Akşamsefası

Artizler Kavesi

FERDA FERDAĞ

Bu Genç Kız Artist Oldu. Ama...

1950'li yıllar... Henüz 13 yaşındadır ve **"en büyük arzusu artist olmaktır."** Elinden tuttuğu kendinden yaşça büyük halasının kızı, "Artist" mecmuasına, Oğuz Özdeş'le görüştürmeye götürüyordur onu. Hala kızı onu yokuşun başında durdurur ve **"Seni meşhur romancı Oğuz Özdeş'e götürüyorum. 15 yaşındayım diyeceksin. Hakkında yazı yazılacak, resimlerin çekilecek. Artist olacaksın. Fikriye adın da hiç güzel değil. Adını Ferda koydum. Ferda ne demek biliyor musun? Gelecek, ati demek. Çabuk ezberle, beni rezil etme."** der. Genç kız, **"Gelecek, ati. Gelecek, ati..."** diye diye Cağaloğlu yokuşunda, geleceğe doğru adım atmaya devam eder. Yeşilçam onu çok çabuk hırpalamış, "harcamıştır". Kırgın ve öfkelidir. ilk anı kitabını şu cümlelerle bitirir: **"Sevgili Oğuz Özdeş, ben yine Cağaloğlu'na geldim. Sizinle tanıştığımız yokuşun başındayım. Bin 54 yaşındayım."**

Benim Terbiyesiz Ev Sahiplerim

Ferda Ferdağ yıllar sonra anılarını yazmaya başlar. ilk kitabı **Bu Genç Kız Artist Olmak İstiyor**'dur. Ardından **Zübeyde Hanım Huzurevi'nden Mektup**'u yazar. Bir yandan bu iki kitabını satarak yaşamaya çalışırken, bir yandan da yeni anı kitapları **Benim Terbiyesiz Ev Sahiplerim** ve **Huzurevinde Genç Kaldım** adlı kitaplarını yazıyor. Kitaplarından birine yazdığı özgeçmişinde hayatını şöyle özetler: **"Ferda Ferdağ. 1937'de Edremit'te doğdu. 1950'de Şehir Tiyatroları'na girdi. Külkedisi Sinderella'yı oynayan oyuncuyu kıskanıp, provadan ayrıldı. 1951'de başrol aldı. 3 başrolden sonra Osman Seden tarafından figüranlığa atandı. Atıf Yılmaz rol vermeden etrafında dolaştı durdu. En sonunda acıyıp kırk yıl sonra, helanın başına oturttu. Ferda Ferdağ böylece 'helacı kadın' rolüyle sinema yazarlarının ödülüne zıplayıp oturdu. Daha sonraları başına buyruk, işsiz güçlü kitap yazdı durdu."**

Bugün 59 yaşındadır ve 54 ev değiştirmiştir. Bütün paraları zemin katlarına, akmayan sulara, yanmayan kaloriferlere gitmiştir. **"En güzel ev sahiplerimden Nisa Serezli'yi anıyorum. Ağzında akide şekeri var gibi konuşan, güzel sanatçı Nisa Serezli'yle Kazancı Yokuşu'ndaki bir emlakçıda karşılaşmıştık. Nisa hanımla birbirimize gülümsedik. Emlakçıya Cihangir'de 500 liraya kadar möbleli bir ev aradığımı söyleyince, Nisa hanım elindeki anahtarları avucuma bıraktı. 'Bu yolda, sağ tarafta Gül Palas apartmanı, tam istediğin gibi, möbleli kaloriferli, sıcacık. Güle güle otur.' dedi. 'Kefil istiyor musunuz?' dedim. 'İstemem, kontrat da lazım değil.' Orhan Gencebay'ın 'Yazıklar Olsun' güftesinden sonra, eski İstanbul'da başka terbiyesiz bir ev sahibim geliyor aklıma. Moda'da çatı katında kirası 100 bin liraya oturuyorum. Türk Sanat Müziği'ne hayranım. Yaşıtım ve tek arkadaşım Ayten, annesi Nakiye hanımla Çiftesaraylar gazinosuna gidiyoruz. Sabahlara kadar Müzeyyen Senar, Hamiyet Yüceses ve Safiye Ayla dinliyoruz. Ayten'in ses çok güzeldi. Şişman olduğu için sahneye çıkmaya ikna edemiyoruz. Ayten'le bir gece pencereden bakıyoruz. Benim çatı katımın bitmesine oniki saat kalmış, haberimiz yok. Eski Fenerbahçeli futbolcular karşıda bir balkonda kahkahalar atıyorlar, eğleniyorlar. 'Ayten sen saklan, şarkı söyle, ben de ağzımı açıp kapatayım' dedim. Ayten başladı Abdullah Yüce'den 'Hiç mi gülmeyecek benim de yüzüm / Hem yetim, hem aşık, hem de öksüzüm'ü söylemeye. Ardından da 'Yanıyor mu yeşil köşkün lambası'nı. Bütün sokak inliyor. Böylece ben de 1955'te bilinçsizce playback yapmış oldum. Kapının sesiyle kendimize geldik. Karşımda ev sahibim... Cart cart kontratı yırtıyor. 'Yarın sabah seni burda görmeyeyim, evimden çık' diye avaz atıyor. Hepinize Orhan Gencebay'dan Yazıklar Olsun, bana da kazıklar olsun. Ucuz ev sahiplerim, bana yaptıklarınızı monoton hayatınızla ödüyorsunuz. Bunu bile anlamıyorsunuz. Yuh size. Ben maratonuma devam ediyorum."**

Huzurevinde Genç Kaldım

Aktörler, aktristler sahnedeyken vardır. Alkışlar kesildiğinde, sanki hayatla bağları da kesilir. Bir gün Orhan Elmas'a, **"Orhancığım, benim tipim çok zengin, niye beni hep fakir kadın oynatıyorsunuz?"** diye sorar. **"Gardrobun yok"** der Orhan Elmas. Hayretler içinde kalmıştır. Yıllarca rol bekler, yirmibeş yaşından sonra anne, teyze, nine, hala rolleri oynar. Umutlarla fakat hep hayal kırıklıklarıyla, acılarla ve yalnızlıklarla geçmiştir kırk yılı. Çok yorulmuştur. İstanbul'dan kaçar. Gittiği yerlerde de tutunamaz, üstüne üstüne gelirler. Uğur Dündar'a telefon açıp, sekreterine **"beni huzurevine yerleştirin"** der. Nisan 1993'te İzmir Zübeyde Hanım Huzurevi'ne yerleşir. **"Oh... Burada hırsız, arsız, yüzsüz, astarsız, iftiracı korkusu yok. Elektrik, su parası hiç yok."** Hanefi bey, Ferhunde hanım, Rafet bey, Zehra hanım, Bilge, o günlerde 101 yaşında olan Halise, İsmail Hakkı... Ne yüzler, ne hayatlar tanır orda. İsmail Hakkı, İsmail Dümbüllü Tiyatrosu'ndandır. 102 yaşındaki Hanefi bey, Gazi'dir. **"Halise'nin tüm dünyası bahçeden çiçek toplamak, yanına kim gelirse ona çiçekleri hediye etmek. İki kelimeden başka bir şey konuşamıyor. Acıklı acıklı ağlıyor."** Huzurevinde herkes çok yaşlıdır. Ferda Ferdağ en gençleri. Onlar için koşturmaya başlar. **"Huzurevinde genç kaldım. 'Ben biraz dolaşayım, 80 yaşında yine gelirim' dedim. Ağlaşarak ayrıldık. İstanbul'a döndüm."**

Huzurevinde ziyaretine bir tek Nur Sürer gelir. Ferda o sırada huzurevinde değildir. İçeri alamazlar Nur Sürer'i. Bahçede oturup yaşlıları seyreder. **"Ferda'ya iki milyon borcum vardı, onu getirdim"** diyerek para bırakır. Bu olay onu çok dúygulandırmıştır, ağlayarak anlatır bu anısını. Bir de Fikri Sağlar zamanında, Kültür Bakanlığı'na **"borç içindeyim"** diye dilekçe yazar. Telefonla ararlar onu. Telefondaki yetkili hesap numarasını ister. **"Efendim, benim hesabım hiç olmadı ki"** der Ferda Ferdağ. Açtırdığı hesaba beş milyon lira gönderirler. **"Ben de Sayın Fikri Sağlar'a kitabımla teşekkür ettim."**

Ferda Ferdağ Anılarını Satıyor

İstanbul'a döndükten sonra anı kitaplarını satarak yaşamaya çalışır. 59 yaşındadır, emekli maaşı sadece ev kirasını ödemeye yetiyordur. Elinde kitaplarının olduğu çantalarla Karaköy'den Tünel'e doğru yürüyordur: **"Beni çok güldüren aktör Mustafa Suphi, beş yıl aradan sonra karşımda. Bakışıyoruz, beni çıkartamıyor. 'Mustafa Suphi' diye üstüne yürüyorum. 'Aaa... Ferda, seni bavul ticareti yapan bir Bulgar hanım sandım' dedi. 'Bavulları taşıyamam, kitap satıyorum' dedim. Kahkahalarımızdan bütün Tünel inledi."**

Ferda Ferdağ mektup yazmayı da çok seviyordur. İlk başrolünü oynadığı yıllarda Ayhan Işık'a ve Muzaffer Tema'ya mektuplar yazar. Ayhan Işık'a yazdığı mektupta **"Benim Tyren Pover'im, beni Kabataş'ta saatin altında bekle, geleceğim"** der. Buluşma günü heyecanla yola çıkar. Ayhan Işık saatin altında onu bekliyordur: **"Ayy! Nasıl heyecanlandım. Bir restorana gittik. 'Mektubun çok hoşuma gitti' dedi. 'Sen de Elizabeth Taylor'sun.' Bana bir de resim imzaladı. 'Ferda'ya bütün kalbimle' diye yazmıştı. Çok dolu ve hep hayal dünyasında yaşadım."**

Çok acemi, hatta çocuktur. Hiçbir şeyin farkında değildir. Eski Yıldız Sineması'nda üçüncü başrolü oynadığı film **Beyaz Şehir**'i bilet alıp izler. Gençliği sanatçıların sohbet masalarında geçmiştir. Park Otel'in, Divan'ın, Tokatlıyan'ın barında, Degüstasyon'da buluşurlar. Kimler yoktur ki... Sait Faik, Özdemir Asaf, Cahide Sonku, Cahit Irgat, Salih Tozan, Oğuz Aral, Bedri Koraman... Mahallesinden arkadaşlarıyla buluşmak için Büyükada'ya gidecektir. Kadıköy İskelesi'nden ada vapuruna biner: **"Tam karşımda oturan anlamlı erkeğe baktım, çünkü o da bana bakıyordu. İkimiz de birbirimize gülümsedik. 'Senin adın ne?', 'Ferda.' 'Benim adım Sait Faik. Nereye gidiyorsun?' 'Büyükada'ya, arkadaşlarımla randevum var.' 'Büyükada'ya gitme, benimle Burgaz Ada'ya gel.' 'Olur' dedim. Burgaz Adası'nda çamların altında yürümek, topuklu ayakkabılarımla pek kolay olmadı. Sait Faik Abasıyanık, bana ne güzel hikayeler anlattı, ne güzel şiirler söyledi. Ben de ezberlediğim bir şiiri söyleyiverdim ona. 'Kim o deme boşuna,/ Benim, ben/ Öyle bir Ben ki/ Gelen kapına/ Baştan başa SEN"**

Yine bir gün Park Otel'de, barın bir ucunda oturur. Diğer ucunda da Özdemir Asaf vardır. Aralarında da başka müşteriler: **"Selamlaştık. O konyak içiyordu. Konyak kadehini avucunun içinde kırmaya başladı. Kadeh kırılınca eli kan içinde kalmıştı. Aramızdaki müşteriler terketti Park Otel'i. Özdemir Asaf, bana doğru yürümeye başladı. 'Gelme, beni korkutuyorsun' dedim. 'Ama zenginleri kaçırdım' dedi. Tarlabaşı'nda Adnan'ın fuayesi vardı. Bir gece Bedri Koraman'la oturuyorum. Bir kağıt geldi. 'O yanındaki çirkin adamı nerden buldun. Oğuz Aral' yazıyordu kağıtta. Ben de hemen cevap verdim. 'Akşama kadar seni aradım, bulamadım. Onun için buradayım.' Tekin Aral hiç kimseyle konuşmazdı. Kedisiyle gelirdi. Kediden de korkarım, yanına gidemiyorum; soracağım 'neden kimseyle konuşmuyorsun' diye. Meğer o da çok ünlü olacakmış, kimseyi takmıyormuş."** (Gülüyor) '60'lı yıllarda, Yeşilçam'da işsiz kaldığı zamanlar, Cahide Sonku, Salih Tozan, Suphi Kaner, Cahit Irgat hemen her gece zemin katlarda aynı masalardadırlar: **"Düşünüyorum da Cahide Hanım yaşlılığı taşıyamadı. Hep genç, hep güzel kalmak istiyordu. Alkolik lafı çok gücüme gidiyor. Bizlere çok haksızlık yapıyorlar. Ne acılar, ne dramlar yaşanıyor. Ben 13 yaşında Şehir Tiyatroları'ndan içeri, elimde rakı şişesiyle mi girdim?"** Ferda Ferdağ ilk anı kitabını yayımlayan Ara Yayınları'nın sahibi Vedat Çorlu'ya yazdığı yazısında **"Bizlerin sonu kiralık evler, bulamazsak otel köşeleri, hastaneler, darülacezeler ve tımarhaneler mi?"** diye sorar.

Yaşam devam ediyor...

MESUT KARA

Akşamsefası

ALTAY MARTI

Penceredeki Adam

Aynı kasvetli yol, aynı kıvranan insanlar! Bir felaketten uzaklaşır gibi kaçardım şehirden. Evim tüm bombardımanlara şerbetli bir güvenli sığınaktı. Odalarda amaçsız bir şekilde dolanır, o gün yaşadığım yalpalamayı dağlamaya çalışırdım.

Dört yıl önce İstanbul'a geldiğimde yol bilmezlik, insan tanımazlık, kronik beceriksizlik ve acemiliğimden dolayı Alibeyköy'ün arkasında hepsi birbirine benzeyen yüzün üzerinde apartmanın sıralandığı geniş, sakin, ama fazlasıyla çorak bir semtteydi evim. Sabahları kuşlar ve güneşten az sonra uyanıp önüne geçilemez bir telaşla koşardım dolmuş durağına. Sinirli, bitkin ve hâlâ uykulu bir sürü insanla, henüz kirlenmemiş bir havada tek kelime etmeden öylece bekleşirdik. Dolmuşta da aynı sessizlik devam eder, hepimiz külçe gibi yığılır kalırdık koltuklara.

Bol çukurlu yolda sarsıla sarsıla, inleye inleye giderdi dolmuş. Bir çok izbe semti geride bırakırdık. Harabe dükkanlar, birbirinin üstüne abanan kötü renkli evler... Hep benzer manzaraları izlediğimden yol bir türlü bitmek bilmezdi.

Eli yüzü düzgün sayılabilecek bir semtteydi işim o zamanlar. Dolmuştan indikten sonra bir süre yürümem gerekiyordu her gün. Sokaklardan, caddelerden ürkütücü kalabalıklar akardı. Rahatça gezinen, başı dik, gözleri pırıltılı tek bir insana bile rastlayamazdım. Yol boyunca çatışmalar yaşanıyor, her köşe başından sancı sızıyor, herkes birbirine ve her yere bakışlarıyla kurşun yağdırıyordu. Bezgin, solgun, yaralı öfkeli ve tükenmiş yüzler... Herkesin bu devasa kentle başı dertteydi.

Bütün yolları ürperti, şaşkınlık, endişe ve ezilmişlik taşıyarak geçerdim. İşyerime ulaştığımda sıkıntım biraz dağılır gibi olur, o günü de bitirmek için deliler gibi çalışırdım.

Sonra eve dönüş. Aynı kasvetli yol, aynı kıvranan insanlar! Bir felaketten uzaklaşır gibi kaçardım şehirden. Evim tüm bombardımanlara şerbetli bir güvenli sığınaktı. Odalarda amaçsız bir şekilde dolanır, o gün yaşadığım yalpalamayı dağlamaya çalışırdım. Telaş, sıkıntı, başağrısı ve soluk kesilmesi!.. Bunları altederdim ama yalnızlık çok belalıydı; bir türlü başa çıkamazdım.

Pencereden ıssızlığı dinlediğim, yoldan geçen tek tük arabaları, apartmanların önündeki ufak bahçeleri ve esinti gibi dolaşan insanları seyrettiğim bir öğleden sonra ansızın gördüm o yaşlı adamı. Karşıdaki apartmanın dördüncü katının penceresinde başında beyaz bir sarık, üzerinde siyah bir cübbeyle kımıldamadan duruyordu. Kaşını, gözünü seçemedim; görebildiğim tek şey beyaz sakalıydı. Kimdi bu adam, ne işi vardı bu on parmağında on gaddarlık bulunan kaba saba kentin bir tarafa atılmış bu öksüz semtinde?

Aklıma çocukluğumdaki yaşlılar gelmişti. Ellerinde ibrikleri, başlarında azye veya sarıkları, ayaklarında takunyalarıyla gamsız bir şekilde yavaş yavaş mescide gidip namazlarını kılarlar, sonra da topluca çıkıp herhangi bir kapı önüne attıkları kürsü veya banyo oturağı üzerine çökerek saatlerce dini sohbetler yaparlardı:

"Birgün Hazreti Ömer odaya giriyor, bakıyor ki peygamber efendimiz, sallallahualeyhiveselem, pencerenin önünde durmuş camdan dışarıya bakıyor. Ömer biraz yaklaşıyor, diyor ki, "Ya Muhammed! Ne olmuş sana? Niye böyle canın sıkılıyor? Peygamber efendimiz de dönüyor diyor ki..."

Hepsinin de ruhu dingindi, hepsinin de bakışlarında ışık vardı. Bindörtyüz yıl öncesinin olaylarını o gün yaşıyorlarmış gibi, "şimdiki zaman"ı kullanarak anlatırlar, anlattıkça da keyiflenirlerdi.

Penceredeki bu yaşlı adam da onlardandı aslında. Hangi şehirden, hangi sokaktan, hangi arkadaşlarından, hangi sohbetlerden koparılıp getirilmiş ve bu pencereye mahkum edilmişti? Neyi seyrediyordu, neye anlam yüklüyordu, aklından neler geçiyordu kimbilir?

Sonraki günlerde her gün olmasa bile çok zaman gördüm o kımıltısız duruşuna alıştığım yaşlı adamı. Salondaki pencerenin önüne koyduğum sandalyeye oturup bir bardak çay ya da bir kadeh rakı eşliğinde ara ara onu izlemeye başladım. Yaşlı adam da beni farketmiş miydi acaba? O da benim gibi türlü oyunlar yapıyor muydu? Örneğin bazen gözlerimi kısarak bakardım ona. Etrafın tüm renkleri ve ayrıntıları azalır, benim mahzun ihtiyarım koskoca bir binanın dışına yapıştırılmış siyah-beyaz buğulu bir tablo gibi görünürdü gözüme.

Nasıl yaşadığını haddinden fazla merak ettiğim bu giz dolu yaşlıyı niçin seyrediyordum ki her gün? Herhalde yas evi psikolojisine benzer bir duyguydu bu. Annelerimiz herhangi bir yas evine gittiklerinde gözleri kırmızı kırmızı ve şiş şiş dönerlerdi eve. Hiç tanımadıkları ölünün arkasından bile saatlerce ağlarlardı. Buna bir türlü anlam veremezdim. Sonraları farkettim. Annelerimiz ölüye de ağlarlardı kuşkusuz, ama daha çok kendilerine, kolu kanadı kırılmış hayatlarına ağlarlardı. Benim bu yaşlı adamı seyretmemde de aynı his vardı. O da yalnızdı, ben de. Ve ben onda kendi yalnızlığımı seyrediyordum; tutku bundandı.

Uzaktan can yoldaşım olan ve sarığıyla cübbesini hiç üzerinden çıkarmayan bu yaşlı adamın esrarını üç-dört ay boyunca çözmeye çalıştım. Olmadı. Hakkında hiç bir şey öğrenemedim. Sonra sonbahar geldi. Bir kaç gün göremedim onu, merak ettim. Sonraki günlerde de penceresi boştu. Ne olmuştu? Memleketine mi gitmişti, hastalanmış mıydı, ölmüş müydü? Neredeydi?

Hayat herkese bir yön gösteriyordu eninde sonunda. Yaşlı adam artık yoktu. Bense yine sokaklardaydım. Duvarların yarıldığını, iri deliklerden yabani hayvan başına benzer silahların çıktığını görüyordum. Yollarda herkes birbirine çarpıyor ve herkes yanlızlığını kutsayıp en derinine gömüyordu.

Hepimiz tehdit altındaydık. İletişim yoktu, sevgi yoktu. Kelimeler daha ağızdan çıkar çıkmaz havada infilak ediyordu. Hepimiz ürkektik. Hepimizin adımları kuşatılmıştı. Herkesin kaldırımlara canı akıyordu.

Yaşlı adam yoktu. Ben sokaklardaydım. Şehir şefkati unutmuştu.

Akşamsefası

Sunay Akın

Bayrakları Bayrak Yapan Terziler...

"Aklımda kupa, elimde Coca Cola" diyerek bayrağın üstüne bukalemun gibi tüneyenlere karşı "Milliyetçi-Muhafazakâr akıllıların" neden sesi çıkmaz?

Terziler, elbise dikmesi için müşterinin getirdiği kumaştan arta kalan parçayı geri vermeyip masanın altına atarlar. Şapka yapımcısına satılacak olan kumaş parçalarının terzi dilindeki adı "Bayrak"tır.

Her ülke bayrağının bir öyküsü vardır. Ama aralarında en ilgi çekici olan Meksika'nınkidir; ülkenin özgürlüğü için savaşan bir grup gerilla, bir gün yemek yerlerken akıllarına bayrakları olmadığı gelir. Mola verdikleri bir yerde uzun zaman kalamadıklarından bayraklarının nasıl olacağı konusunda çabuk karar vermek zorunda kalırlar. Birisinin gözü yedikleri karpuza takılır!.. Emek verdikleri topraklar için savaşıyorlardı. Toprak da onlara emeklerinin karşılığında karpuz veriyordu. Ayağa kalkar ve seslenir arkadaşlarına: "Karpuzun rengi bayrağımızın rengi olsun!".. Gerillalar karpuz kabuklarını geride bırakıp yeniden yürümeye başladıklarında sorunu çözmüşlerdi. Yeşil, beyaz ve kırmızıdan oluşan bayrakları renklerini karpuzdan alıyordu. Yeşil, karpuzun kabuğu.. Beyaz, karpuzun altındaki kısım.. Kırmızı, karpuzun içi!..

Meksika bayrağının öyküsünü öğrenmek tatlı bir gülümseme bırakıyor insanın yüzünde. Öyleyse, Vedat Özdemiroğlu'nun "Pablo Neruda, biz orada" dediği ünlü Şilili şairi okumanın tam sırasıdır:

Neden güler ki karpuz
ansızın
bağrına saplanınca bir
bıçak?

Türk bayrağındaki ay ve yıldızın öyküsü ne olabilir? İlkokul sıralarındayken koridordaki duvara asılan bir posteri anımsıyorum. Savaş alanında ölen askerlerden akan kanların oluşturduğu birikintiye gökyüzündeki ay ve yıldız yansıyordu. Posterin altında ise Mithat Cemal Kuntay'ın iki dizesi vardı:

Bayrakları bayrak yapan
üstündeki kandır
Toprak, eğer uğrunda
ölen varsa vatandır

Bu ülkede, kaç insanın aklına bayraktaki kırmızı rengi görünce kan gelmektedir? Böyle bir ankete verilecek yanıtlardan büyük bir rakam ortaya çıkarma Drakula'nın memleketi neresi diye sormaya hiç gerek yoktur?!.. Meksika bayrağı üstündeki kırmızı rengi karpuzdan alıyorsa, Türk bayrağı neden kirazdan almasın? Ama, o zaman, Güneydoğu'da akıtılan kanlar ile oy toplamaya çalışan partiler kandıracak insan bulamazlar. "Ya Sev, Ya Terket" pankartını asanları kulaklarına taktıkları kirazlar ile seçim meydanlarında düşünebiliyor musunuz?

Vatan için ölmeye gelince... Bu konuda uzun uzadıya bir şeyler yazmaya gerek yok. Çünkü, Tevfik Fikret "Vatan İçin" adlı şiirinde dörtyüz sayfada anlatılabilecek konuyu dört dizede ustaca yansıtmıştır:

Vatan senden hayat
umar
Sen yaşarsan o canlanır
Vatan için ölmekte var
Fakat borcun yaşamaktır.

Donanma Cemiyeti, Osmanlı bayrağı için bir şiir yarışması düzenler. Yarışma sonunda bayrağı en güzel anlatan şair ödüllendirilecektir. Ne yazık ki, Trablusgarp, Balkan ve birinci Dünya Savaşları'nın arka arkaya patlak vermesiyle yarışmaya katılan şiirler değerlendirilemez. Şiir gönderenlerden biri de, Yenikapı Mevlevihanesi Şeyhi Abdülbaki Efendi'dir:

TURAN'da geziyordu
gizlice
Al yanaklı bir Türk kızı
bir gece,
Bakıyordu Hilâl bulut
içinde
İmrenerek koştu... Kızın
peşinden
Tuttu, öptü o kırmızı yanağı
İşte budur Ertuğrul'un
bayrağı

Bayrağın doğuşunun bir aşk şiiriyle karşımıza çıkması, Osmanlı döneminde yaşayan Turancıların günümüz kafatasçılarından çok daha sevgi dolu olduklarını gösteriyor. Biz, bayraktaki kırmızıya kiraz demiştik. Abdülbaki Efendi daha güzelini öneriyor: Bir kızın yanağı!.. Sahi, öyküsünde öpücük olan kaç ülke bayrağı vardır ki?

Ruanda bayrağındaki R harfi ve Lübnan bayrağındaki ağacın yanısıra Kore bayrağındaki Ying-Yang'da öteki ülkelerin bayrakları arasında dikkat çekiyor. Çinli filozof Lao-Tse'nin ortaya koyduğu Tao-Taiçhi öğretisinin simgesi olan Ying-Yang, evrenin merkezinde bulunan hareketi, karşıtların birliğini, bütünlüğünü ve savaşımını anlatmaktadır. Değiştirilmesi önerilen ülke bayrağı ise Amerika Birleşik Devletleri'ninkidir. Değişimi öneren ünlü romancı Mark Twain'den başkası değildir. Yazar şunu söyler: "Bayraktaki beyaz çizgileri siyaha boyayalım. Yıldızların yerine de kurukafayla çapraz kemik amblemi koyalım."

Birçok bürokrat ve politikacının odasını süsleyen 16 bayrak vardır. Bunlar, tarih boyunca kurulan Türk devletlerinin bayraklarıdır. Sıralamada yeralan her bayrak bir öncekini yıkmış ve yerine geçmiştir. Kendinden önceki devletin bayrağını devam ettiren yoktur!.. Milliyetçi, tutucu insanların odasındaki her biri ayrı renkte ve ayrı biçemde olan bayraklar değişimin, evrimin kaçınılmaz olduğunun göstergesinden başka bir şey değildir!..

Pakistanlı şair Daud Kamal da "Bir Sokağı Tekrar Görmek" şiirinde değişimi anlatır:

Büyük değişim olmuş
belli,
Son otuz yıl zarfında.
Daha uzun süre kalıyor
turistler,
Daha çok para harcıyorlar.
Sinema afişleri kışkırtıcı
mı kışkırtıcı
Coca Cola almış buzlu
şerbetin yerini.

1996 Avrupa Futbol Şampiyonası'nın resmi sponsoru olan Coca Cola'nın yeni sloganı şöyle: "Kırmızı-Beyaz Kupaya Tat Katacak".. Bir de şu var: "Kupada herkesin favorisi Kırmızı-Beyaz".. Coca Cola'nın rengi de, kupaya katılacak olan Türkiye'nin bayrağı gibi kırmızı-beyaz'dır! "Aklımda kupa, elimde Coca Cola" diyerek bayrağın üstüne bukalemun gibi tüneyenlere karşı "Milliyetçi-Muhafazakâr akıllıların" neden sesi çıkmaz? Yoksa, ellerine verilen paranın kesileceğinden mi korkarlar?

Terzilerin masa altına attıkları ve şapka yapıcılarına sattıkları "Bayrak", kumaş parçasıdır. Coca-Cola'nın daha çok satış yapmak için kullandığı "Kırmızı-Beyaz" ise Türk bayrağıdır!

Unutulmamalı ki, bu ülke Coca Cola şişesinin kapağından "Bedava" olarak çıkmadı!..

Tadımlık

LÜTFÜ OFLAZ

Aydınlatmayan Aydınlar!

"Aydınlar aydınlatmaz oldu!"

12 Eylül darbesiyle gelen karanlık dönemin günlerinden birinde dökülüvermişti bu cümle Emil Galip Sandalcı'nın ağzından...

Bu ülkenin gördüğü en tutarlı aydınlardan, en yorulmaz insan hakları savunucularından biri olan Emil Galip, hapisten çıktığımda bana evini açmış ve uzunca bir süre onun evinde kalmıştım.

Herşeye karşı adeta bir peygamber hoşgörüsüne sahipti, ama suskunluğa asla...

Suskunluğu hazmedemez, öfke fışkırtan bir yanardağ gibi patlardı. Ve bir gün, askeri darbe sonrasındaki aydınların suskunluğuna bakıp, işte böyle, **"Aydınlar aydınlatmaz oldu"** diyerek patlamıştı.

İstiyordu ki; aydınlar başkaldırıp, ülkeyi basan karanlığı aydınlatsın. İstiyordu ki; yazarlar sinmeyip, ülkeyi pençesine alan insan hakları ihlallerini yazsın.

– **Hiç değilse dünyaca tanınmış yazarlarımız, aydınlarımız bunu yapsa ne olur,** demişti; **başlarına bir şey gelse dünya kamuoyu ayağa kalkacağı için askeri yönetim de dokunamaz onlara...**

Sonra sözü Aziz Nesin'e getirmişti:

– **İçlerinde az çok Aziz birşeyler yapmaya çalışıyor; askeri yönetim ne yapabilir ki ona?**

Ona göre, ülkedeki insan hakları ihlallerine dünya kamuoyunun dikkatini çekmek için, aydınlar, yazarlar açlık grevlerine de mi girişemezlerdi?

Nihayet sözlerini şöyle bağlamıştı:

– **Senin bu evi insan hakları derneğine döndürdüğün gibi, kendi evlerini de birer insan hakları derneği gibi kullanamazlar mı?**

O zamanlar İnsan Hakları Derneği henüz ortada yoktu ve başlattığım insan hakları kampanyasının merkezi bu ev olmuştu. Ülkedeki insan hakları ihlalleriyle ilgili bilgiler bu evde toplanıyor ve Emil Galip'in akıcı İngilizcesinin yardımıyla dünya kamuoyuna ulaşıyordu.

Onunla suskun yazarları, aydınları adlarından ya da soyadlarından yola çıkarak iğneleyen bir de oyun geliştirmiştik. Ama bunu başlatan oydu. Bir gün bana aniden sormuştu:

– **Yaşar yaşıyor mu?**

Boş bulunup şaşırdığımı görünce de eklemişti:

– **Yaşayıp yaşamadığı belli değil de!**

Ardından yine sormuştu:

– **Altan, Alttan mı oldu?**

Benim bir şey söylememe fırsat vermeden eklemişti:

– **Darbecilere karşı sürekli alttan alıyor da!**

Yaşayıp yaşamadıkları, canlı olup olmadıkları belirsiz suskun yazarlara, aydınlara karşı daha ne iğnelemeler...

Sanki şimdi de çoğu aydının, yazarın tavrı farklı mı?

Bugün askeri yönetim yok ama, yine insan hakları ihlalleri, düşünce ve düşünceyi yayma özgürlüğüne indirilen darbeler var.

Nitekim, muhalif yayınları safdışı etmek için iki medya tekelinin birleşip, adına "dağıtım ortaklığı" dedikleri bir **sansür ortaklığı** kurmaları, bu konudaki son darbe...

Askeri dönemi aratmayan bu sansür uygulamasına karşı, başta köşe yazarları olmak üzere çoğu yazar, aydın yine suskun.

Eminim ki Emil Galip bu günleri görseydi, onu astım denilen o illet öldürmezdi; suskunluk denilen bu zillet öldürürdü!

Akşamsefası

örgütlenmiş bir toplumda ben de severek çalışırım...ne mi yaparım? tan cemal

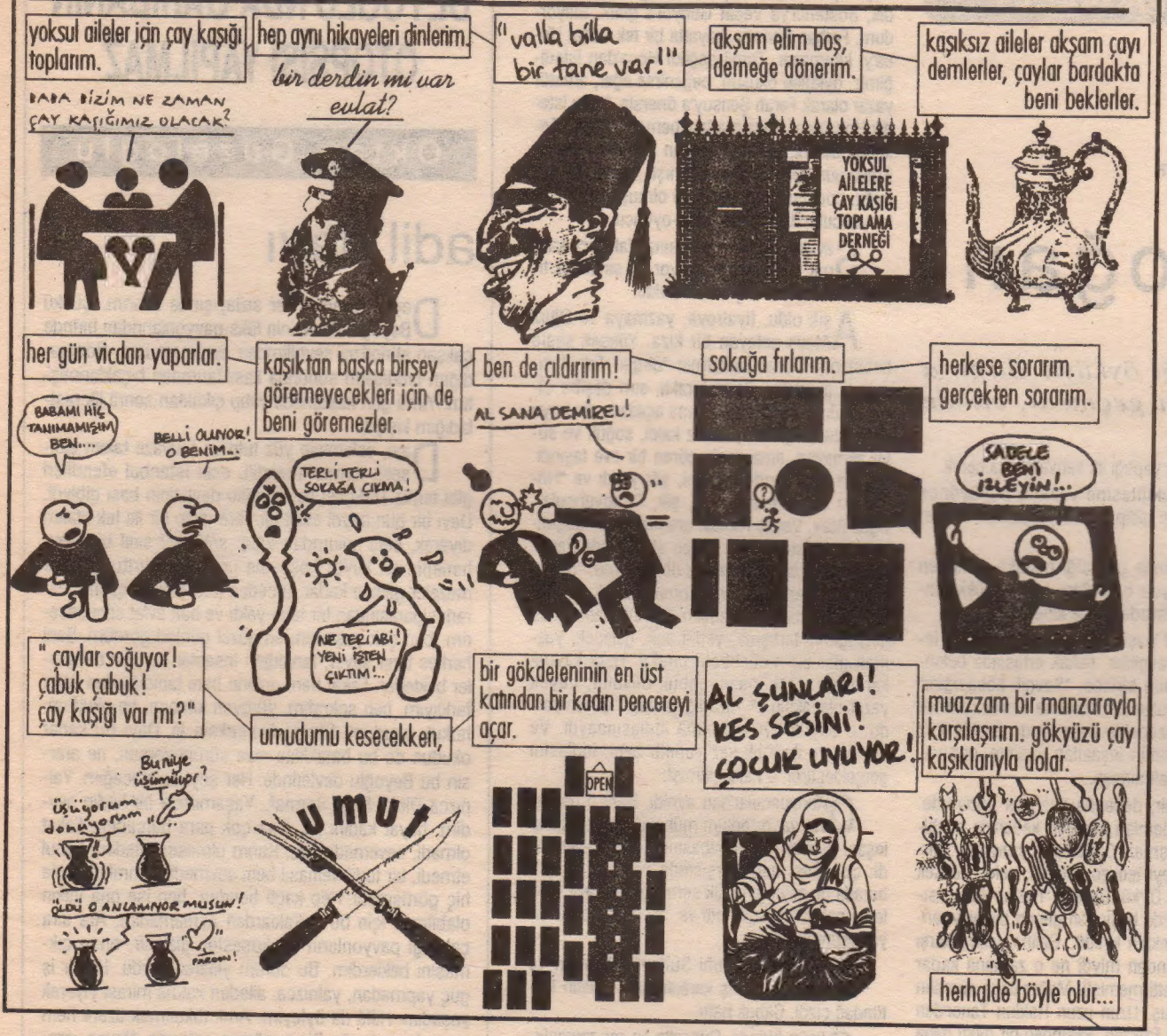

MELİH CEVDET ANDAY

Defne Ormanı

Köle sahipleri ekmek kaygusu çekmedikleri
İçin felsefe yapıyorlardı, çünkü
Ekmeklerini köleler veriyordu onlara;
Köleler ekmek kaygusu çekmedikleri için
Felsefe yapmıyorlardı, çünkü ekmeklerini
Köle sahipleri veriyordu onlara.
Ve yıkıldı gitti Likya.

Köleler felsefe kaygusu çekmedikleri
İçin ekmek yapıyorlardı, çünkü
Felsefelerini köle sahipleri veriyordu onlara;
Felsefe sahipleri köle kaygusu çekmedikleri
İçin ekmek yapmıyorlardı, çünkü kölelerini
Felsefe veriyordu onlara.
Ve yıkıldı gitti Likya.

Felsefenin ekmeği yoktu, ekmeğin
Felsefesi. Ve sahipsiz felsefenin
Ekmeğini, sahipsiz ekmeğin felsefesi yedi.
Ekmeğin sahipsiz felsefesini
Felsefenin sahipsiz ekmeği.
Ve yıkıldı gitti Likya.
Hâlâ yeşil bir defne ormanı altında.

AÇIK MEKTUP

Haydar Ergülen

Kağıda Mektup

Kağıdım... Güzel boşluğum!..

Kağıdım... Benim!

Kağıda ne denir? Kağıt ne desem beğenir?

Güzelim, Ruhum, Beyazım, Sırdaşım, Dostum, Ahbabım, arkadaşım, Tanışım, Sevdalım, Belalım, Her Şeyim, Canım, Kimsem, Herkesim, Yolculuğum, Varlığım, Yokluğum, Azlığım, Çokluğum, Gençliğim, Çocukluğum, Boşluğum.

Boş görürdüm de seni eskiden tenha sanırdım. Çok üzülürdüm kimsesizliğine. Şöyle iyi birinin eline düşse derdim içimden, kağıt kıymetini bilen biri onu eline alsa, okşasa, dokunsa, sonra da incitmeden yazsa, çoğunu boş bıraksa diye düşünürdüm.

Boşluğun ne demeye geldiğini bilmiyormuşum meğer! Boşluğu boşuna sanıyormuşum, boş biliyormuşum. Kağıda bakmaktan boşluğunu göremekmiş bu, anladım şimdi de, anlayıncaya kadar kağıt çoktan doldu, yükünü aldı ve çekildi aramızdan.

Şimdi kağıdın yüzüne hangi yüzle bakılır, bilmiyorum. Bakacak yüzümüz yok, yazacak yüzümüz hiç yok. İşte bu sebepten, kağıdın yüzüne bakmadan yazıyoruz. Hızla, bir an önce doldurmak ve bir başka kağıda geçmek istiyoruz... Bir başka kağıt var mıdır? Yoktur. Ne başka bir kağıt, ne yeni bir sayfa. Dünya bir sayfadan ibaret ve kağıt tektir. Yazdıkça onu doldurduğumuzu, yenisine geçtiğimizi sanmaksa tam bir gaflettir.

Bana gülümsediğini görüyorum, acı bir gülümseme bu. Seni güldürecek haller içinde olduğum doğrudur. Eskiden ben sana üzülürdüm, şimdiyse sen bana üzülmektesin. Hiçbir yere, hiçbir şeye yetişemeyen kağıda nasıl yetişsin? Kağıt bizi bir boşluğa yetiştiremedi, yanılttık kağıdı, kıydık ona, canına okuduk, hor gördük, buruşturduk, attık, ve daha da fenası hafife aldık.

Kağıt boş olunca hafif olur sandık. Kağıdın boşu, dolusundan ağırmış, bilemedik. Biz bilemedik de kalem bildi mi? Nerde? Kalem, sahibinin efendisi değildir ki, evet, kalem boşluğun efendisidir de, kalem, elinden bir tutan bulunursa onun kırk yıl kölesi olur. Kağıt, kendini boşluğa çeker, hayır bu, kağıdın kendini temize çekmesi değildir, temize çeken kalemdir. Kendini boşluğa çekmek isteyen kağıtla, kağıdı temize çekmek isteyen kalemin buluşmasından ise, en çok bir itiraf çıkar. Tıpkı bu mektup gibi. Kalem, kağıda ağır gelir gelmesine de, ortaya çıkan yine olmadık hafifliklerdir.

Kağıdım... Güzel boşluğum!..

Bunları yazmak bana da ağır geliyor, ben sana yalnızca kenar suyu yapmak, onu da mektuba sayıp yollamak isterdim. O zamanlar, ne güzel, canımız bile sıkılırdı. Canımız sıkıldığı için seni karalardık, müsvedde yapardık senden de, hiçbirine gücenmezdin, senin kadar boşluğunu da sevdiğimizi bilirdin. Şimdiyse canımız bile sıkılmıyor, öyle doluyuz ki! Her şeyle öyle doldurdular ki bizi, işte onları atmak için seni de göz göre göre harcıyoruz, kötü kullanıyoruz. Bunu yaparken de hiçbir şeyin farkında olmuyoruz. Kağıt ne, kalem niçin ona acımasız davranıyor ve bizim elimizde ne arıyor, bilmiyoruz. Herkes bir şeylere kaptırmış gidiyor ya işte, bizi de onlardan say ve sakın anlamaya çalışma!..

Kağıdım, Efendim,

Sana bir daha kolay kolay yazabileceğimi sanmıyorum. Yine de hayatımın en güzel mektubunu sana saklıyorum. Ne zaman mı? Kalemi elimden bıraktığım gün, senin yüzünde ne harf, ne yazı, ne çizgi görmediğim gün, sana bir mektup yazacağım ki ne söze gelir ne de yazıya. O gün kağıtla adam yüzyüze gelir ve usulca sevmeye başlarlar birbirlerindeki boşluğu.

İkalem ve ben sana selam eder, bu mektuptan ötürü bağışlanmak dileriz.

ZARF

Kağıdı kıskanıyorum
çoktan ayrıldı birbirinden
gövdemle ruhum
biri acısa, kamaşıyor biri
kağıtsa ruhuna kadar gövde
gövdesine kadar ruh

Kalemin efendisi sınıyorum kendimi
savaş açıyorum kağıda
doldurduğum her kağıt oysa
yeniden yazıyor yenildiğimi

Kalem, kağıtla mektubun
arasını açtığından beri
ne mektuba inanıyor kağıt
ne de seviyor kalemi
Kağıt bize acıyor

Akşamsefası

Cins İsimler

MUHSİN KIZILKAYA

"Babası Öyle Diyordu" Yılmaz Erdoğan

Bütün cesaretini topladı ve yazdığı öyküyü Gırgır'a yolladı. Pek umutsuzdu. Çok zaman geçmedi, elinde Gırgır'la uçarcasına geldi.

2 Şubat 1986... Kocamustafapaşa'daki evimizde Yılmaz'la (solda) günümüzü gün ediyoruz.

En sevdalı zamanlarımızdı. Bu yaz değilse de, gelecek yaz mutlaka devrim yapacaktık. Herşey hazırdı. Gerekli subjektif şartlar tezahür etmiş, iş oluştu oluşacak objektif şartlara kalmıştı.

Sonradan onun bir öyküsüne konu olacak Xemê Teyze'nin yaptığı "kêpaye"yi yemiş, birer cıgara yakmıştık ki, kısacık boyuyla, gözlerinin içene kadar gülen o çocuk girdi içeri. Ankara'da okuyordu, yaz tatili için gelmişti Hakkari'ye. Biz o sıralar ayrı teşkilatların insanlarıydık.

Aradan yıllar geçti. Biz devrim yapamadık, askerler ihtilal yaptı. Onların ihtilali, bizim devrimi dövdü. Birçok arkadaşımızı öldürdüler; biz kimseyi öldürmemiştik.

Ben İstanbul'dayım üniversitede, o Ankara'da lisede; yine bir yaz tatilinde Hakkari'de buluştuk. Gırgır dergisine, Yalçın Küçük'ün "Yeni Bir Cumhuriyet İçin" kitabına sarmışım. O zamanlar Gırgır, neredeyse tek gıdamız. Yalçın Küçük, Muhlis, Rıdvan, Hakkari'nin tozlu tek caddesi, mizah, eskiler, yeni bir hayat, İstanbul, Ankara, üniversite ve bizi bekleyen "kalçaları federe" yeni sevgililer... Saatlerce tur attık. İstanbul'u nasıl anlattıysam, kanına girmişim. Kararını veriyor, üniversite tercihini İstanbul'dan yana yapacak; Babası Nazım Hoca'nın bundan haberi yok; o ODTÜ'de okusun istiyor.

Hani İstanbul'un yağmakla yağmamak arasında gidip gelen kararsız bir havanın hüküm sürdüğü bazı pis sabahlan olur ya, o sabahlardan bir sabah, Kocamustafapaşa'daki bakkal dükanından bozma evimizin kapısı ürkekçe çalındı. Evde, ben diyeyim yirmi, siz deyin on kişi, kimin ayağı kimin cebinde belli değil, candarma usulü yatıyoruz. Mahmut kapıyı açıyor, kapıda elinde bavulu, boynu bükük bir çocuk... Çocuk,"Muhsin evde mi?" diyor. Mahmut, "Evde" deyip kapıyı kapatıyor ve uykusuna kaldığı yerden devam ediyor. İkinci çalışta kapıyı ben açtım, mahçup çocuk yirmi kişiyi rahatsız etmenin verdiği istenmeyen misafir duygusuyla girdi içeri. Köşede, döşeği alınmış boş bir somya duruyor. "Kendine bir yer ayarla"dedim. Öğleye doğru, bir tencereye kırılan yaklaşık kırk yumurta ile yapılan sabah kahvaltısı, İstanbul'da yaptığı ilk kahvaltı olsa gerek.

İnşaat Fakültesine yazıldı, büyüyünce Hakkariye gidip inşaat yapacaktı. Babası öyle diyordu!

Beraberinde getirdiği patiska bezinden bkar beyazı çarşafları, bakkal dükkanından bozma evimizde çabuk kirlendi.

İstanbul başına vurmadı. "Kalçaları federe" sevgililer, sokak ortasında bulunmuyordu. Günün birinde, "Sevgili babacığım" diye başlayan uzun bir mektuba oturdu. Gitmek istiyordu. Ayazağa'da ayaz vardı; uzaktı. Laz müteahhitler bütün inşaatları yapmış, ona yapacak inşaat kalmamıştı.

Arada bir, defterine birşeyler yazıyordu. Fen adamları bildiğim kadarıyla edebiyatla pek uğraşmaz. O gizli gizli yazıyordu. Birgün yazdığı şeyi temize çekmiş, geldi; yüksek sesle okudu. Öykünün adı "Hızine Arıyorsınız"dı. Hakkari'de başından geçen bir olayı anlatmıştı. Gülmekten kırıldık. Galiba yazıya karşı biraz ürkekliğinden miydi ne o zamana kadar yazdığını hissettirmemişti. Meğer uzun süreden beri yazıyormuş. Uzun uzun Haldun Taner'den konuştuk; Sait Faik'ten. Peşinden bir öykü daha geldi. Belma bu öyküleri mutlaka yayımlamasını istemiş ondan, çok sonra anlattı bana. Bütün cesaretini topladı ve yazdığı öyküyü Gırgır'a yolladı. Pek umutsuzdu. Çok zaman geçmedi, elinde Gırgır'la uçarcasına geldi. Öyküsü yayımlanmıştı. O artık bir mizah yazarı adayıydı.

Gelirken beraberinde Ahmet Kaya'yı da getirmişti. "Ağlama Bebeğim" kaseti, Fahri'nin Müslüm Babası ile yarışıyordu. Olan bana ve Mahmut'a oluyordu. Beni saflarına çekmeyi başardı. O pis havanın pusunda, evin sigara dumanında, özlenen bir sevgilinin sıcacık dokunuşunda, bütün hayallerde, tasarılarda, "orda bir yer var/ o yerlerde mutluluk var" dizelerine sığındık. Şarap içtik, biriç oynadık, tencere ile yumurta yedik, Apo bize zurna çaldı, eve Caner dadandı, Ömer manken sevgilisini evimizi beğenmedi diye dövdü, Neşe çocuğu ile bize sığındı, Fahri küstü, Mahmut avukat oldu, Hoca ve kaçak Necmi girdi hayatımıza, gazeteci Yalçın, "Nazım'ın kitapları yasaktır, bunlar bende dursun" diyerek kitaplarımıza el koydu, çok kitap okuduk, türkü söyledik, komşuları rahatsız ettik, kavga ettik, birbirimize küstük, gittikçe çocuk açıldı, saçıldı, komiklikler yapmaya başladı, artık geceleri toplanıp muhabbetine (o zaman "tolk şov " kelimesini bilmiyorduk) gülüyorduk. Çok sonra, o zamanlar başladığı ama bir türlü sonunu getiremediği o günleri anlatan "romans"ına "Haybeden Gerçeküstü Zamanlar" adını koyacaktı.

Yurda taşındı. Bir kız ona aşık oldu. Dersleri kötü gitti, çaktı. Sırrını sadece ben biliyordum. Kafasına koymuştu, tiyatrocu olacaktı. Nazım Hoca'nın bütün bunlardan haberi yoktu.

Birgün elinde "Afitap'ın Kocası İstanbul" oyunundan bir sayfa ile geldi. Gazetede okumuştu, Ferhan Şensoy, amatör oyuncu arıyordu. Sabaha kadar ezber çalıştı. Sınava girdi, akşama iki gözü iki çeşme geldi, sınavı kaybetmişti. İşin kolayını biliyordum. Öykülerini topladık, Bostancı'ya Vedat Günyol'a gittik. Biliyordum, Ferhan Şensoy, hayatta bir tek Vedat Hoca'yı kıramazdı. Torpil değildi Hoca'dan istediğimiz, öyküleri okusun, beğenirse eğer, amatör yazar olarak Ferah Şensoy'a önersin, bunu istedik Hoca'dan. Hoca madeni hemen keşfetti. Telefona sarıldı, antrakta Ferhan Şensoy'u buldu. Ertesi gün için randevu alınmıştı. Hoca aldı çocuğu, çocuğun yeni yeri belli olmuştu artık. Ortaoyuncular'da amatör yazar-oyuncu...

Savulun tiyatro camiasına Hakkari'li kavruk bir delikanlı geliyor. O sıralarda tiyatronun bundan hiç haberi yoktu.

Aşık oldu, tiyatroya, yazmaya ve Oğuz Atay'ı anlayan bir kıza. Yüksek sesle birbirlerine Vedat Türkali'nin "Birgün Tek Başına"sını okudular. Sakal bıraktı, sırrı deşifre oldu, okulu bıraktığını babasına açıkladı, diz boyu bir hüzne boğuldu, parasız kaldı, soğuk ve suyu akmayan, ama deniz gören bir eve taşındı. Burada şiire vurdu kendini, şiir yazdı ve "Hüzünbaz Sevişmeler"i. Aşk, şiir, Ortaoyuncular, Oğuz Atay, Vedat Türkali, aramıza giren soğukluğu, yine İstanbul'un pis bir akşamında Papürüs'te sıcak bir buluşmaya dönüştürdü. "Siyasi tavır", "somut koşulların somut tahlili", "süreci değerlendirmek" kavramları üzerine daha önce giriştiğimiz tartışma, yerini aşk, gelecek, yazmak gibi bir muhabbete bıraktı. Hadi kavruk kardeşim, "aşk insanı çabuk büyütür; büyük yazar olacaksın..." Yazarlığına zaten güveniyordu; o büyük oyuncu olma iddiasındaydı. Ve kendisiyle ilgili ilk kez yanılttı beni, iddiasını gerçekleştirdi, o haklı çıkmıştı.

Ortaoyuncular'dan ayrıldı. Hani o babası var ya, o "oğlum mühendis olsun, gidip inşaat yapsın" diyen babasının yüreği elvermedi; çocuğun inadı karşısında pes etti ve tam burada devreye girdi. İlk sermayeyi kediye yükleme pahasına tadim etti ve "Güldüşündürü" tiyatrosunu kurdu.

İlk oyunu, "Kanuni Sultan Süleyman ve Rambo"nun afiş karikatürünü Metin Üstündağ çizdi. Çabuk battı.

Günün birinde, Güneş'te en zor zamanlarımızda, elimde bulunan Topkapı Otogarı ile ilgili fotoğraflara yazı yazmak üzere bir sipariş istedim. Gitti yazdı, yayımlandı, o röportajla o yılın gazetecisi seçildi. İlk ve son gazetecilik faaliyetiydi. Sonra, o röportajdan yola çıkarak "Otogargara"yı yazdı. Şimdi kapıları kırıyor.

Levent Kırca'nın yanına yazar olarak girdi bir gazete ilanından. Burada da "Gereği Düşünüldü"yü yazdı.

Sonra "Umut Taksi"... Umut Taksi, Bakırköy, daha sonra Bostancı'daki yoksul evimizde, umudumuz oldu. Dolmuşa binecek parayı bulamadığımız zamanlarda, günün birinde akıllı bir yapımcı çıkarsa eğer, "Umut Taksi"ye binecektik. O koltuğunun altında senaryosu, ben beş parasız bir gazeteci, pilav ve zeytin yiyerek, bozuk paraları denkleştirip Bostancı'dan Taksim'e dolmuş parası yaparak, sonradan "Umut Taksi"ye binerek, aheste aheste, bir süre sonra Cihangir Cumhuriyeti'nin vatandaşlığına geçtik.

Sonrası mı... Sonrasını ne ben anlatayım, ne siz dinleyin...(Ayrıntılı bilgi her çeşit medyada)

Şimdi, felsefe yapmayı bilen bir yazar olsaydım eğer, burada durur, bugün ulaştığı şöhretin dikenli yollarında katettiği mesafeye dair, kah iç gıdıklayıcı, kah hüzün verici acaip felsefi satırlar döktürürdüm. Ama ne yazık ki, felsefe yapmaktan çok, hikaye anlatmayı seviyorum. Sadece şunu söyleyeyim; "Kürdün aklı gaspa uğrar" demişti bir öyküsünde; "aklının gasp edilmesine" karşı direndi; yeteneğine, sadece yeteneğine tutundu.. Hâlâ aklını koruduğuna inanıyorum. Bir başka öyküsünde de, "Dostluk, senin parmağın kesildiğinde, benimkinin kanamasıdır" diyordu. Ve bu sözün, hep aklımda kalacak kavruk kardeşim.!

Tanıdınız değil mi o kavruk çucuğu? Yılmaz Erdoğan, namı-ı diğer Mükremin Abi!...

BEYOĞLU'NDA GARİBANIN OTOPSİSİ YAPILMAZ

Oktay Güzeloğlu

adil dayı

Dayıyı yaramın her sızlayışında anarım. Çünkü Beyoğlu devletinin lüks pavyonlarından birinde çalışan stiriptizci sevgilimden ayrılmam için, aldırmadığım tehditlerin sonunda kasıklarımdan bıçaklanmıştım. Yirmi gün hastanede yatıp çıktıktan sonra ilk rastladığım kişiydi.

Dayı, eskimeye yüz tutmuş kruvaze takım elbisesi, kırmızı mendili, eski İstanbul efendileri gibi temiz Türkçesi ile Beyoğlu devletinin başı gibiydi. Dayı bir gün haydi evlat bir yere gidip bir iki tek atalım diyerek, beni kolumdan tutup sekizinci sınıf bir meyhanenin en kuytu köşesine götürüp oturttu. İçki ve mezeler gelene kadar önceden hazırlanmış çakma esrarlı sigarasından bir tane yaktı ve bak evlat seni severim, ben çok yaşadım, en güzel günleri gördüm. Beni herkes tanır sever, tanıdığım insanlar benden bir şeyler beklerler. Fakat ben, onların beni tanıdığından daha farklıyım, ben sokratım, yürüyen kitabım, tıp okudum, hukuk okudum. Şimdi diyeceksin ki, Dayı bu kadar okudun da bu bataklıkta niye sürünüyorsun, ne ararsın bu Beyoğlu devletinde. Her şeyi anlatacağım. Yalnızca Dinle, Soru Sorma!.. Yaşamımda bir kadın sevdim, hayat kadını idi. Ona çok para harcadım. Fakat olmadı, sevemedi beni. Karım olmasını istedim, kabul etmedi, bir türlü velhasıl beni sevmedi. Sonraları benle hiç görüşmedi. Hep kaçtı benden, ben ise ona yakın olabilmek için bu sokaklardan ayrılamadım. Ara sıra çalıştığı pavyonların bir köşesine gizlenir, onun çıkmasını beklerdim. Bu durum yıllarca sürdü. Hiçbir iş güç yapmadan, yalnızca, aileden kalma mirası yiyerek yaşadım. Hâlâ da öyleyim. Artık tükenmek üzere hem para, hem ömür. Bir ayağımız çukurda. Neyse, aradan geçen yıllar içinde onu göremez olmuştum. Araştırdım. Biriyle İstanbul'u terketmişti. Dünyam yıkılmıştı. Aradan yirmi sene geçmişti. Geçen bu yıllar içinde hep onun çalıştığı pavyonların önünden geçtim durdum. Ve bir geceyarısı sokak aralarında gezerken, eski bir binanın sokak kapısının merdivenlerinde, perişan zayıf, pislik içinde ona rastladım. Çok heyecanlanmıştım. Yanına gittim, leş gibi kokuyordu. Fakat ondan iğrenmedim. Onun pislikler içindeki çirkinliği karşısında bile ona sarılmak istedim. Sevdiğim ölümcül halde idi. Çökmüştü. Yattığı yerden zorlukla doğruldu. Beni tanıyamadı, ben de tanıtmadım. Açım, dedi. Zorlukla çıkan bu 'açım' sözü beynime çekiç gibi indi. sessizce yanından koparak bir sokak köftecisinden ekmek arası etler yaptırdım ve nöbetçi bir eczane arayarak, en öldürücü fare zehirini aldım. Ekmek arası etlerin arasına koyarak getirdim. Yemesini istedim. Ben de yanıbaşına otururak onun ekmeği aç bir köpek gibi yemesini içim ağlayarak izledim. Bu Beyoğlu devletinde kim bilecekti kimin kimi zehirlediğini, burada GARİBANIN OTOPSİSİ YAPILMAZ. Atarlar ölüsünü bir köşeye, onu da öyle yaptılar. O gece sabaha kadar başını dizlerimin üstüne koyarak, incitmeden okşayarak yüzünü sevdim. Sabah belediyeye haber verdim. Ölüsünü kaldıranlara yardım ettim. Arabaya ben kucağımda yerleştirirken, yüzüne baktığımda cennetsel bir gülümseme vardı. Sanki bana teşekkür ediyordu. Garipler mezarlığına gömdüler. Herkes gittikten sonra, ondan af diledim. Kendisini bu sefil hayattan kurtardığımı ağlayarak anlattım. Hâlâ onu ziyaret ederim, bir gün bile aksatmam. Ömrüm oldukça mezarına çiçekler taşıyacağım. Ya evlat, yaşamak kolay değil bu yangın Beyoğlu devletinde. Benim davranışım başkalarına cinayet gelir, ama ben doğru yaptığıma inanıyorum. Soylu düşünüyorum. Çünkü her gün birilerinden bir lokma ekmek dilenen, evi barkı kaldırımlar olan insanlar zaten yaşamıyor demektir. Beni mutlu eden tek şey, onu mezarına aç göndermedim...

Akşamsefası

tuncer erdem

DÜŞKOVALAYAN

ATİLLA ATALAY

Sarı Makina

Gece... Gökten yıldız kepçeliyecekti Siyavuş. "Sızsam artık" diye çok beklemişti aslında.Uykusu gelmedi ama. Barakaya sığmıyordu. Karşı ranzada uyuyan Malkaralı Satı, bir ara, belli belirsiz, Siyavuş'un yüzünü gördü sanki... Düşteyim sandı.

Herkes bakar o sarı makinalara. Bir alevden, bir akan sudan, bir de sarı makinaların heybetinden gözünü alamaz insan. Kimi, uzun uzun çalışmasını izler. Makinanın dağlara, kayalara açıkça posta koyup, ortalığı unufak etmesine tuhaf bir hayranlıkla bakar. Kimi, kıpırdamasın ister. Öylece dursun. Yürüyüp, damını yıkmasın...

Siyavuş'unki başka bir "bakmaktı" ama. Sanki, aşıktı o sarı makinalara. Bu durum, makinanın heybetinden, marifetinden değildi... Öyle olsa uçağa takardı kafayı. Havaalanının ordaki inşaatta çalışırken, günde yüz uçak iner kalkar; şantiyedekilerin alayı her seferinde aynı hayranlıkla "teyyarelerin" süzülüşünü izlerdi. Siyavuş, bir-iki bakmıştı uçaklara, sonra alışmıştı.Onları, asla avucuna alamayacağı alacalı süslü kuşlar gibi düşünüyordu. Kendisini bir kez bile uçağın içinde düşlememişti. Ama, ya sarı makinalar... Rüyasında, "D-9 dozerler" sürüyor, "Caterpillar, ters kaşık ekskavatörlerle" dev temel çukurları eşiyordu. Çünkü, Siyavuş için "Dozer Operatörlüğü" aklının kesebildiği en yakın "yırtma" noktasıydı. En büyük ustalar, kalıpçılar, betoncular, tesisatçılar, "fayansçılar", tavancılar, çatıcılar, kalfalar, hatta mühendisler. Hiç ama hiçbirinde "Dozer Operatörünün" cakası yoktu. O dev makinaya hükmetmek her babayiğidin harcı değildi.

Çok fırça yedi Siyavuş. İnşaatın çavuşu, o'nun sarı makinaya daldırıp işini aksatmasına kızıyordu. "Amele" Siyavuş, makinayı izlemeye başlayıp, efsunlanmış gibi kazmayı-küreği bırakınca, çavuş ensesinde bitip, ağzına geleni söylüyordu. Bi keresinde "Bak len Siyavuş, iyi bak" demişti, "Bakmakla öğrenilseydi, öküzler tren makinisti olurdu."

Ve fakat bayağı kesirler... İşte onlar, kainatın en zor şeyleriydi. Dozer kullanmak bile bayağı kesirlerin yanında çocuk oyuncağı kalırdı. Siyavuş bayağı kesirleri icad eden pezevengin bunu kendisine kötülük olsun diye yapmadığını elbette biliyordu. Ama bayağı kesir mevzusu açıldığında sözkonusu bilimadamına "Hiç işin yok muydu allahın adamı? Durdun, oturdun ahir ömründe bööle bi pezevenklik buldun da başın göğe mi erdi" diye homurdanmadan edemiyordu. Okuma yazmayı askerde "Ali mektebinde" söken Siyavuş, kafayı sarı makinalarla bozunca en azından bir ilkokul diploması edinmeye karar vermişti. Şantiye şefi mühendisten yol yordam öğrendi. Paydosta hamama gidip, yundu yıkandı, ince dişli tarakla saçlarını yapıştırıp, görülmemiş beyazlıkta bir gömlek giydi. Fotoğrafçı "Niye ellerini arkaya saklıyorsun hemşo, ellerin çıkmıycak ki" dedi. Siyavuş, fotoğrafçıya mahçup mahçup gülümsedi. O gülümsemeden 24 tane basıldı sonra. Nüfus sureti, akciğer mikrofilmi ve bir dilekçeyle bölge ilköğretim müdürlüğüne verildi.

Sonraki günlerde Siyavuş ilkokulu dışardan bitirme sınavlarına girmeye başladı. Türkçe... Hayat Bilgisi... Hakladığı her ders, Siyavuş'u sarı makinanın koltuğuna bir adım daha yaklaştırıyordu. Ve fakat bayağı kesirler. Onları bir türlü almıyordu kafası. Şantiyedeki Dozer Operatörü Malkaralı Satı'ın "Bayağı kesir" lafını duyunca, "Yoğurt mu?" demesi Siyavuş'u iyice çileden çıkartmıştı. Al işte, herif dozerciydi ama bayağı kesir felan bilmiyordu. Üstüne üstlük o aleti "ilah gibi" kullanıyordu. Malkaralı Satı, Siyavuş'un uzun süredir gözetlediği operatörlerin en basit bir iş görüyormuş gibi, dudağının ucunda sigarası, türküler söyleyerek hükmediyordu.

Bir gün öğle paydosunda Siyavuş'un yanına kendi yaşlarında kara-kuru bir oğlan geldi. Dikkatli bakınca tanıdı Siyavuş. Mühendislik talebesiydi bu çocuk, şantiye şefinin yanında staj yapıyordu. Birkaç kez iş yaparken inşaatın resimlerini çekmişti. Çektiği resimleri bir deftere yapıştırıyor, altına uzun uzun yazılar yazıp şefe gösteriyordu. Çocuk durduk yerde gülümseyerek, "Gel bakalım hocam, senin şu bayağı kesir işini bi halledelim. Şef sööledi, ehliyet mi ne alıcakmışın. Gayet kolay, bi saatte yutarsın" dedi. İlkten, öğle vakti defter kalem çıkarıcam, şantiyedekilere seyirlik, başıma iş alıcam" diye düşünüp surat asan Siyavuş, durumun "karpuzlu bir muhabbetle" hallolacağına inanamayıp, ister istemez güldü. Kara-kuru "Çömez Mühendis"le, öğlene yemek diye alınmış bir karpuzun başına çöktüler. "Şimdi hocam. Bu bir karpuz. Tutup bunu ikiye böldük. Nooldu, bir bölü iki. Üçe bölelim. Bir bölü üç. Bu parçaların her birisi karpuzun üçte biri..." diye başlayan muhabbet, şantiyenin marangozuna ait kulak arkası bir kurşun kalemle, yerdeki büyük mermer parçalarına atladı. Pay, payda, payda eşitleme mevzuularına geçildi ve adı geçen karpuzla beraber bir kalıp beyaz peynirin göçertilmesiyle son buldu.

Siyavuş ilkokul diplomasını aldığı gün, kavruk suratında bin gülücük, koltuğunun altına bir karpuz sıkıştırmış, Migros torbasında bira tenekeleri, üzüm ve peynirleriyle merkez şantiye binasının kapısını tıkladı. Şefin elini öptü, çömez mühendise göz ucuyla karpuzu işaret etti. Şefin masasında, aydıngerlerin, ozalitlerin arasında yer açılıp, "amele sofralarının" en esaslısı kuruldu. Hafif çakır keyif olununca Satı'nın dozerine binmeye gidildi. Satı, Siyavuş'u dozerle dört döndürdü. Kepçeye oturtup havaya kaldırdı. Hep birlikte "Çömez"in fotoğraf makinasına bakıp "resim çekindiler".

Gece... Gökten yıldız kepçeliyecekti Siyavuş. "Sızsam artık" diye çok beklemişti aslında.Uykusu gelmedi ama. Barakaya sığmıyordu. Karşı ranzada uyuyan Malkaralı Satı, bir ara, belli belirsiz, Siyavuş'un yüzünü gördü sanki... Düşteyim sandı. D-9'un gökyüzüne bakan egzos kapağı karanlığı sallayan bir gürültüyle havalandı. Gökten yıldız kepçeleyecekti Siyavuş. Kepçenin hidrolik kolları sonuna kadar açılarak hızla yükseldi, gökyüzünü kucaklıycaktı Siyavuş. En son patır patır yıldız yağdığını gördü. Sonra... Öyle bir karanlık ki...

Çömez mühendis, staj defterinin 26'ncı sayfasına "Kırkdördüncü iş günü" diye yazdı. "Batı şantiyesi, yarma hafriyatında, F-7 no'lu şeyin alan koduna tesviyesi için kazı yapan dozer, akşam park halinde bırakıldığı yerde, Siyavuş Dural adındaki vasıfsız işçi tarafından, izinsiz hareket ettirilerek bir iş kazasına yol açtı. Meydana gelen kazada, dozerin kepçesini kaldırıp yüksek gerilim hattına takan işçi Siyavuş Dural elektriğe kapılarak can verdi." Yazının bitiminde Siyavuş'un sarı makinayla resmi vardı. Kepçesine tünemiş. Yüzünde "mahçup" gülümsemesi. Ama ellerini saklamamış. İkisi de havada.

Gökten yıldız kepçeleyecekti Siyavuş. Gökyüzünü kucaklayacaktı. En son patır patır yıldız yağdığını gördü. Sonra... Öyle bir karanlık ki!..

Akşamsefası

KARA ÇALAN

Nihat GENÇ

Sakin Yazılar

Cumhuriyet tarihinde hiçbir yazarın yolu bu kadar çevrilmemiş, kendisine bu kadar sıcak bakışlarla 'bu Ofli hoca kimdir?' diye sorulmamıştır. Kitabın aldığı ün, diğer tüm kitaplarımı gölgeledi. İstikbalimle oynar hale geldi.

Bir yazar kendi kitapları üzerine asla konuşmamalı. Bu kuralı kendimce kendime koydum, dokuz yıl boyunca konuşmadım. Ofli Hoca'yla bunu bozuyorum.

80'li yılların ortalarında gazeteler, dergiler sert, ideolojik bir İslam konuşuyordu. Üniversiteler, halk, ürpertiyle izliyordu yeni gelişen İslam'ı. Bu din, annemizin, babamızın dini, kimliğimiz ne olursa olsun, bu dine en az babamız kadar saygılı ölçüler içinde büyüdük. Ancak, mizah dergilerinde, tiyatroda, renkli dergilerde ağzından kan kusan, kapkara bir hoca yüzyıldır hüküm sürüyordu.

Onbeş yıl önce Hacıbayram Camii'nin hocasıyla konuşuyorum. Perdeyle ayrılmış kadınlar kısmına küfürler yağdırıyor. Karadeniz şivesiyle: 'Konuşurlar, dedikodu yaparlar, piknik yaparlar, burası camii dir, nedir gardaşum?' diye bağırıyor.

İkaz edin, hocam' dedim. 'Kadunlar kısmına girilmez, ayup olur' dedi. Sonra sinirini alamayıp kadınlar kısmına doğru hücuma geçti. Perdenin önünde durup: 'Yeter kardaşum, kadunsanuz, kadunluğunuzu bilin, gelirim oraya' diye bağırıyor.

Kadınlar kısmından bir kadın eli uzandı, parmaklar sosis gibi, bir yalancı dolma uzattı hocaya. Dolmayı ağzına tıktı. 'Habuncağız nedir, bir lokmadur?' Kadın kolunu tekrar uzattı, bu sefer iki tane daha yalancı dolma. Hoca iki-üç dolmayı daha ağzına tıktı.

Biraz önce deli gibi sinirli hoca, şimdi ağzında yalancı dolmalar, hiçbir şey olmamış gibi, biraz önce şikayetçi olan kendisi değilmiş gibi yanımızdan uçarak geçti. İşte bu hoca, meşhur Ofli hocalardan biriydi.

İşte benim çocukluğumdan beri tanıdığım hoca buydu. Gaz sobasının önüne daktilomu koydum. Sırtıma bir battaniye attım. Büzülerek, parmaklarımı ohhlayarak benim gördüğüm müslümanlığı anlatmaya koyuldum. Ofli hoca kitabıyla sert-ideolojik konuşan aydınların-kitlelerin ağzına bir yalancı dolma uzatmak istedim.

Kitabın gördüğü ilgi beni şaşırttı. Hem İmam Hatipliler, hem Kolejliler, 'işte bizim hocamız bu' dediler, herkesin sevdiği bir hoca çıktı karşımıza.

Zaten, İslam tarihi, kültürü, hadisi, fıkıh, mezhep, tarikat, efsane, tarih, kelam, İslam felsefesi yüzlerce kitap okumuştum. Çok dikkatli davrandım, Nasreddin Hoca'da olduğu gibi, ben de asla bir ayeti, hadisi, espirilerde kullanmadım.

Alt tarafı küçük bir mizah kitabı, ama öyle değil. Kitabı yayınladıktan tam bir ay sonra, tarihin içinde, Nasreddin Hoca gibi, (18. asrın sonlarından beri) anlatılan Ofli hoca fıkralarının olduğunu öğrendim. Bu hocaların da benim gibi sosyal konuları, sert-ideolojik konuları gelişigüzel bir rahatlıkla anlattığını bilmiyordum.

Kitapların, tarihi iyi bilen ağbilerin konuşmalarının içine düştüm, hâlâ bir takım fıkralar yaşıyordu, ancak çok müstehcendiler, yayınlanacak gibi değildiler. Matbuu eserler içinde tüm aramalarıma rağmen yazılı Ofli hoca fıkrası bulamadım. Benim yazdığım kitap, orijindi, benim gördüklerimden, yakıştırmalarımdan kaynaklanıyordu. Hiçbiri bir yerden alınmamıştı. Büyük bir tahminin kesinliğiyle ilk Ofli Hoca kitabının yazarı oluyordum.

Hiç kimse bu kitabı benim yazdığıma inanmadı. Herkes tarafından kitap 'anonim bir eser' gibi karşılandı. Yazarı benim, bu kitabı oturdum ve ben yazdım dediğim halde, inanan çıkmadı. Bu kitaptan önce yazılı olarak ya da sözlü, benzer Ofli hoca konuşması, fıkrası getirin diyorum, çıkmıyor.

Şimdi ben: Nihat Genç. Şahidim. Bu kitabın yazarıyım. Yazdığımın birinci ayı, sanki birinden kopya etmiş gibi, bir yerlerden toplamış gibi muamele görüyorum. Bu hem iyi, hem çok kötü. İyi olanı, herkesin tanıdığı ama adını koyamadığı bir mizah kahramanında buluşmuştuk. Kötü olanı, ben bu kitabı, koma halinde yazdığım romanların arasında dinlemek için yazmıştım. İlk romanın arasında Ofli hoca, ikincisinde tiyatro, üçüncü arada da bir Yunus belgeseli yazmıştım. Ve şu iddiam vardı, Kemal Tahir gibi, halkın yaşayışını, tıpa tıp, fotoğraf gerçekliğiyle verdiğinizde edebiyat olarak folklorün bir başka tadına ulaşıyorsunuz. Ve bunu bir 'edebiyat' zekasıyla yapıyorsunuz.

* * *

Birgün elime Cumhuriyet gazetesi geçti. Füsun Özbilgen'in sayfasında bir haber. Eski bir Trabzonlu senatör, kitapta Maçkalılar'a ağır hakaret olduğu iddiasıyla dava açıyor. Benden de şöyle bahsediliyor: Ankara'da yaşayan bir memur Ofli Hoca'nın konuşmalarını teybe doldurmuş.

Oysa konuşmalar bir Ofli'nin şivesi değil, Trabzon merkezin şivesiydi. Yani Ofli hoca benim kitabımda, Ofli gibi, incelmiş 'c'li seslerle değil, sertleşmiş, 'd, t'li seslerle konuşuyordu. Bu çok önemli, çünkü ancak buradan ispat edebilirim kitabın benim olduğunu.

Adamcağız Ofli hocayı aramaya koyuldu. Oysa o bir mizah kahramanı. Ofli hoca nerede bulunur? Of kazasının Merkez Camii'nde. Oturdum, bekledim, güldüm, ağladım, bir mizah kahramanı hakkında bir dava nasıl açılır? Bu trajı-komik duruma gülemedim. İnsanlar edebiyatın gücüne inanmıyor, ortaya sahiden bir adam çıkmıştı, onu arıyorlardı, benim yüzüme bakan yoktu.

Bir gün yaka-paça çok ileri bir bürokratla tanıştırdılar beni. Adam Trabzonlu. Yüzüme hiç bakmadı. Kitabımı eline aldı. Gözlüğünü taktı. İlk sayfadan birkaç satır okudu. Ve bana sinirlenerek: 'Ula biz habule mi konuşuyruk' dedi.

Adam bir yüzüme baksa da, ben de 'estağfurullah efendim' desem. Yüzüme baktığı yok, kitaptan birkaç sayfa daha okuyup, 'kimdir habu maskara adam, ileri-geri konuşur...' deyip telefona sarıldı. Diyanet'ten tanıdıklarına 'tanır mısunuz bu adamı?' diye sormaya başladı. Adam çok sinirli, Ofli hocayı görevden almak için harekete geçti.

Odanın girip-çıkan kalabalığı içinde, tuvalete çıkıyormuş bahanesiyle geri geri çıktım, adam soruşturmasına devam ediyordu. Kitabım, adamın masasında enseyi ele vermiş yatıyor. Benim eve gidecek dolmuş param yok, bu adamlarla nasıl uğraşırım.

Bir gün genç bir adam geldi, doktorasını yapıyormuş. 'Siz misiniz Nihat Genç?' dedi. 'Benim' dedim. 'Ben, Ofli hocayı yakından tanırım, size de selamı var. Bir çocuk geldi, vaazlarımı dinledi yazdı, bırak kitabın telifini vermeyi, gelip bir elimi bile öpmedi' diyor, dedi.

Hoppala. Bir de kendini Ofli hoca sanan adam çıktı. Bir gün gidip, gizlice cemaatine katılayım, kendini Ofli hoca sanan bu adamı tanıyayım, dedim. Gittim, adamın vaazını dinledim, gerçekten Ofli hoca oymuş. Duyduklarıma inanamadım.

Bir gün bir papazla tartışıyormuş. Papaz lafı getirmiş getirmiş, sonunda demiş ki, bizim kitabımızı (İncil'i) kilisenin ileri gelen dört büyük ruhani lideri yazmış, demiş. Bizim hoca da, lafa girip: 'Ula dört kişi yanyana geldiniz, habuni mi yazdınız, size dört tane Şekspir de ben vereyim. Bizim peygamberimiz koca kitabı tek başına indirdi. Anlay misun müslüman, bir tek kişi... Onların kaç kişi, dört kişi... Habule büyüktür bizim peygamberimiz.'

* * *

Bir gün kitapçı dükkanında oturuyorum, yanından gizlice kaçtığım bürokrat telefon etti: 'Ula doğruyi söyle, habunları sen mi uydurdun?' dedi. Ne diyeyim. 'Uydurmuş olmak' ağrıma gidiyor. Ben yazar olmak istiyorum. Bir genç aydın, ülkeyi bıçakla ikiye bölen bir çatışma noktasında, halkın derdini, sıkıntısını, espirisini, yumuşatarak, sevimlileştirerek, o doğallık ve samimiyetle anlatılabileceğini iddia ediyor, o bana 'sen mi uydurdun?' diyor.

Hani sevmesek de, böyle kitap yazanları televizyonlarda, toplantılarda şöyle takdim etmezler mi: 'Kültürümüze katkılarından dolayı...' Neden benden kültüre bir katkı beklenmiyor, neden bana 'uydurmuş' gözüyle bakılıyor.

* * *

Çok sevdiğim gerçek bir tarih kültürü olan ünlü tarihçi Ali Birinci bir gün bana: 'Ofli hocanın mezarını buldum' dedi. Ofli hocaya bir de mezar çıktı. Kim bu Ofli hoca? M.Akif Ersoy'un Safahat kitabında Ofli hoca adında birine yazılmış bir şiir çıktı. Gerçekten şiir, tıpatıp benim Ofli hoca gibi, hor görülmüş, dışlanmış, zayıf, kuru, yoksul, derdini açacak kimsesi yok, ama herşeye rağmen ağzına geleni söylemekten korkmayan bir tip. Ofli hocaya yazılmış bu şiiri okudum ve hüngür hüngür ağladım. Yüzyılın başında bir büyük şairle, yüzyılın sonunda bir zıpçıktı çocuk, birbirlerinden habersiz, aynı duygular içinde resmetmişler hocayı.

* * *

Cumhuriyet tarihinde hiçbir yazarın yolu bu kadar çevrilmemiş, kendisine bu kadar sıcak bakışlarla 'bu Ofli hoca kimdir?' diye sorulmamıştır. Kitabın aldığı ün, diğer tüm kitaplarımı gölgeledi. İstikbalimle oynar hale geldi. Oysa, onlarca cilt Ofli hocayı yazar ve bundan iyi de para kazanabilirdi. Oysa benim derdim, bu ülke insanlarının portrelerini çizmeye devam etmekti, bundan hiç yılmayarak, başka alanlara geçtim.

Birçok büyük yazar kitaptan alıntılar yaptı, konferanslarda bahsedildi, yurtdışında, yurtiçinde amatör tiyatrolarca oynandı, radyolarda okundu. Ve bir gün bir amatör tiyatronun kapısını çaldım: 'Bu benim eserim, insan müsaade almaz mı?' dedim. Çocuk, gülmekten yerlere yıkıldı. Bana deli muamelesi yaptı. 'Bu Ofli hoca, nasıl birisinin eseri olabilir?' dedi.

Bir kitabın anonimleşmesi dünyanın en büyük yazarlarının en büyük hayalidir. Ancak, kitap öyle bir anonimleşti ki, onun bir yazarı olabileceğini kimse aklının ucuna bile getirmiyor. Fransa'da iki ayrı üniversite bitirmiş, kardeşim, yeğenlerim bile, bana 'biz bu Ofli hocayı tanıyoruz, sen yazmasaydın, biz yazardık' dediler. Bütün bunların üstüne bir de sert-ideolojik İslamcılar kitapta, 'din düşmanlığı', bir 'hainlik' aramaya, buradan bir 'tahrik' çıkarmaya yeltenip, kitabı birçok yayınevi vitrinlerine sokmayınca... Kitabı orada bıraktım ve bir daha yazmadım. İki yıldır Leman'da her hafta yazı yetiştirmeye çalışıyorum, sanırım, bir kez yazdım Ofli hoca, bir de çok sonra çıkan LeManyak'ta yazdım.

Ofli hocayla tüm ilişkilerimi kestim. Ne hali varsa görsün.

Beyazsaray kitapçılarından yaşlı ve bezirgan bir zat bir büyük alimin tefsirini, telif ödemeden, babasının kitabıymış gibi bastıkça basıyor. Sonunda yazarın oğlu gelir dükkana. Bu tefsir babamındır, der. Bezirgan hoca, yazarın oğluna bağırır: 'Ula senin babana vahiy mi indi? Baban da bir yazardır, ben de bir yazarım' diye bağırıp telif ödemeyi reddetti.

Bize vahiy inmedi, biz de bu kültürden öğrendik tüm bunları, helali hoş olsun.

* * *

Birkaç yıl önce Trabzon'da bir psikiyatri kongresine davetliyim. Davetli arkadaşlar içinde bir müslüman yazar doçent arkadaşım da var. Trabzon'a uçaktan iner inmez, kolumdan tuttu. 'Gel bana tanıt şu Ofli hocayı' dedi. Koluma girdi, Trabzon'da ona Ofli hoca arıyorum. Yeni yapılmakta olan bir camiinin önünde durduk. Yaşlı bir hoca elinde mikrofon bağırıyor: 'Din kardeşlerimiz camiye yardım verin, yardım verin!' diye bağırıyor. Müslüman doçent arkadaşım da, yanındaki kız arkadaşlarına: 'İşte müslümanlar kendi camilerini sivil güçleriyle kendileri inşa ederler' diye takdim ediyor. Ve cebinden yüzbin lira çıkartıp camiye yardım verdi. Yardımı alan mikrofondaki hoca mikrofondan devamla: 'Bütün dünya yardım ediy, bütün dünya yardım ediy!' diye anonsa başladı.

Doçent arkadaşım kendini içerden bir müslüman sanıyordu, hoca onu, bir turist, bir gavur yerine çoktan koymuştu.

İşte ben de bu yüzden yazmıştım bu kitabı. Bu ülkenin genç bir aydını olarak ülkeme, halkıma bir 'turist' gibi görünmemek için...

Akşamsefası

ÜMİT KIVANÇ

Meraklısına

Gidecek yerimiz yok, kalacak yerimiz yok. Yutkuna yutkuna, tenhalarda sessizce iç geçirerek yaşayan kuşaklar ve onurunun kırılmasına alışmış insanlar olarak bizden sonrasına nasıl bir ahlâk ve kültür mirası bırakacağız?

Bugün Pazar. Boğaz'a yelkenliler doluştu. Binbir renkteki yelkenleriyle surf'ler aralarında. Küçük optimist tekneleri Boğaz vapurlarının çevresine kümelendi. Karaköy-Eminönü civarının şarapsever balıkçıları av peşinde. Sarıyerli ustaları iri tekneleriyle arada bir hepsini imrendirerek süzülüyor ortalarından. Kırlangıçlar, İstanbul göklerinin hâkimi martıların voltasını kesmemeye çabalayarak uçuşuyorlar. Denizde ve gökyüzünde herkes bir şeyler arıyor. Çılgınca bir kaynaşma ve bir o kadar huzur hafifletiyor havayı. Üzerimize basan başka birşey olmalı.

Halbuki yaz geldi. Halbuki İngiltere'de futbol şöleni başladı. Halbuki P.J.Harvey dinleyebiliyorum. Halbuki istediğim kadar bira içebilirim. Ve Habitat-kaldırım terörü bitti. Beni çamaşır makinesinin içine, buz kaplarından birine veya en iyisi, çöp bidonuna saklanmaya zorlayan, başka bir şey olmalı...

Güneş herkesi aynı şekilde mi aydınlatır? "Saat üçü beş geçiyor", herkes için aynı anlama mı gelir? Sokak ortasında hakarete uğramak, itilip kakılmak, dövülmek, çiş kokulu nezarethanelerde başına geleceği kestirmeye çabalayarak sabahı beklemek, askerlik gibi, vergi vermek gibi, bir yurttaşlık ödevi midir?

Beyoğlu çok kirlendi. İstanbul sokakları çok kirlendi. Meydanlar... çok kirlendi. ama uzaktan bakınca Boğaz'ın suları masmavi, ışık pek güzel, etraf olabildiğince yeşil, yelkenliler iyice yayıldı Kızkulesi'nden Çengelköy önlerine kadar. Göğsümü sıkıştıran başka bir şey olmalı...

Cumartesi günü önce İngiltere-İsviçre maçını izledik, sonra Galatasaray'da devletin kayıp yakınlarına yaptıklarını. Güvenlik kuvvetleri amirlerinin TV kameralarının objektiflerini elleriyle örtmelerini. Kameraların objektiflerine uzanan eller, sahiplerinin ne yaptıklarını çok iyi bildiklerini gösterir. Dayak, hakaret, bir sürü gözaltı... Habitat dolayısıyla misafirlere Türk usûlü gösteriler, şenlikler sunuluyor. En esaslısı buydu. İnsanlara bu ülkenin Habitat vadisindeki steril ortamdan epeyce farklı olduğunu anlatmaya mı gerek görülmüştü. Bu zorlu görevi de yine "zor kullanmak zorunda kalan" güvenlik kuvvetleri mi üstlenmişti?

Bu ülke... Güvenlik gerekçesiyle iptal edilmiş vicdanların ülkesi... Zorbalığın, cop, üniforma, dağıtım tekeli, kültür bakanı veya Tempra kılıklarında karşımıza çıkabildiği bir talihsiz diyar...

Gidecek yerimiz yok, kalacak yerimiz yok. Yutkuna yutkuna, tenhalarda sessizce iç geçirerek yaşayan kuşaklar ve onurunun kırılmasına alışmış insanlar olarak bizden sonrasına nasıl bir ahlâk ve kültür mirası bırakacağız? Kağıthane Belediyesi gibi, İstanbul'un ortasında cirit turnuvası düzenleyerek toparlanabilir mi bu kültür işi?

İç organlarımı kemiren, yüreğimi kanatan canavara artık alıştım. Hatta onu beslemeye bile çalışıyorum. Yakında kuluçkaya yatacak... Yavrularını eşe dosta dağıtmayı düşünüyorum. Ona ne isim taktım, biliyor musunuz: Vicdan! Sordum soruşturdum; çok değerliymiş, nesli tükeniyormuş. Tinerci çocuklar bilmeden beslerlermiş bu yaratığın sokak aralarında gizlice yaşayan son soydaşlarını. Olmaz ya, kazara "her şey yolunda" hissine kapıldığınız ender anlarda karşınıza birden tinerci çocukların çıkması bu yüzdenmiş.

Ayrıca, yaratığın başka birçok hüneri varmış. Gizlice evinize girip her köşeyi dolaşabilir, biraları miraları hazır edip Avrupa Uluslar Kupası maratonuna hazırlandığınız sırada duvarlarınızı baştan başa kayıpların fotoğraflarıyla kaplayabilirmiş.

Surf'ler, optimistler, orta ve büyük boy yelkenliler, balıkçı sandalları, Boğaz vapurları, şilepler, kırlangıçlar, güvercinler, martılar, hepsi bir şeyler arıyormuş gibi dolaşıyor. Bir şeyler eksik. Galatasaray'da, bir gün önce insanların ayaklar altında çiğnendiği yerde, ertesi gün Habitat kemençeleri çalınıyor, horonlar tepiliyor. Bir şeyler kayıp. Ne kayıp?..

Akşamsefası

İŞTE ŞOK BİLGİLER

Hayat, günbegün haber değerinden kaybediyor! Zam, zulüm, işkence ve ölüm haberleri giderek kanıksanıyor, rutinleşiyor. Sigara içer gibi ölüm seyrediyoruz. **KAPAĞA BAKTIKTAN SONRA İLK OLARAK BU SAYFAYI AÇTINIZ DEĞİL Mİ?.. YAA!.. YAA!.. MAALESEF!..** Biz de olsak sizin gibi yapardık!? Zaten bu kapağı da, içimize işleyen o rezil paparazzi ahlakını iyice deşifre etmek için yaptık... Hazır fırsat doğmuşken, aslında haber olan ama o paparezzil ruhlarımız için maalesef artık haber değeri taşımayan yeni bazı gelişmelerden bahsedelim!

* Türkiye'nin Güneydoğusu'nda süren savaşta, 1984 ile 1995 yılları arasında resmi rakamlara göre 10 bin, yerel kaynakların rakamlarına göre 40 bin kişi hayatını kaybetti! 3 bine yakın köy yakıldı, yıkıldı, boşaltıldı. Milyonlarca insan şehirlere göç ettirildi! Yine 1984 ile 1995 yılları arasında bu kardeş kavgasına harcanan "savaş gideri", 7 katrilyon lirayı aştı! Sadece 1995 yılı bütçesinden "güvenliğe" harcanan para 8 milyon dolara, savaşa harcanan para ise 450 trilyon liraya ulaştı!

* Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanlığı'na atanmasının ardından, tüm insani hakları kısıtlanan siyasi tutuklu ve hükümlüler, 50 gündür açlık grevinde! Birçok mahkum, eylem nedeniyle hayatını kaybetmekle karşı karşıya! Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanı olmasıyla, Adli Tıp Kurumu'nda MHP'li kadrolaşma yaygınlaştı! Adli Tıp Kurumu, Fizik İnceleme Dairesi'nin başına cinayet suçundan yargılanmış, MHP'li İsmail Hakkı Uysal atandı! Elbistan Ceaevi'nde tutuklu bulunan Apturrahman Yıldırım'ın tam 130 gündür hücrede tutulduğu öğrenildi! Yıldırım'ın gördüğü işkence sonucu bacaklarının kırık olduğu ve hayati tehlike altında bulunduğu bildirildi!

* Kültürsüzleştirme, sanatsızlaştırma devletin resmi ideolojisi haline geldi! Koç Üniversitesi'nin kaçak inşaatını ve bu inşaat için yapılan orman talanını tüm medya bildiği halde, ahalileri tek bir satır yazmadı, haber bültenlerine almadı! Cezaevleri, gazeteci dolu...

* 1 yıldır, her cumartesi günü Galatasaray Lisesi önünde toplanan kayıp anneleri, polis tarafından kıyasıya dövülerek gözaltına alındı! Bu arada demokratik talepleri için İstiklal caddesinde toplanan 2 bin 500 dolayında kamu emekçisi, yine kamu emekçisi polisler tarafından coplanarak, bilumum nezaharethanelere dolduruldu! İstanbul'un konuğu bazı HABİTAT'çılar da bu olaylardan nasibini aldı!

* Türkiye- İsrail işbirliği anlaşmasının maddeleri bir bir ortaya çıkıyor! Türkiye'nin Güneydoğu sınırları İsrail savaş uçaklarına emanet!

* Her 100 kişiden 62'si polise güvenmiyor! Talat Türkoğlu 80 gündür kayıp!

* Aktüel Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Sefa Kaplan, dergide yeralan bir yazı nedeniyle 3 yıl hapis cezasına çarptırıldı ve yurtdışına çıktı ama bu konu kendi dergisinde bile haber olamadı!

* İstanbul'da kent yerleşimleri zirvesi HABİTAT 2 sürerken, Hakkari'de koruculuğu kabul etmeyen bir mahalle daha boşaltıldı! Özel Tim'in Bay Mahallesi'ne düzenlediği operasyonda 55 yaşındaki Sabri Beyter'e hayvan dışkısı yedirildiği öne sürüldü! Hükümet krizi, HABİTAT, kamuoyu gündemini oluşturadursun, enflasyon sınır tanımıyor! DİE'nin açıklamalarına göre, geçen mayıs ayı itibariyle enflasyon, tüketici fiyatlarında yüzde 82.9 olarak gerçekleşti! HABİTAT'ın 8 milyon dolarlık reklam bütçesi, ev sahibi TOKİ Başkanı, aslan S.O.S.yal demokrat Yiğit Gülöksüz tarafından çarçur edildi! Kimse HABİTAT'ın ne olduğunu bilmiyor!

* Dinç Bilgin ve Aydın Doğan'ın dağıtım şirketlerinin tekelleşmesinin ardından, şiir dergisi Sombahar, Avni, Dıgıl, Panik ve Express dergisi kapandı. Siyah Beyaz gazetesi elden dağıtıma başlamak zorunda kaldı!

*Türkiye'nin ekonomisi tıkandı. Yeni sosyal patlamalar bekleniyor! Sadece fakirler değil, zenginler de durumdan şikayetçi! Mesut Yılmaz'ın başbakanlığı bırakmasından sonra Erbakan dört teminat verdi: "Çoğulcu demokrasiye karşı değiliz. NATO'dan çıkmayacağız. Gümrük Birliği'ne devam edeceğiz. Çekiç Güç konusunda askerlerle ters düşmeyeceğiz." Devlet yetkilileri tüm umutlarını, milli takımın Avrupa'daki başarısına bağladı! Kültür Bakanlığı, yayınladığı "tasarruf genelgesiyle" 300 yayının alımını durdurdu!

* Tüm koşullar, sol partilerin oy patlaması yapacağı bir süreçteyken, toplam sol oyların yüzde 10'un altına düşmesini bilimadamları bile açıklayamıyor!

* Emekliler, her ay banka kuyruklarında saatlerce bekliyor, aldıkları 2-3 milyon lira parayla geçiniyorlar! Gazetelerdeki özelleştirme ilanlarının, bizzat ve bizzat Özer Çiller tarafından Cenajans Gray'e verildiği ortaya çıktı! IMF, Türkiye'ye ekonomide TBMM'nin devre dışı bırakılmasını istedi! Ekmeğin 30 bin lira olması bekleniyor!

* "İstanbul Kanatlarının Altında" filmi "kamu vicdanını yaralayacağı" gerekçesiyle Kayseri'nin RP'li belediye başkanı Doç. Dr. Şükrü Karatepe tarafından yasaklandı!

* DSP, RP lideri Erbakan'ın malvarlığı ile ilgili soruşturma önergesine ret oyu verdi!

* TBMM Metin Göktepe Cinayetini Araştırma Komisyonu, İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Deniz Gökçetin'den gözaltındakilerin dövülmesinde kullanılan ve "Haydar" ismi kazılı beyaz copun bulunmasını istedi!

* Suriye'de geçen hafta bombalar patladı! Suriye gazeteleri, bu bombaların "Türkiye gizli servisleri" tarafından yerleştirildiğini yazdı!

* Erzurum Dadaşkent Belediye Başkanı Ensar Çoşkun, Atatürk Üniversitesi öğrencilerinin "kari-koca hayatı" yaşadığını söyleyerek ev sahiplerini, "Öğrenciye ev verenin lağımlarını tıkarım" diye tehdit etti!

* İşte paparezzil aklımıza ilk gelen haberler. Bu liste daha da uzatılabilir.

VE ŞİMDİ DE ZOMBİLEŞEN RUHLARIMIZ İÇİN BİR DAKİKA SAYGI DURUŞU!

ZAFER TEMOÇİN

Akşamsefası

VEDAT ÖZDEMİROĞLU

VEDAT BEY'İN GÖRKEMLİ HAYATI

Vedat Bey, çocukları çok sever. Hayatta en sevdiği üç şeyden ikisi çocuklardır.

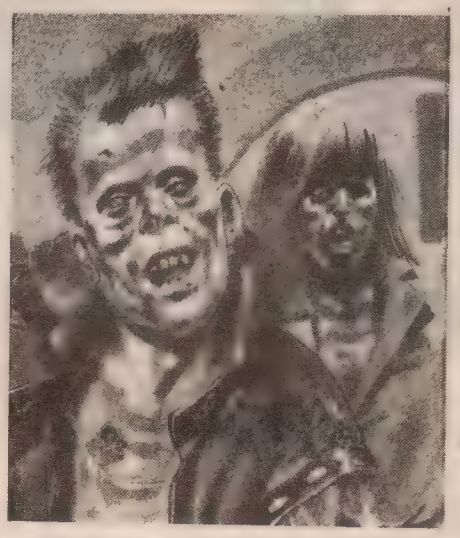

Masaya Bantlı Cüce
(yeni macera)

Vedat Bey, elinde mükemmel çantası, günlük olağan yürüyüşünü yapmaktadır. Arnavut kaldırımlı sokağın çocukları, gölgeye oturmuş, birbirlerine bilmeceler sormakta, tekerlemeler tekerletmektedir. Vedat Bey onlara sevgiyle gülümser. Bir tanesi **"Amca"** der Vedat Bey'e, **"Çekoslavakyalılaştıramadıklarımızdan mısınız diyebilir misiniz?"** Vedat Bey "Ah, ah" diye güler ve yoluna devam eder.

Vedat Bey'in yanından, elinde valizle bir yabancı geçer. Adamın kuşkulu bir hali vardır. Vedat Bey bir an duraklar. Bu yabancı uyuruklu kişiden gelen koku, hayra alamet değildir. Bu koku, Hacı Şakir sabununun kokusudur. Vedat Bey tedirgin olur.

(Bir anı: Vedat Bey'in dedesi, yakın arkadaşı olan Şakir Bey'e şöyle demiştir yıllar önce: "Şakir, bırak bu avare hayatını da, sabun işine gir! Hissediyorum, başaracaksın. Bi ara Hac'ca da gidersin.")

Vedat Bey, sabunla birlikte maceranın kokusunu da almıştır. Yabancı adamın bir villaya girişini izler. Yakındaki bir telefon kulübesine gider, üstündeki lacivert elbiseyi çıkarır, çantasından aynı takımın siyahını alır giyer. Artık hazırdır.

Villanın sarmaşığına tutunup çıkar. Pencereden baktığında hayrete düşer: O yabancı, diğer iki yabancıyla birlikte, valizi açarlar, valizin içinden ünlü satranç ustası, Vedat Bey'in tatlı rakibi Cüce Pars Bey'i çıkartırlar, dikkatlice masaya bantlarlar. Yabancılar kendi dillerinde konuşurken, Vedat Bey onları ses çıkarmadan dinler. Otuzbeş dakika geçtiğinde artık onların dilini çözmüştür. Konuyu anlar: Bu casuslar, Pars Bey'in bütün beyin gücünü bir makineye yükleyerek ve spermlerinin bir kısmını da bir kavanoza aktararak kendi ülkelerine döneceklerdir!

Alçak şebekenin iki üyesi, makineyi ve kabloları hazırlamaktayken, diğer casus da Pars Bey'e porno mecmualar gösterip sperm alma işini hızlandırmaya çalışmaktadır.

Vedat Bey, aynı zamanda bir jilet olan sol gözlük camını çıkartır. İçeri dalarken, jileti fırlatır. Jilet birinci alçağın sağ bileğini, ikincininse ense kökünü yardıktan sonra, Pars Bey'i masaya bağlayan bantı da kesmiştir. Kalan alçak, Vedat Bey'e silah çeker. Vedat Bey, aşırı çevik bir hareketle yüzüğündeki kumu, alçağın gözüne fırlatır. Ve pis adamı tokatlayarak bayıltır. Bu esnada Pars Bey, iki yaralı kötüyü kıskıvrak bağlamış, porno mecmuaları da rulo yapıp yanına almıştır. Vedat Bey "Geçmiş olsun Pars" der, "Bu melunları sınırdışı etme görevini üstlenirsen sevinirim." Pars Bey "Merak etmeyin Vedat Bey'im" diyerek yumruğunu sıkar: "Bu beni onüçüncü kurtarışınız. Yarın seher vakti sizdeyim. Bütün gün satranç oynayıp bu vakayı kutlayalım."

Dönüşte Vedat Bey aynı çocuğu görür ve ona şöyle der: **"Yavrum, Çekoslavakya; Çek Cumhuriyeti ve Slovenya olarak ayrılalı çok oluyor. Oyunlarınızda daha titiz olunuz."** Güneş batmaktadır.

TUĞRUL ERYILMAZ

Bob Dylan 21'den 55'e

"Kennedy'lere inanmıyorum,
Hitler'e inanmıyorum,
Walrus'a inanmıyorum,
Zimmermann'a inanmıyorum..."

Böyle der John Lennon "God" şarkısında. Hepiniz Hitler'i tiksinerek hatırladınız. Yarınız kim vurduya giden Kennedy'yi hatırladınız. Ekonomi tahsil eden dörtte biriniz de Walrus'u hatırladı. Ama korkarım yüzde 90'ınız, "Kim bu Zimmermann?" dediniz. Hatırlayan yüzde 10'un yüzde yüzü de 40 yaşın üzerinde. Robert allen Zimmermann; yani Bob Dylan.

Bu aralar Beyoğlu'nda yürürseniz, her taraftan Bob Dylan'ın 1975'te çıkardığı "Desire" albümünden One More Cup Of Coffee'yi duyacaksınız. Metropol veya Mefisto'ya girdiğiniz zaman sürpriz daha da büyüyecek. İçerde "Dylan Unplugged", "Good As I Been To You", "Under A Red Sky" ve Greatest hit'lerin, moda bir sürü zirva arasında, parıldadığını göreceksiniz. Ümit Kıvanç'ın söylediğine göre, paket anlaşmalar yapan Türk Müzik Sanayi bazı Dylan'ları yirmi sene sonra da olsa yayınlamak zorunda kalmış. Neyse, biz sektörünü bırakıp müziğin kendisiyle devam edelim. Bob Dylan'ın son kasedi "Unplugged"ın alınması Tanrı'nın emri. Neden mi? Hemen son, yani 12. parçadan başlayalım:

Tanrı Bizim Tarafımızda

Adım bir şey ifade etmez, yaşım da önemsiz,
Doğduğum yer ülkenin batısı,
Oralarda, Tanrı'nın bizimle olduğunu söyleyerek
Yasalara saygıyı öğreterek büyütürler bizi.

Tarih kitapları öyle açıkça anlatır ki,
Askerler saldırdı, kızılderililer öldü,
Tanrı'nın yanında olduğu ülke çok gençti.

"With God On Our Side"ın doğum tarihi 1963. Bizim buralara gelmesi o zaman da epey gecikmişti. Bir gün Ankara'da Mülkiye kantininde otururken birinin "biliyor musunuz, bu herif yahudiymiş" demesi bazılarımızı ne çok şaşırtmıştı. O zaman solcular arasında bile (umarım şimdiki gençlerin böyle hastalıkları yoktur) belli bir antisemitizm takıntısı vardı. Ama şu sözleri yazıp söyleyebilen biri adamın, zaman zaman inanç değiştirse bile, dini veya ırkı kimin umurunda olurdu!

Yıl yine 1968 öncesi. Gençlik tarihinin önemli sayfasının yazılmasına daha var:

Devran Dönüyor

Senatörler, milletvekilleri çağrıya kulak verin
Eşikte durmayın ve yolu kapatmayın
Çünkü bugün incenen yarın koltuğa oturan olacak
Dışarda bir savaş var, giderek kızışıyor
Yakında pencereleriniz zıngırdatıp, duvarınızı sarsacak
Çünkü artık devran dönüyor.
Bütün ana babalar gelin
Anlamadığınız şeyleri eleştirmekten vazgeçin.

Kızlarınız ve oğullarınız kumanda sahanızın dışında.
Eski yol hızla yaşlanıyor
Eğer onlara el uzatmayacaksanız, yollarından çekilin
Çünkü artık devran dönüyor.

"Unplugged" bir saati aşkın müzikle dolu. Dylan'ın ünlü şarkısı "Knockin' On Heaven's Door"u Guns and rosses veya Eric Clapton'ın sanan gençler epey şaşıracaklar ve Dylan farkını hemen farkedecekler. Daha az gençler hatırlayacaklar, Peckinpah'ın "Bill Garrett ve Bill Kid" filminde Bob Dylan da oynuyordu ve karısına (Katy Jurado) sarılmış şerif (Ben Johnson) ölürken gün batımı fonunda bu şarkı çalınıyordu. Tabii Dylan'ın uyuşturucu klasiği sayılan "Rainy Day Woman" adlı şarkısı da, Sony'nin New York Upper West Side stüdyolarında 250 kişilik dinleyici karşısında kaydedilen "Unplugged" kasetinde (CD'si de var) yerini alıyor. Tabii, en son The Rolling Stones'un da yorumladığı, "Like A Rolling Stone"u es geçmemek gerek.

Daha pop bir Dylan isteyenler "Desire" albümünü alsınlar. Zaten bu şimdiye kadar en başarılı Dylan albümü.

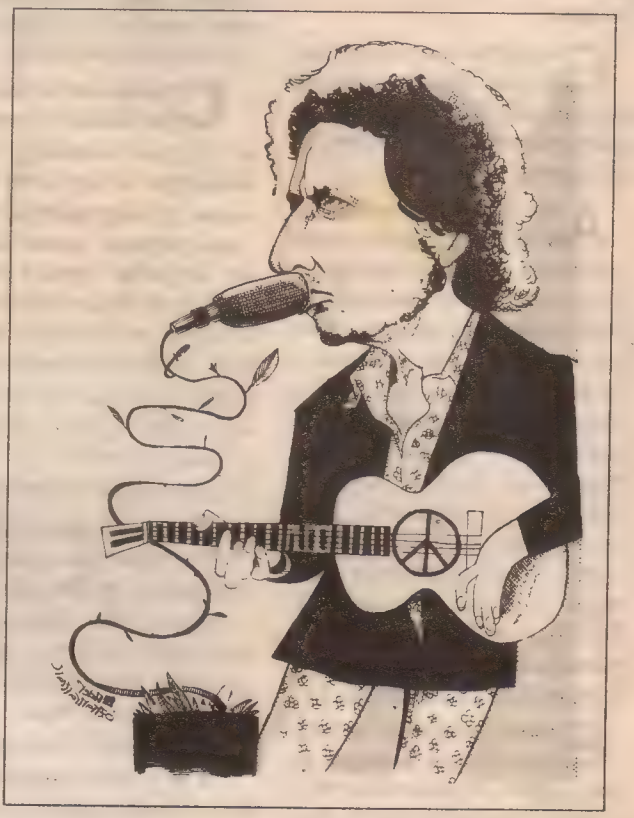

İçinde "Sara" gibi çok özel şarkıların yanı sıra, hapisteki boksör Rubin Carter'ın serbest bırakılmasını istyen "Hurricane" ve neşeli bir müzik eşliğindeki ülkedeki zalim diktatörlüğü anlatan "Mozambik" gibi parçalar var.

"Unplugged" albümünü dinlerken, 30 sene önce söylediklerine hâlâ sahip çıkan, onları dün yazmış gibi aynı (kapitalizmde o kadar hiçbir şey değişmedi ki) şevkle söyleyen bir 55'likle yeniden buluşmak ayrı bir büyük mutluluk. Bu son paragrafı neden mi yazdım? Sisteme ve Plaza patronlarına yamanmayan yaşıtlarına "dinozor ve çağdışı" diyerek kendilerinin modern olduklarını kanıtlamaya çalışan yazar-çizer tayfasına belki bir utanma vesilesi olur diye. Ne dediniz? Bob Dylan da mı dinozor? Ne diyeyim, insanın ar damarı bir kere çatlamaya görsün. N'olcak, sentez tohumu kitsch oğlu kitsch'ler...

Akşamsefası

HALİL TURHANLI

Albert Meltzer (1920-1996)

__Emma Goldman__ ile boks konusunda tartışan bu genç adam, İngiltere'deki Hitler özentisi Oswald Mosley'in kara gömleklilerine karşı Cable Sokağı'nda yumruklarıyla dövüştü.

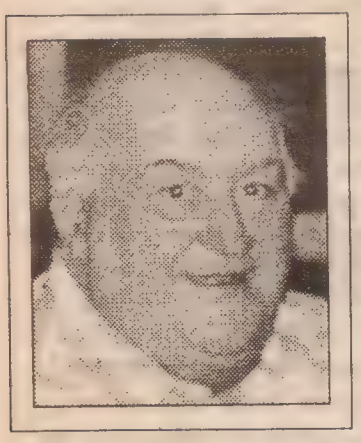

"Uluslararası anarşist hareketin meşalesini taşıyordu."

Otuz yıllık mücadele arkadaşı **Stuart Christie**, ölümünün ardından onu böyle tanımladı.

Gerçekten bir meşale taşıyıcıydı. Liberter inançlar doğrultusunda, özgürlük ve eşitlik mücadelesine adanmış bir yaşamdı onunki.

Anarşistlerin toplantısında ilk kez katıldığında onbeş yaşındaydı ve ilk kez katıldığı bu toplantıda **Emma Goldman** ile tartıştı. **Goldman** boksun yasaklanması gerektiğini söylemiş, o ise aksini savunmuştu. Çünkü o günlerde, geçimini sağlayabilmek için boksörlük yapıyordu. Daha sonra, geçinebilmek için başka işler de yapacaktı. Şoförlük, sinema salonlarında yer göstericilik, lunaparklarda çığırtkanlık, ikinci el kitap satıcılığı, aktörlük (**Leslie Howard**'ın **Farekulağı Smith** filminde anarşist bir mahkumu canlandırmıştı.)...

Emma Goldman ile boks konusunda tartışan bu genç adam, İngiltere'deki Hitler özentisi Oswald Mosley'in kara gömleklilerine karşı Cable Sokağı'nda yumruklarıyla dövüştü. İspanya'daki İç savaş günlerinde, Hamburg üzerinden anarşistlere silah ve cephane ulaştıracak olan gemiye sandıkları yükleyenler arasında o da vardı ve henüz onaltı aşındaydı. Franco'nun iktidarı ele geçirmesinden sonra yeraltına inen İspanyol anarşistleriyle bağlarını hiç koparmadı. İkinci Dünya Savaşı'nda önce vicdani redciydi, daha sonra orduya katıldı. Ama ne katılmak... Mısır'da görev yaparken "Kahire İsyanı" olarak bilinen küçük çaplı ayaklanmanın baş aktörlerinden biri oldu.

1960'larda İngiltere'de anarşist hareketin canlanmasında önemli payı vardı. Franco aleyhinde yeraltı faaliyetlerinde bulunmakla suçlanan (ki doğruydu) İspanya'da hapse mahkum edilen **Stuart Christie**, 1967 yılında serbest bırakılmış, İngiltere'ye dönmüştü. **Christie** ile beraber, dünyanın her köşesindeki anarşist mahkum ve tutuklularla dayanışmayı, haberleşmeyi, onlara yardımda bulunmayı amaçlayan Siyah Haç'ı (Black Cross'u) kurdu. Ayrıca, bu örgütün çalışmalarını duyuran Siyah Bayrak (Black Flag) adlı dergiyi yayımlamaya başladılar. (Dergi, bugün de yayımlanıyor).

Christie ile beraber, anarşist hareket içinde militan bir çizginin sözcüleri oldular. Anarşizmi bir işçi sınıfı hareketi olarak görüyorlardı. Bu nedenle "yeni-liberaller" olarak niteledikleri Özgürlük Yayınevi (Freedom Press) çevresindekilere karşı ideolojik cephe açtılar. Beri yandan, ABD'deki Weathermen örgütününkine benzer bir çizgi izleyen, şehir gerillası yöntemlerine başvuran Kızgın Tugay'ı (Angry Brigade'i) desteklediler.

İlk kez onbeş yaşında gittiği bir toplantıda anarşist hareket katılan bu "meşale taşıyıcı", 7 Mayıs 1996 günü yine bir anarşistler bağlantısı esnasında geçirdiği kalp krizi sonucu hayata gözlerini yumdu.

1980'lerde kurmuş olduğu ve liberter düşüncenin bütün önemli yapıtlarını, belge ve arşivlerini araştırmacıların incelemesine sunan Kate Sharpley Kütüphanesi onun anarşist harekete son büyük katkısıydı.

"Londra'da Anarşistler" ve "Altın Melekler Betimleyemedim" başlıklı kitaplarında mücadelelerle dolu yaşam öyküsünü anlattı. **Christie** ile birlikte kaleme aldıkları "Anarşinin Setleri"nde ise ödünsüz, militan bir anlayışı savundular.Doğru..... Solcuydular ve hatta kimilerinin gözünde biraz fazla solcuydular.

Clash'ı nasıl bilirsiniz?

__Crass__, Falkland Savaşı'nın hemen ardından yaptığı plağında Başbakan Thatcher'a soruyordu: "How Does If Feel To Be The mother Of 1000 Deat?" (1000 ölünün annesi olmak nasıl bir duygu?)

"**Fought The Law**"... Bu da doğru. Yasalara karşı gerçekten mücadele ettiler, ("Tüzüklerle çarpışarak" büyümek varoşlarda doğan bütün çocukların yazgısı) ve aynasızlarla başları gerçekten belaya girdi. Duvarlara grafiti yapmaktan, Almanya turneleri sırasında otel faturasını yüksek bularak resepsiyondaki görevliyi hırpalamaktan, konser esnasında bir izleyicinin kafasında gitar parçalamaya kalkışmaktan dolayı gözaltına alındılar, para cezalarına çarptırıldılar. Topluluğun davulcusu **"Topper" Headen**, yüksek dozda eroinden ölen bir arkadaşına, ölüme neden olan uyuşturucuyu temin etmiş olduğu için onbeş ay hapis cezasına çarptırıldı...

Saldırgandılar. İzleyicilerini de kışkırtıyor, saldırganlaştırıyorlardı. Salon ve kulüpleri yıkıp döken izleyicilerinden ötürü bir süre, konser verebilecek yer bulmada güçlük çektiler. Ama yalnızca bir süre... Sonunda, salon ve kulüp sahipleri bu vandal punkçılara da kapılarını açtılar. (Müşteri müşteridir).

Clash'ın yaptıkları yukarıda özetlenenlerden ibaret olsaydı, yaramaz çocuklar çetesi olmanın ötesine gidemezlerdi. Oysa, **Clash** politik bir topluluktu, "Irkçılığa Karşı Rock" kampanyasının ön saflarındaydılar. Grevdeki madenciler yararına konserler verdiler. **Sandinista!** albümleriyle Nikaragua'daki bağımsızlık ve özgürlük savaşçılarının mücadelesine büyük sempati duyduklarını duyurdular. **Combat Rock** (Mücadele Rock'ı) ile 1980'lerin en politik albümlerinden birine imza attılar. "Call Up" (Askerlik Çağrısı) adlı parçalarıyla askerliğe karşı çıktılar. Plaklarının dinleyicilerine olabildiğince düşük bir fiyatla satılmasını istedikleri için bağlı bulundukları CBS şirketiyle tartıştılar. (Fakat sonuçta bir plak şirketine sözleşmeyle bağlıydılar...) Dahası, topluluğun dağılmış bulunduğu 1988 yılında **Joe Strummer**, Class-War (Sınıf Savaşı) adlı dergi çevresindeki anarko-punkların yürüttüğü "Zenginlere Karşı Rock" kampanyasına katılarak konserler verdi.

Fakat, aşağıdaki şu sözler de **Clash** için söylenmiş:

"CBS promote The Clash

It ain't for revolution, it's just for cash."

("The Clash'ın promosyonunu CBS yapıyor

Devrim için değil, sadece para için.)

Sözler, **Crass** (Dangalak) adlı anarko-punk topluluğun bir şarkısından. Şarkıda **Clash**, plak endüstrisinin talepleri doğrultusunda davranmak, düzene bağlı olmak ve sistemin içinde yer almakla suçlanıyordu. **Clash** üyeleri "sahte peygamberler" olarak niteleniyordu. Ve dikkat edilsin: Bütün bu suçlamalar, **Clash**'in "Should I Go Or Should I Stay" adlı parçası Levis 501 reklamında kullanılmadan bile önce yapılıyordu.

Kimseye haksızlık etmek istemem. Sizlere **Clash**'ı kötüleyecek değilim. Fakat bir noktada anlaşalım: **Clash**, punk topluluklarının en radikali değildi. Ilımlı, sol-liberal bir topluluktu. Punk'a anarşizmin politikasını, felsefe ve eğitimi kazandıranlar başka topluluklardı. **Crass, Conflict, Poison Girls** (Zehir Kızlar), **Chumbawamba.....** Müzik endüstrisinin bütünüyle dışında kalmaları, büyük plak şirketleriyle çalışmayı reddederek kendi bağımsız şirketlerini ve dağıtım ağlarını oluşturmaları, komünal yaşam sürmeleri, (Örneğin: **Crass** Epping'de bir kır komününde, **Chumbawamba** ise Heeds'de işgal ettikleri boş evlerde yaşıyorlardı) militarizme cephe olmaları, cinsiyetçiliğe ve ırkçılığa karşı eşitlik temelinde farklılığı yüceltmeleri, hayvan haklarını militanca savunmaları ve vejeteryanlığı politik bir tavır olarak benimsemeleri, adlarını andığım anarko-punk topluluklarının ortak özellikleriydi. Onların müziği çoğu zaman ve çoğu yerde, "doğrudan eylem"e kışkırttığı gerekçesiyle yasaklandı; radyolarda çalınmadı.

Crass, Falkland Savaşı'nın hemen ardından yaptığı plağında Başbakan Thatcher'a soruyordu: "How Does If Feel To Be The mother Of 1000 Deat?" (1000 ölünün annesi olmak nasıl bir duygu?) **Penis Envy** (Penis Kıskançlığı) başlıklı albümleri ise cinsiyetçiliği eleştiren parçalardan oluşuyordu. Crass'ın 1984 yılında dağılmasından sonra, vokalistleri **Steve Ignorant** çalışmalarını bir başka anarko-punk topluluğu **Conflict** ile sürdürdü. **Conflict** ile daha önce de çalışmış ve bu topluluğun hayvan haklarını savunan "To A Nation Of Animal Lovers" (Hayvanseverler Kavmine) adlı plağında vokal yapmıştı.

Chumbawamba topluluğu **Never Mind The Ballats** (Oy Pusulalarını Asla İplemeyin) albümlerinde yürürlükteki biçimiyle demokrasinin ve seçimlerin bir aldatmaca, sandık başına gidip oy kullandıktan sonra bir şeylerin değişeceğini umut etmenin boşuna bir beklenti olduğunu, modern toplumda bireyin özgür olmadığını, yalnızca baskıcı hoşgörünün etkisi altında sahte bir özgürlük bilinciyle ve özgürlük yanılsaması içinde yaşadığını dile getiriyordu. Situationist felsefeyi benimseyen, punk müziğini performans sanatıyla birleştiren, **Pictures Of Starving Children Sell Records** (Açlık Çeken Çocukların Fotoğrafları Plakların Satmasını Sağlıyor) albümüyle rock milyonerlerinin yardımseverlik gösterisi Band Aid'i eleştiren **Chumbawamba** üyelerinin, Clash'in Leeds'de verdiği bir konser esnasında sahnedeki "sahte peygamberler"in üzerlerine kırmızı boya fırlatmak gibi bir vukuatları da var.

Anarşizmle feminist politikayı kaynaştıran **Poison Girls** ise orta yaşlı bir kadın olan vokalistleri **Vi Subverse** sayesinde, rock müziğinin sadece gençlere rol modeli olabilecek genç ikonlarca yapılabileceği önyargısını yıkmıştı.

Akşamsefası

CAN BARSLAN

şeyedi YORUM

"ŞEYEDİ'LER ve YORUMLARI"

BAYRAMDA GEÇEN AÇIKLANAMAYAN BERBER OLAYLARI

Günün birinde torununuz olursa ona yazı yazmayı siz öğretin... Eğer okuma yazmanız yoksa, menemen yapmayı öğretin... Aynı şey değildir belki ama, globalleşen dünyada hiç değilse bir can eriği kadar yer kapladığını hissettirebilir insana... Güneşin yeni battığı saatlerde otobüste yanınıza oturan adamı galeta ununa bulayıp yağda kızartmak istediğinizde ise, gözlerine bakın ve kararsız bir seçmen gibi davranın... O anlar...

Bu kez yazımızı tanımlanamayan berber olaylarına ayırdık... Bu olaylar askeri kayıtlara ya da meteorolojik raporlara geçti mi bilmiyoruz ama, kadınların altın günlerinde birbirlerine anlattıklarına dair kanıtlarımız var... Bunlardan ilki, Tan Cemal adında bir minder amirinin yemin billah ederek söyledikleri...

"... Berbere gidiyordum... Yolda, vergisini ödeyen bir grup vatandaş toplaşmış*, 'ayıptır söylemesi' diyebilmek haklarını kullanmak için gösteri yapıyorlardı... Onların arasından geçip berbere girerken, insanları 'ayıptır söylemesi' demekten alıkoyan bu sistemi lanetliyordum... Dükkanda müşteri yoktu ve berber revani yiyordu... Yaklaştığımda dehşetle farkettim ki aslında berber revaniyi değil, revani berberi yiyordu... Donup kaldım... Revani, başını kaldırıp kanlı gözleriyle bana baktı... Aslında bilinen anlamda başı ve gözleri yoktu... Hamur, yumurta ve bal karışımı, delikli iğrenç bir dokusu vardı... Hırıltılı bir sesle, '..hoşgeldin Şambaba!..' dedi bana... '..n..ne saçmalıyorsun!' bile diyemedim... Aynada kendime baktım... Orada... Olmam gereken yerde bir şambaba tatlısı duruyordu....."

2. Bölüm

"... Ya rüyadaydım, ya da bir Stefan King romanında... Hamurlu tatlılar insan bedenine hakim olarak dünyayı ele geçirebilirler miydi?.. Arkamda bir hışırtı duyup baktım... Bu Kemalpaşa tatlısıydı... Sevindim, mücadele başlıyor diye düşündüm. Ama yine de oradan kaçtım..."

Anlatılanlar burada bitiyor... Tan Cemal Bey, yaşamının ondan sonrasını şambaba tatlısı olarak geçirdi... Güreş minderlerine ballarını bulaştırdığı için de meslekten atıldı... Üstelik Decoder'ini başkasına kullandırtmaktan dolayı da mahkemeye verildi...

Evet... Bu esrarengiz berber olayının yorumunu yapabiliriz ama, neyse deyip, boşvermeyi tercih ediyorum... Çünkü felsefik bir şeyler yazacağım kuşkusuna kapıldım... Bir tek şunu önerebilirim... Günlerden cumaysa ve siz enseyi kapatmamışsanız; sudaki kirecin makinanıza verdiği zarardan habersizseniz ve Maallenin Muttarları dizisindeki "... Fadime'nin babası iyice yaktı abayı... / Bizim Temel bu durumda yakamadı sobayı..." şeklindeki şarkılara tempo tutarak katılabiliyorsanız..... E, ne diyordum ya?..

Her neyse... Uzaklarda bir hamamda bir kocakarı bayılabilir... Sakıncası yok...

*(*) **Hamiş** : Toplanmış yerine toplaşmış sözcüğünü yazar değil, Tan Cemal Bey kullanmıştır. **İbiş**: İbiş'i pek severim...*

HASRETİNDEN PRANGALAR ESKİDİ

Aslan Özdemir

Aradan kaç yıl geçti, bilmiyorum. Ama hâlâ ilk günkü heyecanla okuyorum Ahmed Arif'in şiirini. Belki hüzün ihtiyaçtı o zamanlar, hem de büyük bir keyif aldığım ihtiyaçtı. Ve ne zaman kendime bu lüksü yaşatmak istesem AhmedArif'in şiir kitabı ile bunu gideriyordum. (Kitabın üst tarafı renkli, içinde küçük harflerle "Ahmed Arif", altında beyaz zemin üzerine italik ve dişli bir yazı ile "Hasretinden Prangalar Eskittim" adıyla çıkmış bir şiir kitabı.) Ahmed Arif okuma zevki sadece hüzün değil, şiirde beni besleyen aşk var, sevinç var, umut var. Yarınlardan duyduğum bir ses var.

Yanlış anlaşılmasın; söylemek istediğim, Ahmed Arif'in **5.** ölüm yıldönümünde şiirine hayran olduğum, kendisine olan sevgimden dolayı birkaç şey söylemektir. Yoksa kişiliği hakkında pek bir bilgiye sahip değilimdir.Ve bu yazı eleştiri niyetine okunmamalıdır.

Biraz önce tekrar okudum Ahmed Arif'in şiirini. Kendimi dizginlerini koparmış rüzgarlar misali, şehirlerin tepesinden Anadolu'nun "kuytuluk boğazı"na saldım. Aynı hızla kentlerin kıyısındaki mahalle aralarında buldum. "Varoşlar kar altında", Ahmed Arif, Ankara'nın hasretinde. Ama nasıl bir hasret bu; **"Nazlı"**. Kentlerde Doğu'daki insanların fukaralığını yazdı. mapushanelerde "özlemeye, barışa, doyasıya sevmeye" hasret kaldı."Kürdün gelinini" dinledi voltadayken. Ardından gidene dolaştırdı Diyarbekır Kalası'nı, mahpusane avlularını. Doğu Anadolu'nun o müthiş kültür zenginliğini, kentlerin varoşlarını yazdı bilmeyenlere... Bunları bize anlatırken öyle ustaca davranıp öyle bir dil kullanıyor ki; ister Doğu'yu olsun, ister mahpusaneleri ve ister kentlerin varoşlarını anlatsın, hep aynı sesin, aynı ahenk'in hiç bozulmadan yükseldiğini işitebilirsiniz. Bu öyle bir dil ki, çok sade ve açık bir sestir. Bu sesle de Türk şiirine yeni ölçüler ve değerler katmıştır. Her dizenin, her imgenin, her sesin fotoğrafını da şiiriyle sunmuştur beraberinde. Ve bunun hakkını da kendince vermiştir biz şiir okurlarına.

" Üşüyorum da / Zemheri de uzadıkça uzadı / Seni, baharmışın gibi düşünüyorum / Seni,Diyarbekir gibi "... ritm tutmuş gidiyorken sesinde bir kırılma, bir çekinme, özlem belirir: "Karanfil kokuyor cigaram / dağlarına bahar gelmiş memleketimin" diyerek memleket özlemini dile getirmiş mahpusane ranzalarında. Bunu söylerken Anadolu'ya has o kabadayı tavrı ile o günün mahpusane 'raconu'nu, mahpusane hayatını göstermeyi de ihmal etmiyor: "Çırılçıplak bir kavgada / Erkekçe olsun isterim / Dostluk da, düşmanlık da"

Ahmed Arif şiirini ne zaman okumaya başlasam hep önceden içime bir korku düşer. Acaba hâlâ hiçbir dizesini atlamadan, sıkılmadan ve aynı heyecanla okuyabilir miyim korkusu bu. Ama kitabın son sayfasını da diğerlerine ekleyince, anlıyorum ki korku yine yenik düşmüştür. Ahmed Arif okuma keyfi öyle bir keyif ki, bunu bütün gün üzerimde sıkılmadan taşırım.

Tek şiir kitabıyla tüm şiir okurlarının dikkatini büyük ölçüde çekmiştir. Kitap hâlâ yeni baskılar yapmakla birlikte, genç şiir okuru da şiirleri keşfetme şansına sahip oluyor. Kitabın arka kapağında yazdığı gibi "Bu bir rekordur. Batman'daki petrol işçisinden, Zonguldak'taki kömür işçisine, Hakkari'deki çobandan, Marmaris'teki balıkçıya, Siverek'teki lise öğrencisinden, Üsküdar'daki öğretmene kadar hemen hemen bütün bir halk bu şiirleri sevgiyle, coşkuyla okuyor." Okuyacak da. Çünkü Ahmed Arif'in şiirinde herkese pay düşer; çocuklara bile. **Cemal Süreya**'nın kitap için yazdığı yazıda dediği gibi: "Bir şair: Ahmed Arif / Toplar dağların rüzgarlarını / Dağıtır çocuklara erken"..

Şairliğini veya kendini tanıtırken, "Ve ben şairim, namus işçisiyim yani/yürek işçisi..." Kendinden emin ve kararlı bir söylemle çıkar biz okurların karşısına. "Düşün uzay çağında bir ayağımız / Ham çarık, kıl çorapta olsa da biri / Düşün, olasılık, atom fiziği / ve bizi biz eden amansız sevda..."

Ahmed Arif'in ölüm haberini ilk Cumhuriyet gazetesinde okumuştum. Hâlâ tüm sütunları işgal eden kocaman harfleri okuyabiliyorum. "Hasretinden Prangalar Eskiyecek"ti gazetenin manşeti.

Ve gelelim bugüne...

Ülkemizde hâlâ bu şiirin yazıldığı tarihteki koşullar geçerliliğini koruyor. Bu ülkenin kültürel gelişimine ve kalkınmasına katkısı olan, uluslararası toplantılarda, törenlerde ismiyle birlikte ülkesinin de ismini yanında taşıyan yazarlar, çizerler hâlâ hapishanelerde, mahkeme kapılarında ömür tüketiyorlar. Ahmed Arif'in şiirini yazdığı tarihten sonra kaç yıl geçtiğini hesaplamak zorlaştıkça... Ahmed Arif'in ölüm yıldönümünde belki bir şeyler hatırlanır, düzeltilmeye çalışılabilir.

Dün akşam gazeteleri okuyup, uyumaya çalışırken sabah kalktığımda hiçbir parti, hiçbir politikacı dün akşam uyumadan önce bıraktığım isimler olmasın diye yakardım. Bildiğimiz siyasetçilerin olmadığı yeni bir parlamento ve yeni bir düzenle kalkmak ne kadar mutluluk verici olacaktı halbuki!

Bu bir düş ve maalesef böyle sürüp gidecek. Şiirde kendi kulvarında temkinli adımlarla yol alacak.(Hem de bu zihniyetlerin geniş düşünemeyeceği kadar) Ama bütün bunlar bir yandan; şiirin, yazılı edebiyatın kaldıracağı sorunlar olacak. Yine yazarların, çizerlerin altından kalkabileceği yük olacak.

Şu günlerde içinde bulunduğumuz koşullar bir yerde büyük felaketlere davetiye vermeye hazır. Bu kaosla ülke yönetilmez. Kendileri bunun farkına varmadan ülke yönetip, ülkesinin bilimadamını, yazarını, çizerini hapislerde çürümeye terk edecek. Ama çürütemeyecekleri bir şey var; o da insan beyni.

* * *

Ahmed Arif'in şiiri bana ustalık yapmaya devam edecek ve hâlâ ondan öğreneceğim çok şey olduğuna eminim. Çünkü ondan öğrendim "Yokuştaki tavşanın, süt beyaz karnını, alaçakır sırtını". Doyasıya sevmeyi ondan öğrendim.

Hasretinden prangalar eskidi usta...

"– ah şu yalnızlık / kemik gibi / ne yanına dönsen batar", (çağın küçük bulanığı, cahit zarifoğlu)

KİTAPLAR

mum hala

"Şimdi anlıyorum ki, bütün suç benim, kimsenin değil... Ben kendimi size, hepinize, olduğumdan başka türlü tanıttım. Yorulmaz, tükenmez, bitmez, yenilmez, yitmez bir kişi olarak tanıttım kendimi... işte benim suçum bu. Oysa ben yitik, bitik, yardım dileyen bir kişiyim. İşte bu zavallılığımı gizledim herkesten...

"Büsbütün de yalan söylemiş dğilim. Benim gerçekten büyük gücüm, yenilmezliğim var; ama sevildiğim zaman... İşte onu bulamayınca ben yeryüzünün en güçlü kişisi rolüne çıkmış en zayıf, en zavallı kişi oluyorum. Bunu da herkesten gizlemeye çalıştıkça hırçınlaşıyorum."

(**Aziz Nesin**, Düşün Yay.)

atlantis'in dönüşü

"İmkansızlıklar Dedektifi" olarak tanınan Atlantis'in efsane adamı Martin Mystere Milliyet Yayınları'nca yeniden yayımlanmaya başladı. Çizgi romanların en gerçekçilerinden olarak bilinen Martin Mystere, çözümü imkansız olayları en mantıklı bir şekilde çözmesiyle tanınıyor. "Fantastik bilimkurgu" olarak adlandırılan türün örneklerinden de kabul edilen Martin Mystere ve yardımcısı Neandertal insanı Java yeni maceralarıyla karşımızda. İlk macera "Sümer Gizemi" adını taşıyor. Umarız Tay Yayınları, Milliyet'in bu atağından etkilenir ve tadına doyamadığımız, sahaflarda bulamadığımız eski maceraları da yeniden basar.

dipyazılar

"Ben diyeceğim ki, ben diyorum ki, bu gerçeği yazarken ileri gittiğimi de sanmıyorum; insanlarımızın %99'u Ceyar'dır şu ya da bu biçimde; örtüleri kaldırırsak gerçeği görürüz. Kaldıralım!

"Anadolu Ortaçağı! İşte tam da burada duruyoruz. Adına ben düpedüz bir 'kötülük toplumu' diyorum bunun. Böylece nitelenmiş topluluklarda 'Dallas' gibi dizi filmler ilgi görür görebilir. İçerde kimbilir neler kıpırdıyordur!"

Ece Ayhan'ın sinema, şiir ve hayat üzerine söyleşileri, yazıları...

(**Ece ayhan**, YKY)

Exodus

şimdi bak, yapılacak
işler var...
o ihmal edilebilir hüzünler
senin koruman altındadır,
değil mi?
'kederlerdeki lavanta
kokuları'nı,
yaldızı dökülmüş
akşam üstlerini
dosyaladın mıydı?
haydi, işe koyul biraz...

(**Çöl Şiirleri, Hilmi Yavuz**, Varlık Yay.)

Medya Canavarı

Akşamsefası

Okurdan..

Sevgili Metin Üstündağ;

Önce bu güzel dergi çabalarınız için size teşekkür etmek isterim. 28 yaşında, lise mezunu ev kadınıyım. 8 yaşında bir kızım var. İlkokulda başlayan bir okuma sevgim var. Ortaokul ve lisede hayalim, edebiyat fakültesine gitmek ve Ölü Ozanlar Derneği'ndeki gibi bir öğretmen olmaktı. İşte okul kitaplarının haricinde şiirler okuyacaktım çocuklara, anlayışlı ve arkadaş olacaktım öğrencilerimle, romanı ve şiiri sevdirip paylaşacaktım bu tutkuyu onlarla. Bunlar maalesef bir hayal olarak kaldı; üniversiteyi kazanamadım, evliyken de bir defa sınavlara girdim, yine olmadı. İkincide takıldım. Gerçekleşmeyen hayaller insana ara ara acılar vermekle beraber, yapılacak bir şey olmadığı için, elindekilerle yetinmeyi, gerçeklere, yaşadığın hayata uyum sağlamayı, hatta sevmeyi öğreniyorsun. Günlerimi kitap okuyarak, şiirler yazarak geçiriyorum. Hayat insana her şeyi birden vermiyor, iyi bir eşim, akıllı bir kızım var, ona bazı değerleri aşılıyorum, dünyamı biraz daha nasıl genişletirim, onun mücadelesini yapıyorum. Doğuştan muhalif olan bir yapım var, bunu kaybetmemeye çalışıyorum. Kitaplar ve dergiler ve şiirler en büyük yardımcım.

Öküz dergisiyle ilgili bir isteğim var, daha çok şiir ve daha çok çeşitli şairler tanıtmanız. Mesela yaşam öyküleriyle beraber belki iki-üç hafta süren, şiirlerinden altı-yedi örnek vererek bir köşe açmanız. Bilmediğim isimlerin çok olduğuna eminim. Böylece sevebileceklerimizi ayırt edip ona göre kitaplarını alınız. Bu pahalılıkta 600-700 bin lira gibi bir parayı bilmediğim kitaplara yatırmak bir risk artık. Zevkler ve renkler tartışılmaz derlerse de güvendiğim insanlardan tavsiye almak hoşuma gidecek. Tabii böyle bir köşe açılırsa. Sizi, orada tüm çalışanları, şiiri, edebiyatı sevenleri, mücadele edenleri, muhalefeti, haklıdan yana olanları çok seviyorum. Çalışmalarınızdaki başarının, artarak devam etmesini yürekten diliyorum. Siz benim tanışmadığım, ama tanıştıklarımdan daha çok tanıdığım dostlarımsınız. Richard Bach'ın dediği gibi: Dostlar için an'lar ya da ömürler sonra buluşmak kaçınılmazdır.

Gülçin Erdoğan - Edirne

Merhaba, Öküz'ün ismi geçmeye başladığında, yeni bir mizah dergisi bekledim. İlk sayıyı aldığımda gördüm ki, değilmiş. Eee... düşmez, şaşmaz bir allah!.. Elif'in kağnısı'nı bilirsiniz. Oradaki Öküz, o kağnı için ne idiyse, ÖKÜZ de yazı dünyamız için benzer bir misyonu yüklenmiş durumda. Tabii sonuçlar daha güzel olacak. Hem çalışma, hem tembellik anlarınızda başarılar. Sevgiyle.

Ali Güzel - Antalya

AŞK'I KALABALIK İNSANLARA!..

Eğer günün birinde yanında, yakınında veya yamacında bir kıpırtı duyacak olursan, ne olur aç sana yazdıklarımı oku! Çünkü o duyduğun kıpırtı benim kalp atılarım olacaktır... Ayrılırken son öpücüğü bana çok gören birisine... Yokluğunun kaçıncı günü bilmiyorum, ama sen yokken kendimi deli gibi yazılara verdim. Bana ben olduğumu ve bana sana ne kadar değer verdiğimi, seni düşünürken harfler hissettirdi. Yazdıklarını sen yokken okuduğumda seni ne kadar çok sevdiğimi daha iyi anladım.

Şehrin üzerime üzerime geldiği şu son günlerde yazıma seni ne çok özlediğime dair yazmak bir şeylerin altını bir kez daha çizmek olduğunu fark etmişsindir umarım. Şimdi yokluğun gecesinde kayıp giden yıldız gibi gözlerim seni arar oldu simsiyah gökyüzünde. Her şeyle konuşulur ama bir tek saatle konuşulmaz. Çünkü o durup beni dinlemez. Zamanın burnu büyüktür ve o hep meşguldür. Sana ulaşmak için zamanla yarışmayı, zmana inat yazmayı ve yazdığımı günün birinde sana ulaştırmayı düşünüyorum. Düşünürken de dünyanın benim için dönmediğini fark ediyorum. Her gece kesemden çıkardığım yüreğimin ne zaman tükeneceğini merak bile edemiyorum, çünkü seni duyumsayabildiğim ölçüde yaşıyorum. Bunu yaşarken yalnızlığı başarmak ya da başaramamak beni korkutuyor. Günlerdir kalpsiz yaşıyorum. Kalbim beni bıraktığın yerde kaldı. Günlerce arıyor, bulamıyorum. Bulmak da istemiyorum. Bütün güzel anların geride kaldığı saatlerden nefret ediyorum. Hissettiklerimi yazarken yokluğunda kaldığım durumumu görmüşsündür umarım.

Şimdi bitir okumayı, sabah kalktığında dudaklarını yıkama! Çünkü ben gece sen uyurken onlara tek tek öpücükler düşündüm. Aşkı bilmeyen insan için...

Özgür Özgülgün-İst.

Sn. ÖKÜZ, Bunca yıldır aynı topraklarda yaşıyor, aynı yerçekimi yasalarından yararlanarak etrafta dolaşıyoruz. Öncelikle sizi tebrik eder, ÖKÜZ'ün gerçekçi, doğru haber veren, insan ruhunun derinliklerine nüfuz ederek onu şenlendiren tek basın organı olduğunu belirtmek isterim. Sanırım başarınız, olgun kişiliğiniz ve engin kültürünüzün yanısıra, size verilen saman ve suyun arı, doğal ve kirlenmemiş olmasından da kaynaklanıyor.

Rıfat Madenci-İstanbul

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin (09.06.1996) Ankara'da toplanan 13. Olağan Genel Kurulu aşağıdaki bildirinin kamuoyuna duyurulmasını oybirliği ile kabul etmiştir.

GENEL KURUL BİLDİRGESİ

1– Ülkemizin genel durumuna bağlı olarak, basınımız da ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Son günlerin bu alandaki en tehlikeli gelişmesi ise, basın tekellerinin dağıtım alanında oluşturduğu karteldir. Tekel dışı yayın organlarının dağıtımını engelleyen bu uygulama, özgür ve bağımsız gazetelerin doğrudan yaşam hakkını ortadan kaldırmaktadır. Çağdaş demokrasilerde örneği görülmeyen böyle bir uygulamaya seyirci kalınamaz. Bugüne değin tekelci girişimlerin karşısında tutum alan ÇGD, bu hukuk ve ahlak dışı saldırıyı püskürtmek için, bütün basın-yayın kuruluşlarını ortak savaşıma çağırmaktadı. Dağıtım tekellerinin dayattığı kölelik anlaşmaları karşısında güç durumda kalan bütün gazete ve dergilerle dayanışmamızı dile getiriyoruz. **2**– Ülkemizde düşünce, anlatım ve örgütlenme özgürlüğü tehdit altındadır. Güvenlik güçleri, demokrasi güçlerinin barışçı gösterilerine karşı acımasız bir tavır sergilemekte, bu arada toplantıları izleyen meslektaşlarımız da saldırılardan paylarını almaktadırlar. En son örneği İstanbul'da süren HABİTAT-2 toplantısı sırasında izlediğimiz vahşet tabloları, ülkemizin görünümünü karalayan gelişmelerdir. Polisin bu ve buna benzer saldırılarını şiddetle kınıyoruz. **3**– "Düşüncü Suçu" ayıbından Türkiye bir türlü kurtarılamamıştır. Bugün ülkemizin çeşitli cezaevlerinde 100'ü aşkın gazeteci, politikacı, sanatçı, hukukçu, düzendışı söylemlerinden dolayı hapis yatmaktadırlar. Bunlardan biri de değerli meslektaşımız Işık Yurtçu'dur. Genel Kurulumuz, bütün "düşünce suçluları" ile ve bu arada Işık Yurtçu ile tam dayanışma içindedir. Örgütümüz, düşünce, anlatım ve basın özgürlüğü konusundaki duyarlı ve sorumlu tavrını bundan böyle de kararlılıkla sürdürecektir. ÇGD Genel Kurulu, gazeteci Işık Yurtçu'yu 'onursal genel başkanı' sayma kararındadır.

KENT, KONUT VE YERLEŞİM ÜZERİNE KARİKATÜRLER

Hazırlayan: Turgut Çeviker

Amerikalı seyyah *- Hiç bu kadar modern şehir görmedim: Evlerinden insanlarına kadar herşey kubik.*
(Akbaba 1936) *Necmi Rıza Ayça*

Latif Demirci, The Selamın Aleyküm, 1985

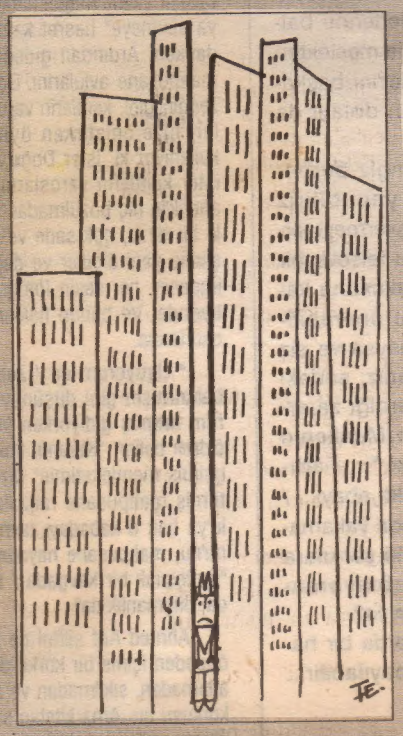

Mimarlık, 1971 *Ferruh Doğan Akdilek*

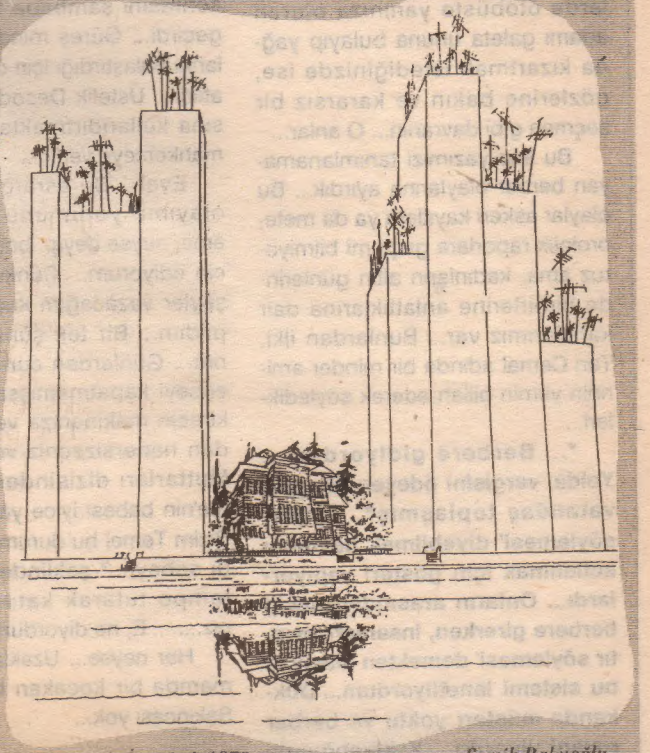

Güle güle İstanbul, 1978 *Semih Balcıoğlu*

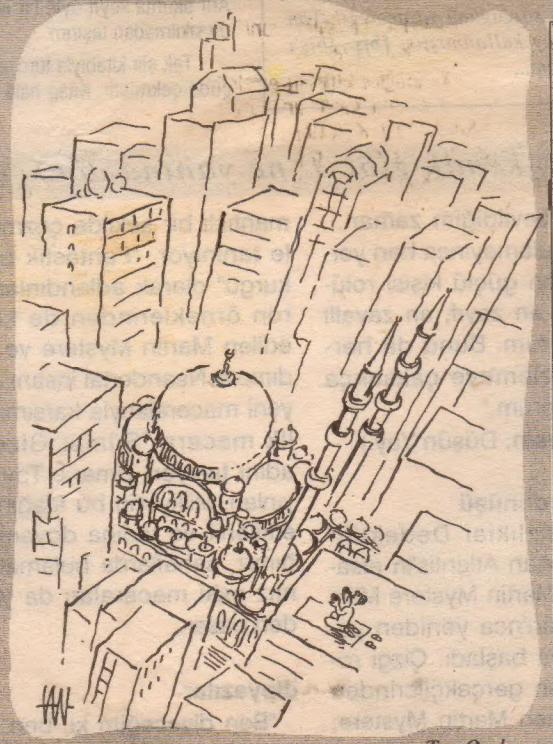

Güldiken, 1995 *Tan Oral*

-Amerikalılar-Nuh'un gemisini bulamamışlar
-Bari gelsinler de evini görsünler!
Mizah, 1949 *Hüseyin Mumcu*

Akşamsefası

Geçmiş Zaman Olur ki...

EFLATUN NURİ

Yıl 1938 Mecidefendi Sarayı'nın Beylerbeyi'ne doğru inen yolun üzerinde küçük bir mahalle vardı... Burhaniye mahallesi; yarısı şimdi köprü yolunun altında kaldı! O mahallede zeytin tanesi gibi simsiyah, arap bir kadın vardı. Ona Arap Nadide diyorlardı. Altunizade'deki Yusuf İzzeddin Paşa'nın köşkünde hizmetkârmış, paşa öldürülünce onu azad etmişler. Yaşlıydı ama sırım gibi sağlam görünüyordu. Saçları bembeyaz kıvırcıktı. Beni her gördüğü yerde, hem başını, hem de işaret parmağını sallardı!

Nadide hanımın kocası yatalaktı. Haftada birkaç kez, hem Yusuf İzzeddin Paşa'nın köşküne, hem de Cemilânımlara temizliğe giderdi.Yaşar'ın dedesi bir zamanlar kaptanmış; anneannesi ölünce, dedesi boş durmamış, Arap Nadide'yi ayarlamış, bi imam nikahı, tamam!

Annem, Nadide hanım evimizin önünden geçerken:

– Nereden böyle Nadide hanım, derdi.

– Cemilânım'dan... Köşkten...

– Gel, kahve yapayım, iki laf ederiz.

– Gidiyim Handan hanım... Kaptan açtır, onu besleyeyim, belki gelirim, derdi.

O bize geldiğinde kardeşim de, ben de sevinirdik; onun anlattıkları masal değil, gerçek olaylardı...

Yaz aylarında Altunizade'deki köşkte, kış aylarında ise Zincirlikuyu'daki büyük köşkte oturuyorlarmış.Bir gün Nadide hanım Yusuf İzzeddin Paşa'nın çalışma odasına temizlemek için giriyor; Paşa'yı yerde kanlar içinde yatarken görüyor. Paşa bileklerini kesip intihar etmiş. Çığlık atarak merdivenlere koşuyor, ayağı halıya takılıyor, merdivenlerden yuvarlanıyor. Kaç kez anlatmıştı. Her anlatışında alnındaki derin, uzun çukuru gösterirdi. Kardeşim bir gün:

– Nadide teyze... O sizin oralarda maymun gördün mü? Hiç yamyam komşunuz var mıydı? deyince, annem gizlice onu çimdiklemiş, o da ağlamaya başlayınca, Nadide Hanım da:

– Korkma Sevim, yemem seni, kıyamam, demişti. Mecidefendi Sarayı'nın İtalya'dan getirildiğini söyleyince, ben de:

– Ama teyze o koskoca saray, ne vapura, ne kamyona, ne de yollara sığar! deyince çok güldü.

– Nuri, o Saray'ın her parçası vidalıymış, İtalya'dan sandıklara koyup getirmişler; burada da yanyana getirip vidalamışlar.

Bir gün kaptanın gelini, Yaşar'ın annesi Leman hanım anneme, Nadide hanım hakkında bir şeyler anlatıyordu; ben de duydum, güya Nadide hanımın kaptanla evlenişlerinin daha ilk haftasıymış. Nadide hanım hela arasında yıkanırken, kaptan Eyüp Efendi de asmanın altında rakısını yudumluyormuş. Gece her yer karanlık, her evde beş numara gaz lambası, kimsenin evine elektrik uğramamış. Bahçede uçuşan ateşböceklerinden başka ortalığı aydınlatan yok! Birden bire kaptanın gözü ipte asılı duran, kocaman beyaz hamam havlusuna takılır. Havlu ipten iner, kaptanın önünde saygıyla reverans verir. Sonra kırıta kırıta, tıpış tıpış önünden geçer, bahçe kapısından içeri girer! Eyüp kaptan hemen "Selamin kablen min rabbin rahiym, selamin kablen min rab..." duası yarım kalır, araba altında kalmış kurbağa gibi yamulur, çarpılır. Ağız bir tarafa, burun öbür tarafa, gözü sağa, sola kayar, dili tutulur. Yalnız keçi gibi bee..e..e..e..ee!.. diye ses çıkarır! Aslında Nadide hanım banyo havlusu havalansın, rutubeti gitsin diye bahçedeki ipe, daha gündüzden asmıştı, sonra da unutmuş, banyodan çıkınca, ne yapsın ona sarınıp, bahçe kapısından içeri girmiş. Tabii... gece karanlığında, Arap Nadide hanımı kaptan nereden görsün! O günden sonra Eyüp efendi yatağa çakıldı kaldı. Nadide hanım boynuna önlük takıp, küçük bir kaşıkla onu bebek gibi besliyordu. Tabii altına sürgü, çişine örtek, ama yine de kaptan ne kakasını ne de çişini söyleyemediği için odası çok keskin sidik kokardı. "Eyüp kaptanın çarpılmasının nedeni Arap Nadide'dir" diyenlere annem:

– Leman'ın uydurmasıdır, derdi.

Her şeye rağmen kaptan, Cumhuriyet, Yirmiüç Nisan, Ondokuz Mayıs bayramlarını bilir, zamanında çalıştığı gemiden beline dolayıp yürüttüğü bayrağın bulunduğu dolabı, tek hareket eden sol kolunun, işaret parmağıyla gösterince, Nadide hanım "yarın bayram" derdi. O sonra da elini bir bayrağın dalgalanışı gibi yavaş yavaş sallar; o zaman Nadide hanım "Tamam tamam! Daha bayrağı yerine takmadan dalgalanmasını istiyorsun" diye, ince sesiyle çıkışırdı.

Altunizade'deki ilkokula gidiyordum. Hikmet adında bir arkadaşım vardı. Altunizade'de oturuyorlardı. Onu çok severdim. Şiir, resim, müzik gibi tüm sanat dalları onun ilgi odağıydı. Bir gün ona, yazdığım küçük bir şiiri okudum:

– Çok güzel Nuri, şaşırdım valla. Bir yerden yürütmedin ya?!

– Yok ya!..Ben yazdım, dedim.

Birkaç gün sonra yanıma geldi:

– Dinle Nuri.. Sana yazdığım şiirlerimi okuyacağım, dedi.

– Hiç söylememiştin şiir yazdığını, dedim. Güldü:

– Sürpriz yapmak istedim de ondan, bak dinle.

Okuduğu şiirleri, kesinlikle onun yazmadığı ortadaydı. Sarıldı bana:

– İnanmayacağını tahmin etmiştim. İnansaydın bile o şiirleri dayımın yazdığını tabii söyleyecektim, dedi. Kağıtları bana uzattı. Şiirler merdiven basamağı gibi aşağıya doğru iniyordu. Bazı kelimeler, hecelerinden kesilmiş, alt alta yazılmıştı:

– Hikmet... Darılma ama, dayın ke..ke..me..mi? dedim:

– Yok ya. Nerden çıkarıyorsun, yoksa şiirleri beğenmedin mi?

Bana kırılmış gibiydi:

– Beğendim valla Hikmet!. Yani fena diil!.. (Hikmet'in yerinde başka biri olsaydı, "Has..tir" çekerdi bana.)

Hikmet o günden sonra dayısının hiçbir şiirini getirmedi!

Bir cumartesi günü Hikmet'in dayısı geldi mahalleye.

– Hikmet... dedi, iyi ki seni gördüm, Bağlarbaşı'na git. Bedros'dan bana bir "Ayda Bir" al, dikkat et geçen ayınkini vermesin. Derginin parasını ve ayrıca bir de beş kuruş verdi. Bir beş kuruş da bana uzattı, ben almadım... O da Hikmet'e verdi:

– Arkadaşına da bir şeyler al, dedi. Bendut ağacından düşmüştüm, sol bacağım kalçadan çatlamıştı. Alçıya malçıya koydular, tam ayarlayamadılar, hafif aksıyordum. Hikmet'in gözünün biri gök mavisiydi. Ya öbürü.. Dayısının şiirinde bir mısraydı, **"Kör, bebeksiz, beyaz bir göz gibi aydınlık"** Hikmet'in altın sarısı kıvırcık saçları vardı. Bense... kara kuru bir şey, keçi boynuzu gibi. Okulda çocuklar bana "Topal", Hikmet'e "Kör" diyorlardı. Neyse, uzatmayalım!

Bedros, Hikmet'e "Ayda Bir" dergisini uzattı. Hikmet tarihine bakıp parayı verdi. Elinde iki tane beş kuruş vardı. Birisiyle "Yavrutürk" dergisi aldı. Ben de o ara "Çocuk Sesi" dergisinin yeni sayısını karıştırıyordum:

– Nuri, ister misin? dedi.

– Alalım, dedim.

"Çocuk Sesi" dergisi beş kuruştu, "Yavrutürk" dergisi de üç, iki kuruş artmıştı, onunla da tanesi "on para"dan sekiz tane kavrulmuş (zar büyüklüğünde, lastik gibi sert lokum) aldı, dört tanesini bana verdi.

Bağlarbaşı'ndaki Ermeni mezarlığının duvarındaki koca ilan tahtasında, kocaman elle yazılmış "Beyleroğlu Bahçesi'nde-Komik Şevki Şakrak ve Arkadaşları-Cumartesi Akşamı 20.30'da. Memleketimizin yegâne medâr-ı-iftihâr-ı, hakiki dıram abimiz Saditek Sekizbir'in 'Hamlet'ini oynayacaktır. Pazar akşamı: 21.00'de. Erken gelin, biletler az bi mevcut basılmıştır." İlanı güzelce okuduk. Hikmet, "Yanlış yazmışlar" dedi. Afişe sokuldu.

– Bırak bana, dedim.

Cebimden küçük bir kalem çıkardım. "Sekizbir" yazısındaki 'S'nin altına kocaman kara, iri bir nokta kondurdum. Hikmet:

– Hah! Şimdi oldu Nuri, dedi.

Bu ara karşıdan gelen üç-dört metre boyunda uzun tahta bacaklı, yüzü-gözü-ağzı boyalı, kırmızı yusyuvarlak burunlu bir palyaço ve onun uzun bacakları arasında dolaşan bir cüce gördük. Palyaçonun üzerinde uzun, mavi çizgili bir pijama vardı. Ağzına götürdüğü büyük, huni gibi megafonla avaz avaz bağırıyor, yanındaki cüce ise sağa sola el ilanları atıyordu. Biz de bir tane kaptık. Palyaço bağırıyordu:

– Bugün Bağlarbaşı Çiftlik Çayırı'nda meşhur Cambaz Arap Şevket tel üzerinde kurban kesecek! Denizkızı Şamuran, kendi kızı, "Denizkızı Meleği", suyun içinde emzirecek!

Hikmet::

– Gidip bakalım mı? dedi.

– Yok. Koyun kesilirken ben bakamam. Zaten para da yok. Eve gidelim.

– Şişyanak Muammer var ya, o söyledi. Çocukları bedava sokuyorlarmış. Hem de en ön sıraya oturtuyorlarmış.

– Yok yahu, amma atmış. Sen de maşallah amma yemişsin ha..

– Yürü, bir gidip soralım. Böyle bir şey var mı diye. Tamam mı?

– Tamam o zaman, dedim.

Cambazhanenin giriş kapısında iriyarı bir adam vardı. Bizim orda dikildiğimizi görünce yanına çağırdı:

– Paranız var mı?

– Yok, dedik.

Sağa-sola baktı, yavaş bir sesle:

– Tamam, girin içeri. Yalnız cambaz kurbanı keser gibi yaparken "kesme, kesme" diye bağıracaksınız. Cambaz da, "Hadi bugün de çocukların isteğini yerine getirelim" diyecek. Tamam mı? Sonra alkışlayacaksınız.

İçeri girdik, bütün gösterileri seyrettik. En son cambazın gösteri başladı. Arap Cambaz, gözü, ayakları bağlı koyunu almış, ağzında koca bir bıçak, tek elinde koca sırık yürüdü, yürüdü, tam telin ortasına geldi. Uzun sırığı çenesinin altına sıkıştırdı. Aşağıdan atılan fıçı kapağı gibi tahta bir tekerleği tuttu, tele yatırdı. Ayaklarını o yuvarlak tahtanın bir sağına, bir soluna koydu. Uzun sırığı altına alarak üstüne bastı. Koyunu sırtından indirip yuvarlak tahtanın üzerine yatırdı. Bıçağı ağzından aldı, koyunun gırtlağına dayadı... O sırada bütün öndeki çocuklar "Kesme!.. Kesme!.." diye bağırmaya başladılar. Hikmet'in yanında bir çocuk oturuyordu. Aynı ağlar gibi, içini çeke çeke "N'olur cambaz amca, kesme! N'olur cambaz amca, kesme!" diye yalvarır bir şekilde bağırıyordu. Hikmet'le ben gülmeğe başladık. Gülmekten katılacaktık, kendimizi dışarı zor attık. Kapıdaki adam bize fena fena baktı... Halen o çocuğun insanın içini parçalayan sesi duyuluyordu: "N'olur cambaz amca, kesme!"

Biz de kestirmeden Altunizade'ye geldik. Tam Altunizade'de ayrılırken Hikmet:

– Eyvah! Dayımın dergisini unuttum, dedi. Kırmızı tuğlalı Adem bakkalı döndü, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun köşküne doğru giden yola saptı.

Bir pazar günü Altunizade tramvay durağında Hikmet'in dayısını gördüm. Tramvayda yanındaki koltuğa oturdum. Bana:

– Nereye böyle? dedi.

– Sinemaya gidiyorum.

– Ne oynuyor?

– Tarzan, dedim.

– Ya? İşim olmasaydı ben de gelirdim, dedi... Güldü.

Aradan birkaç ay geçti. Annemle yanyana pencereden bakıyorduk. Uzaktan Nadide hanım göründü. Sırtında bir büyük çuval vardı. Bizim evin önünde durdu, çuvalı yere koydu:

– Offf!.. Yoruldum Handan hanım, dedi. Annem:

– Ne var torbanda, neler aldın bakalım?

– Yok be Handan hanım, eski gazeteler, mecmualar, kağıtlar, ıvır-zıvır şeyler. Cemile hanımın karalamaları. Çöpe atıyordu, ben de aldım, soba tutuştururum diye...

Sonra pencerenin altına iyice yaklaştı, fısıldar gibi:

– Ah!.. Ah!.. Cemile hanımın oğlunu hapse atmışlar. Cemile hanım iki gözü iki çeşme ağlıyor... dedi.

Ertesi gün Altunizade'de Hikmet'le karşılaştık. Okula doğru yürürken, o:

- Dün polisler gelmiş dayımı hapishaneye götürmüşler, dedi. Bütün gün yanından ayrılmadım. Çok üzgündü. Ağlamamak için dişlerini sıkıyordu. Demek Cemile hanımın oğlu onun dayısıymış! Ona hiçbir şey söylemedim. O akşam bir türlü uyuyamadım. Hep "Neden?.." diye düşündüm.

Ama Hikmet sadece "Dayım.. Dayım.." derdi! Dayısının Nâzım Hikmet olduğunu söylememişti!

Söyleseydi sanki ne değişirdi?!..

SAYI: 6... 14 HAZİRAN 1996 CUMA

SAHİBİ: ŞİMERA YAYINCILIK adına Mehmet ÇAĞÇAĞ

Yayın Yönetmeni: Metin ÜSTÜNDAĞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Kutlu ESENDEMİR

Öküz'e saman ve su verenler: Altay MARTI, Aslan ÖZDEMİR, Atilla ATALAY, Bahadır BARUTER, Bahadır BOYSAL, Can KOZANOĞLU, Can YÜCEL, Can BARSLAN, Cezmi ERSÖZ, Çiğdem ANAT, Derya SAYIN, Devrim SEVİMAY, Eflatun NURİ, Ender ÖZKAHRAMAN, Ercan AKYOL, Erdal BELENLİOĞLU, Ferhan ŞENSOY, Fikret BEKLER, Gani MÜJDE, Güneri İÇOĞLU, Gürcan TÜRECİ, Halil TURHANLI, Haydar ERGÜLEN, Kemal GÖKHAN, Kutlu ESENDEMİR, Lütfü OFLAZ, Mehmet ÇAĞÇAĞ, Mesut CEYLAN, Mesut KARA, Metin ÜSTÜNDAĞ, Murathan MUNGAN, Muhsin KIZILKAYA, Musa KART, Nihat GENÇ, Orhan KOÇAK, Orhan PAMUK,Ömer HİDAYET, Ömer LAÇİNER, Sezai SARIOĞLU, Sunay AKIN,Tan CEMAL, Tuğrul ERYILMAZ, Tuncay AKGÜN, Tuncel KURTİZ, Tuncer ERDEM, Ümit KIVANÇ, Vedat ÖZDEMİROĞLU, Yavuz TARAN, Yasin ADIYEKE, Yıldırım TÜRKER, Yılmaz ERDOĞAN, Zafer TEMOÇİN **Sayfa Sekreteri:** Aydın ŞAHİN, Ali Ekber USLU **İlişkiler:** Suzan ÇARK **Muhasebe:** Yaşar AKŞAHİN **Bina Görevlisi:** Yasin ADIYEKE **Tel:** 251 42 44 - 251 57 54, **Fax:** 251 52 67, **Baskı:** Basmat **Dağıtım:** Bir-Yay, **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu/ İSTANBUL

Akşamsefası

Murathan

YILDIZTOZLARI

Yusuf'un kuyusu kalbinde idi...

Kerbela ile Maveraünnehir, KUM SAATİ

Tarihin Bir Döneminde Küt! Diye Kalmak

Aydınlanma serüvenimizin belli başlı şanssızlıklarından biri de, aydınlarımızın, aydınlanmış bireylerimizin, sanatçılarımızın, tarihin bir döneminde küt diye kalmaları ve bir türlü bu tarafa gelememiş olmalarıdır. Dünyanın suları nicedir başka köprülerin altından geçerken, onlar çoğu kez kurumuş su yataklarının başında, yıkık köprülerden aşağıya boş boş bakarlar. Kendi diri zamanlarının öğrenmelerinden akıllarında kalanların dışında, yeni şeyleri izlemekte hantal, beceriksiz ve tembeldirler. Bu yüzden de şimdiki zaman'ın takvimindeki her değişim, her yenilik, her arayış, onlar için yalnızca bir bozulma, bir yozlaşma belirtisi, bir çöküş işaretidir.

Edebiyatta da, sanatın diğer alanlarında da bu ve benzeri örnekler azınlıkta olmayıp aynı zamanda iktidardırlar da. "Bu memlekette, edebiyatın, sanatın iktidarından ne olacak?" demeyin; iktidar, onsuz yapamayanlar için alan farkı tanımaz.

Zevkleri, eğilimleri, düşünceleri, kendi yetişme dönemlerinin, "neşv-ü nema" çağlarının değerlerinden öteye geçemeyen böyleleri, kilitlendikleri fanusun dışındaki havayı soluyamadıklarından, hep aynı şeyleri yazmanın döngüsünü, çoğu kez tutarlılık sanma yanılgısı içindedirler. Zevkleri, yönsemeleri, eğilimleri, edebiyat ya da sanat anlayışları yalnızca kendi gençlik dönemlerinin temel ölçülerini, temel değerlerini taşır. Doğası gereği, her kişisel tarihin, kendi dönemiyle ilişkisi büyük ölçüde belirleyicidir elbet. Ne ki, evrilmiş tarihler süreklilik gösterir ve kendinden sonraki dönemlerin eğilimleri, değerleri, görüşleriyle de beslenirler. Ama benim eleştirim, böyle organik bir evrilme yaşayabilenlere değil, düpedüz, tarihin bir döneminde küt diye kalmış ve bir daha bu tarafa gelememiş kişileredir...

Eğer bu kadarla kalsa, sonuçta bundan yalnızca kendi serüvenleri hasara uğramış olacakken, çeşitli ödül jürilerinden, çok çeşitli yayın ve kuruluşlara varana dek tuttukları ve kimselere bırakmadıkları tüm su başlarında, yeni yetişen kuşaklara da kendi değerlerini, kendi yönelimlerini, kendi zevklerini sanatın ve edebiyatın evrensel değerleriymiş gibi dayatmaktadırlar.

Bir diğer örnek de, çağın gerisine düşmediklerini, gelişimin nabzını ellerinde tutabildiklerini, yeni eğilimleri yakından izlediklerini ve değerlendirebildiklerini, ele güne göstermeye çalışırken, donanımsız ve samimiyetsiz oldukları için, düştükleri hazin yanlışlar, yaptıkları yalan yanlış seçimler, üzerine zar attıkları birkaç adın çevresinde kurmaya çalıştıkları değerlendirme dünyasının koflığu, içeriksizliği, yapaylığıdır.

Devri tamamlanmış her plak kendi devtinde çalar.

Ötesi içinse artık başkası olmanız gerekir.

KOLEKSİYON

çay ve sempati

konuşmanın, paylaşmanın, birlikte olmanın ince bahaneleri...
merak, koku, öteki

KENDİNE UZAK AÇISI OLMAK

Ülkemiz münevverlerinin çoğunda görülen başat noksanlardan biri, kendi kendileriyle ilişki kurmadaki zayıflıklarıdır; kendilerini değerlendirmede düştükleri yanılgıdır; kendilerini hep ayarı bozuk aynalarda boylar, yanlış tartılarda endazelerler. Üçüncü göz miyobudurlar. Hacimlerinin, kalibrelerinin, sınırlarının farkında değillerdir. Dönüp kendilerine bakmadıkları gibi, karşılarına da alıp bakmazlar. Kendi varlıklarıyla öyle özdeş yaşarlar ki, kavşakları, dönemeçleri yoktur bu insanların, durup dinlendikleri, kendilerini gözden geçirmeye durdukları uğrak yerleri yoktur; hiç konaklamazlar. Döngüyü menzil sanırlar. Kaldıramayacakları yüklere soyunur, olmayacakları rollere giyinirler; yapamayacakları işlere kalkışırlar. "Sonuç", gene de onları değiştirmez, çünkü, çoğu kez sonuç, onlar için, 'ben yaptım oldu'dur. Bu yüzden de hiçbir sonuç, yeni çıkarsamalara götürmez onları. Yalnızca kendilerini bir kez daha doğrulamaya yarar. Onların yaşamları, kendileri hakkında koca bir yanılsamadır, eğer bir yaşam denebilirse buna. Geçmişten çıkarılan derslerde karne notlarına hiç rastlanmaz, çünkü böyle bir ders yoktur onlar için. Zekâlarını kendilerine yöneltmezler hiç, hiç içgöz kullanmazlar, hep başkalarına dönüktür gözleri, zekâları. Daha çok başkalarının açıklarını yakalamak, faka bastırmak, onlar üzerinde üstünlük kurmak için kullanırlar sahip oldukları "vasıfları".

Özeleştiri yapmak, kendini eleştirmek, kendiyle dalga geçmek gibi kavramlar moda olunca fikir düzeyinde çok beğenirler bunu; üstelik ilk kullanma hakkını başkalarına kaptırmak istemediklerinden hemen uygulamaya koyarlar, ama, bu çoğu kez, üçüncü gözlere söylenen yalanlar için yeni bir oyun olmaktan öte gitmez. Sonuçta, bu da, kısa zamanda ego'nun kendini savunmasında kullanılan entelektüel bir mekanizma haline gelir; bütün bu sözde özeleştiriler, kendinin mizahını yapmalar, güya kendiyle dalga geçmeler sonuçta hem başkalarının gözünde prim yapmada hem de kendi gözlerindeki imgelerini pekiştirmede, sağlamlaştırmada kullanılır. Üstelik sözde bir özeleştiri sınavı vermiş olmanın tartışılmaz doyumunu da sağlayarak.

Bir insanın başkalarına söylediği yalan söz konusu olduğunda, o kişiyle diğerleri arasına rahatlıkla girebilirsiniz ama, kendine yalan söyleyen bir insanla kendisi arasına giremezsiniz. Çaresiz kalırsınız. Bu konuda çok kararlı olanlar için, özeleştiri, kendine uzak açı edinmek, kendine yönelik mizah duygusu olmak gibi bütün terimler ve kavramlar kısa zaman içinde kullanılmaz hale gelir.

Nitekim, sırf bu nedenlerle, daha şimdiden bu yazının da hiçbir işe yaramayacağını biliyorum. Beğenseler bile, bu, onları değil, komşularını anlattığımı sandıkları içindir.

Kendinin Karikatürü Olmak

Ülkemizde çok yaygın görülen bir durumdur. Kendini yenileyemeyen, geliştiremeyen insanlarda acıklı tezahürleriyle görülür. Bir zamanki kendilerini taklit ederek, kendi malzemelerini sonuna kadar kullanarak, hep aynı şeyleri yineleyerek, ister istemez bir zamanki kendilerinin karikatürü olup çıkan bu kişiler, oysa bir zamanlar ne taze rüzgârlar estirmişlerdir...

Geçen yıllar hiç hesaba katılmaz. Yalnızca, yaşamlarını yüzleriyle, fizikleriyle kazanan sahne ve perde sanatçılarında değil, yazan, çizen, düşünenlerde de sıkça görülür. Diyelim, şarkı söylerken yirmi yıl önceki kendini taklit eder; film çevirirken yirmi yıl önceki pozlarını hiçbir şey olmamış gibi aynen yinelerler; şiir yazarken yirmi yıl önceki aynı imgeleri, aynı ses düzenlerini, aynı sözcükleri başka bir düzleme katlamadan kullanırlar; hep aynı şeyleri yazıp dururlar, sonra da geçen zamanı her şeyin faili ilan eder, başkalarını vefasızlıkla suçlarlar.

Allah kimsenin başına vermesin hastalığıdır.

Eski yıldız hastalığıdır. Takvim unutkanlığıdır. Ayna küslüğüdür.

Ömrün dönemeçlerinde yakıt ikmali yapmayanlarda, yeni yollar için kumanya tazelemeyenlerde, bütün bunlara karşın iddialarından hiçbir şey yitirmeyenlerde, zamanla ödeşme duygusu olmayanlarda görülür. Büyük ölçüde kişinin kendiyle mesafesizliğinden kaynaklanır. Böylelerinin kendilerini görmek için gözleri kalmamıştır. Belki hiçbir zaman olmamıştır da, şimdi anlaşılıyordur. Ne yazık ki, sıradan gözler, birçok yalın gerçeği bile, ancak yıllar sonra anlar.

Mungan

ZARF: MBE 121 80040 SALIPAZARI-ISTANBUL

Akşamsefası